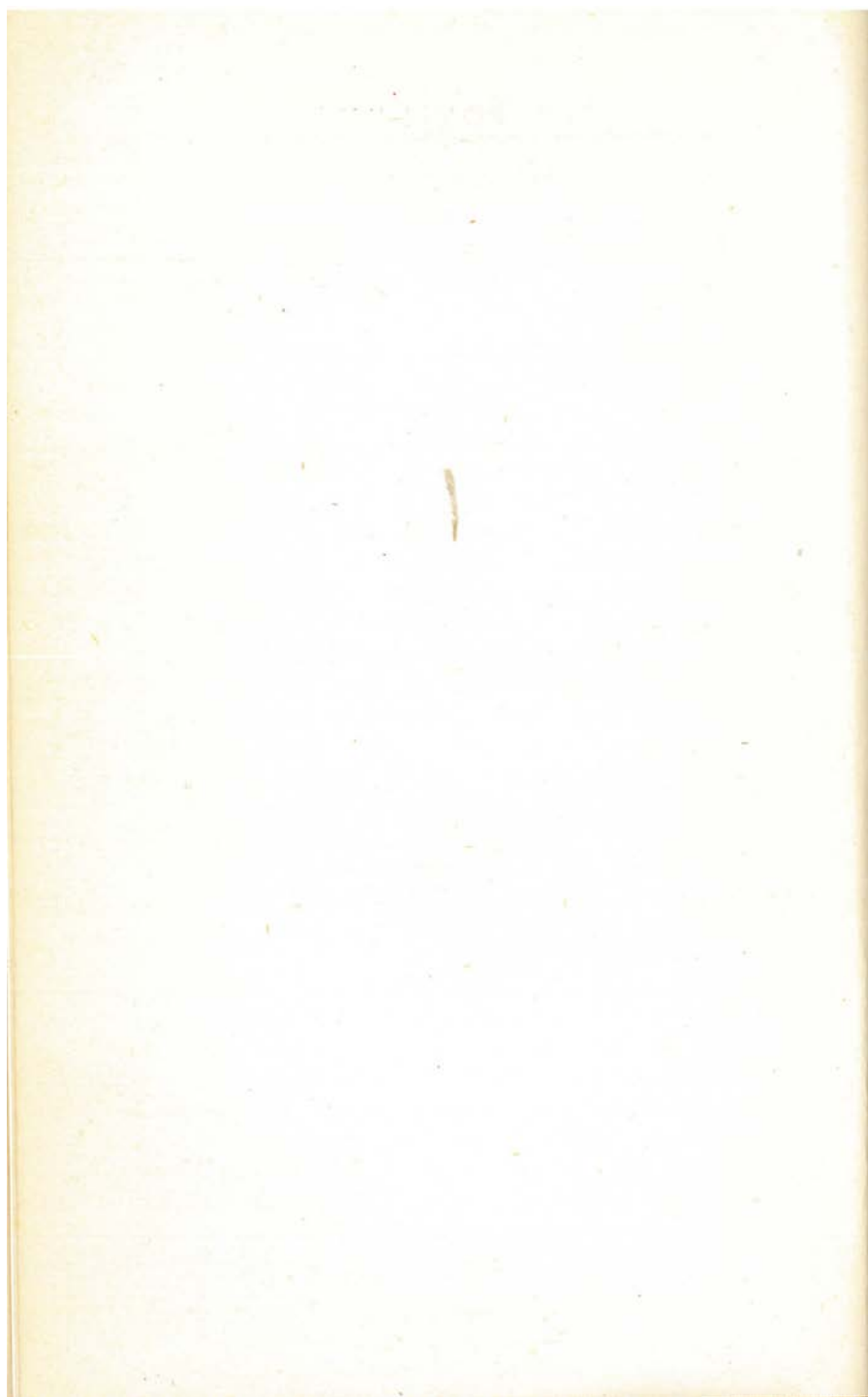

POVÍDKY

I

Ve třídě českého gymnasia. Žáci sedí zamlkle nad první souvislou latinskou knihou »čítanka Cornelia Nepota« a lámou si hlavy. Jsme tudíž v tercii. V celé místnosti, která svým malým rozměrem nemůže pojmouti tolik žáků, panuje nesnesitelný puch. Všechna okna jsou zavřena, ač venku svítí jasné červené slunce, které posílá své paprsky i přes špinavé sklo okenní do zaprášené třídy, laškuje po lavicích, po skloněných hlavách malých dřičů, po knihách a naplňuje třídu podivuhodným ja-
sem, ve kterém každé zrnko prachu jest znatelné, ano vypadá to jak by zlatá sprška stále se ze stropu spouštěla. Ale toto nemá pro žáky smyslu. Kdepak tercián — a poetická nálada! Za katedrou, která stojí za posledním oknem, takže nestojí v přímém dopadu slunečních paprsků, sedí profesor. Jest to pán
prostředních let; má malou, lehce přišpičatělou bradku. Na maličkém obličejí jest nasazen zlatý cvikr, z něhož vyzarují jako jehly černé oči, probodávající každého opovázlivce, který by se odvážil obrátiti se od knihy. K jeho úplnému vypodobiznění připadá ještě dosti značné břicho, na němž se houpá řetízek od hodinek.

Ve třídě je ticho. Je slyšeti bzučeti i mouchu, která uvázla ve třídě a hledí se co nejspíše odtud dostat.

V předposlední lavici stojí jeden žák. V ruce drží Cornelia, do něhož zuřivě hledí, ale nemůže z místa. Na jeho bledých
tvářích se objevuje ruměnc. Jest oblečen v krátký, ba až moc krátký letní kabát, bez vesty. Na špinavě modré košili jest uvázána vázanka téže barvy. Jest patrno, že není z bohaté rodiny. Zvedl zrak od knihy a zoufalýma očima pátral po třídě. Ten pohled značil: »Pomozte!« Tu se našla pomoc v osobě jeho
souseda, který maje pod lavicí knížku mu napovídal úryvek z Themistokla: »Neboť když bez největší příčinlivosti to nebude moci napravití . . .« Stojící se chytl těchto slov jako tonoucí stébla a rychle je opakoval a snažil se dále přeložiti, když tu

se ozval hlas páně profesorův, který se zalíbením jej pozoroval v bídě, pohrávaje si s řetázkem: »Áno, ano, vy také nic bez příčinlivosti nedosáhnete, nanejvýše čtverky, kterou vám za tu vaši pilnost s radostí udělím. Sedněte si, chlapíku, anebo po-
5 dejte mi tužku, ať si poznamenám, jak jste dnes báječně uměl. Jo, Nováku, takhle to dále nepůjde. Vy jste lajdák, celý den couráte po městě na místě učení. Budu si stěžovati písemně vašim rodičům.«

Jmenovaný Novák začervenat se ještě více. Vzal před sebou
10 ležící okousaný zbytek mizerné tužky a podával jej profesorovi. Ten chytl jej a mrskl s ním do kouta a pravil:

»Co myslíte, že já budu psát s takovým klackem! Jestli si nepořídíte do zítřka nové tužky, tak vás potrestám. Žák musí mít své věci v pořádku.«

15 A vzav blahosklonně od okolostojících sehnutých hřbetů tužku, napsal tak, aby bylo možno [to viděti], 4 do svého usmoleného notesu.

»Dostal kulu,« kdosi vydechl vzadu.

»Tak a nyní, Nováku, běžte na místo. Dávám vám poslední
20 lhůtu. Jestli se mi nenaučíte látku za celý běh do týdne, dám vám bez milosti tu nedostatečnou do konference!«

Novák s hlavou sklopenou odešel na své místo. Usedl, položil hlavu na lavici a celé jeho tělo se křečovitě zachvívalo. Byl dítě chudých rodičů. Otec jeho byl chalupníkem v dosti
25 vzdálené vsi, proto bydlel ve městě. Rodiče stěží syna vydržovali na studiích, a proto mu činilo velikou bolest, že profesor Pýcha o tomto jeho poklesku zpraví rodiče. Zapomněl na to, že jest ve škole, a plakal.

»Nebrečte mi tam, nebo vás pošlu za dvěře!«

30 Vzpamatoval se, utřel si oči, podal si knihu, která mu zatím spadla pod lavici, natáhl se a snažil se vypadati klidným, ale při vši jeho statečnosti mu zase vyhrkly slzy.

»Víte co, Nováku, nepřestanete-li, postavím vás do kouta. Jste to student taky! A prosil bych také, když s vámi mluvím,
35 abyste vstal. Nezdvořák, dostane nedostatečnou poctivě zaslouženou a brečí, místo aby dával pozor. Napomínám vás teď naposled.«

Profesor v rozhorlení povstal, udeřil rukou o stůl, až se mu bříško zatřepalo. Novák po skončené řeči usedl. Neviděl před sebou nic. Jen mu hučelo v uších. Hleděl do knihy, poslouchal školskému hlasu jakéhos žáka, snažil se uvědomiti, co povídá, ale marně. Myšlenka se honila mu za myšlenkou, až jej vy- 5
svobodilo zvonění. Byla již poslední, pátá hodina, žáci vstali, řemeslně se pomodlili a odcházeli . . .

Novák vzal mechanicky pero, knihy a sešity, posadil čepici a vyšel za ostatními.

»Tys to dnes dosekál v latině, Jane!« ozval se u něho hlas 10
jeho spolužáka Svozila, »ale nic si z toho nedělej, však víš, jaký profous je Pýcha. Nadří na zítřek překlad a bude dobře. Na to on moc dá!«

»Ja, kdybych se jenom mohl doma učit. Přijde Štěpán, ten, co chodí do akademie a bydlí se mnou, a nedá mi po celý večer 15
pokoj. Já tam nemám klidu. Kde mám, bože, pracovat? Co umím tu trochu, to všechno dělám ráno, když on ještě spí. Včera právě mě pokoušel dlouho do noci, že prý mám špinavou košili, maminka mně ještě neposlala, prý až na prvního. Ráno potom jsem se nevybudil až o sedmé. Potom už jsem se 20
učit nemohl. A konečně kdybych ti měl říci spravedlivě, já se nerad učím. Mě to netěší, a těšit nebude. Na studie byl bych nešel za nic na světě, ale když tatínek mě tak nutil. Že prý budu pánem a kdesi cosi, jako by řádný rolník na vesnici nebyl pánem. Já myslím, že každý s l u š n ý člověk, ať jest to dělník 25
nebo hrabě, jest pánem, kdežto jiné i při sebevětším bohatství nepokládám za schopny býti pány. Pány sebe a sobě totiž myslím.«

Co takto vyprávěl, již jej Svozil, výborný a nadaný žák, neposlouchal. Bylo mu sice Nováka líto, ale nerozuměl dobře 30
tomu, co praví. Mu bylo hračkou se učit, a proto se učil rád.

Co tak mluvili, prošli mnoho ulicí a vešli přes náměstí do malé přílehlé uličky.

»Nu zde se rozloučíme,« pravil Novák, »zítra na shle- 35
danou!«

»Nazdar!«

Podali si ruce. Rozešli se. Svozil odešel několik kroků, obrá-

til se ještě jednou a spatřil Nováka vážně vstupovati do malého, odřeného, stařečku s vráskami podobného domečku.
Potom se obrátil a upaloval domů.

II

5 Novák prošel tmavou předsíní, vstoupil na dvorek, který byl naplněn odpadky všeho druhu. Prošel tímto smetištěm a octl se u dveří, na nichž byla pomaštěná cedulka »František Neuheiser, krejčí«, a vstoupil do světnice. V prvním okamžiku neviděl nic, neboť celý pokoj byl zahalen čpavým dýmem. Bylo
10 zřejmo, že tu se něco přihánilo.

»Janku, kdepaks byl tak dlouho? Již půl druhé. Takoví lajdáci, jak jsi ty, nedostávají oběd. Již's zde měl být dávno. Ostatně já se s tebou ještě vypořádám.«

15 Toto ozvalo se z kouta, kde u kamen seděla skrčena nějaká osoba, oděná pouze v kalhoty, které byly špinou až zešlé, měla na sobě tlustou, špinavou košili. V ruce držela nějaké hadry, které snažila se sešít. Při posledních slovech povstala a blížila se k Novákovi, který strachem se chvěje stál opodál, opíraje se o židli.

20 »Kdes byl?«

»No, přece víte, — ve škole.«

»Do půl druhé, co, již půl hodiny měl bys být tu. No, ale pan Novák se asi procházel po městě, pravda, zapomínaje, že doma je práce. A co tak hledíš do země, co!«

25 Novákovi se zajiskřilo v očích, na rtech cítil jakousi slanou chuť, neboť jej cosi těžkého udeřilo do obličeje.

Spadl na zem.

»Ty mně budeš chodit po městě, no počkej!«

Kdosi jej silně kopl do zad, takže až bolestí vykřikl:

30 »Nebijte mě!«

»Ty budeš na mě křičet, již jdu pro hůl, to líp přilehne.«

Novák rychle povstal, dovrávorál se do vedlejšího pokoje, nečekaje na další rány. Pokoj tento se skládal z omšného nábytku, ale byl lepší předešlého. Byl sice malý, neboť skoro

všechnu prostoru v něm zaujaly dvě velké postele a pohovka. Naproti těmto velikánům byl velmi malý, ba přímo filigránský stolec, divného slohu, na němž byla zmuchlaná vyšívaná pokrývka. Uprostřed ní byla velká skvrna od kávy. Do světnice padalo světlo dvěma okny, z nichž jedno mělo rozbitou horní 5 tabulku. V koutě byla těžká, masivní skříň a vedle ní lehký, studentský kufříček.

Novák hodil knihy na stůl a padl na pohovku. Pohovka byla proti oknu, z něhož se rozprostíral pohled na dvůr. Byl úplně vyčerpán, bez myšlenky. Ba vůbec myslet nemohl. Rány nesl 10 s tupostí, ani slza mu nevyskočila. Tyto výjevy se mu daly velmi často. Byl již otrlý. Na dvoře přešel pes mávaje ohonem. Kdosi jej volal. Pes spěchal. Potom slyšel rány a vytí psa.

— To ty, potvoro, vypils to mléko — — A zase vytí.

— Já ti dám — — 15

Bezděky se pohnul a ucítil ránu v boku. Nahnul se a zpozoroval, že má na šatech krvavou skvrnu. Tekla mu totiž krev z nosu, jak tak dostal. Cítil ještě v ústech slano.

»Jako ten pes!« povzdychl a zamyslíl se.

Vzpomínal na domov, co tam dělají v té bílé a čisté víscce, 20 a on zde v té špině tak bídne živoří. Vzpomínal na své šťastné dny tam prožité. Na jeho výpravu do města. Úmysl matčin dáti jej na školy. Na svůj odpor.

Tak zase mu myšlenky přeskočily na to, jak ho otec zavedl sem do tohoto bytu. Tehdy tu bylo čisto, mistr se kláněl 25 a vzpomíná na jeho slova, s potměšilým úsměvem doprovázená: »Panáček se bude mít u nás dobře, pane, ó dobře.« Ten tón hlasu se mu zdálo, že nedávno slyšel. Ano, byl to on, ten sám, jak kdosi laskavě na dvoře volal na psa a potom jej zbil . . . 30

Cítil slabou horkost, proto svlékl svrchní kabát a lehl na pohovku. Myšlenky se mu nyní míhaly v hrozném chaosu. Jedna se ztrácela, vynikla druhá a to všechno točilo se jako kolem své osy — kolem jeho domova. Ten mu stále tanul na mysli, ten jej přitahoval jako zázračný magnet. Proč jej dali sem, do 35 toho zakouřeného a tak odporně špinavého města, kde nic není než ty komíny, dým a pár dělnických domků děsně špina-

vých. Nic se mu tak neprotivilo jak ta špína, ta ukrutná špína.

Podíval se kolem, uviděl ten dvůr, to smetiště, tu špínu a zakryl si oči. Nechtěl to vidět. Jak jinak je doma. Doma na dvoře, na poli a v lese. Ach, — bolno vzpomínat. Tu ucítil

5 novou myšlenku, která neodolatelně se mu vtírala do mozku.

Proč tu vlastně jsem?

Proč tu jsem! Již ani neví, jak se sem dostal. Vzpomněl si na matčino přání jej míti knězem.

10 »Ale já nechci být ním, chci zůstat doma, neb aspoň ven odtud, ven z toho brlohu a špíny.« Vidí tu starost doma o peníze, jak se každý krejcar shání, a on tu je přece. A proč tu je? Vždyť se učit nechce a nebude. Totiž nemůže. Snad by se naučil, ale tu ne. Tu rozhodně to není možno.

15 »Ty budeš pánem. Jistě velikým pánem,« slyší slova dědečkova, kdy šel na studie. Ha, pánem —

Zasmál se. Zabořilo jej v boku. Pánem — Co je to být pánem? Proč mám být pánem? Pánem být — doma to něco jiného, doma by chtěl být vším, ale — jen doma. A co je to být pánem?

20 Vzpomněl si na jedno nedělní odpoledne, ještě co byl doma, kdy doma viděl ve stáji dva šviháky, prý z Prahy, v dlouhých kalhotech na konci rozstřižených, v kabátech, bílých vestách, s hůlkami v rukou, obrovskými límci a se strašnými knoflíčkami v manžetách, s cylindry na hlavách, kterak laškovali s jednou služkou od krav, s dosti poskvrněnou čistotou.

25 »Marino, s námi?« ... slyšel hlas staršího ... Kývla. Zasmáli se.

Páni. — Páni. Takovým pánem... Myšlenky se mu míchaly, oči zavíraly a on usnul...

*

30 »Kdepak je? Áha, vida jak si panáček pěkně hová. Copak mu schází?«

Tato slova probudila Nováka z hlubokého, bezesného, těžkého spánku.

»A jak se učil pilně!«

35 Namahavě pozdvíhoval se z pohovky a spatřil svého spolu-

bydlícího, věčného studenta Štěpána Všetického. Byl to žák vyššího gymnasia, který teprve přišel ze školy. V ústech měl cigaretu, v levé ruce držel asi dvě školní knihy, z nichž mu čouhal jakýsi román v červené obálce. Měl na sobě nedávno nový oděv, který velmi se lišil svou úpravou od bídného zevnějšku Novákova. 5

Ku podivu bylo, že Všeticka, ačkoliv prováděl vždy takové neplechy, jako že bral mistrovi tabák, bil se s Novákem (vždy to odnesl Novák), rozbíjel okna, což nedávno udělal doma, vracel se pozdě z hostince silně podnapilý, přece se s mistrem mnohem lépe snášel než Novák. Ba byli spolu přímo kamarádi. To asi proto, že Všeticka často mu daroval nějakou tu cigaretku neb nalil skleničku vína, které měl vždy pod postelí. Zvláštní však u jeho povahy bylo, že ačkoliv již z mládí byl notorickým alkoholikem, přece se velmi staral o svůj zevnějšek. Míval často nové šaty, na něž bral peníze neznámo odkud, poněvadž jeho rodiče nebyli zámožnější Novákových. Tyto držel pořád v klamu. Neřekl jim o svém špatném prospěchu, jen na nich nelítostně vydíral peníze. Rodiče jeho bydleli kdesi v horské víšce. Byli to nepatrní, dobromyslní, ale velmi prostičtí lidé, takže na dopis Všetického: »Rozbil jsem ve škole plusquamperfectum, zašlete mi rychle 4 zlaté!« ihned odpověděli zásilkou peněz bůhvíjak sehnanych, které se rozplynuly v kapsách šosatého Všetického kabátu za jednu noc. 10 15 20

Novák se úplně zdvihl, povstal, podíval se na knížky před ním ležící a pravil: 25

»Ah, bože, já se mám učit!«

»Já také,« děl Všeticka se zkroušeným úsměvem. Sevlíkl šaty a pravil: »Vykartáčuj je, jdu večer na „bál“!«

Novák zaraženě naň pohlédl, pohodil vzdorně hlavou a pravil: »Ne!« 30

Všeticka shodil jeho knihy se stolu, plivl na ně a povstal.

»Mizerný dřiči, vyčisti mně ty šaty!«

»Nejsem tvůj sluha!«

»Cože ti to napadlo mi tak odmlouvat, tobě, takovému synáčkovi! Dej si pozor, ať tě nezkruším! Ostatně já se s tebou nebudu zlobit a řeknu mistrovi, ten se s tebou spraví.« 35

Hodil své knihy na postel a odešel do vedlejšího pokoje.

Novák stál doposud uprostřed pokoje a díval se za ním.

»Toto já nesnesu již déle. Copak jsem sluha, já — hu, pán! Napíši o tom domu, v tomto týrání déle není možno zůstat.«

5 Vzpomněl si na dřívější své dopisy, na které mu byly odpovědí listy, ve kterých byl napomínán, aby jen v učení ještě setrval, ještě aspoň ten rok, že prý to není tak zlé, jak si to představuje, jen aby se učil a učil.

Marnost nad marnost.

10 Všeticka vstoupil do pokoje nesa rozžehnutou lampu. Nepromluviv na Nováka ani slova, usedl ke stolu, položil klidně nohy na Novákovy knížky, vytáhl si svůj román a čta hltavě pojídal.

Novák si vzpomněl, že by měl také jíst. Jelikož si stravu na večeri kupoval, musel si jít do města. Vzal tedy klobouk, obléknul se a vyšel ne z toho důvodu, že by měl hlad, ale že 15 chtěl se alespoň trochu vymaniti z tohoto ovzduší. Vyšel ven doprovázen jsa hlasem mistra, ať brzy přijde, sice že bez milostí zamknou, a vyšel na ulici.

20 Světla ještě nehořela, ale bylo již dosti temno. Chodil po ulicích, hned pozoroval ruch a hned se zamyslí, že co chvíli do někoho vrazil. Hlas hodin bijících devět připomenul mu, že jest čas jít domů. Přijda domů vzpomněl si, že šel pro večeri. Zapomněl na ni. Proto už nevyšel a vzpomněv si na budoucí 25 zkoušku zasedl k latině.

Všeticky doma nebylo. Byl asi na »bále«. Rozsvítil si, otevřel zaschlý kalamář, v kterém bylo tak málo inkoustu, že při namáčení se musel nahýbat, a počal pracovat.

30 »Nejde to,« pravil po chvíli, když po úsilovném namáhání nemohl těkající myšlenky soustřediti na jeden bod. Seděl nad knihou, ale neučil se. Hleděl na písmena, ale neviděl je. Nebyl přítomen duchem.

Jak tak dlouho seděl, sám nevěděl, až hlas hodin bijících dvanáct jej vyrušil. »Hodina duchů, hm,« — zasmál se. Nebyl 35 sice pověřivý, ale přece mu přeletělo lehké zamrazení po zádech.

Upomenul si, nač tu sedí, a se zdvojenou pílí počal dříti.

Učil se, vše okolo mu bylo ničím, učil se namahavě slovo od slova, aby aspoň když ne vědomost ukázal dobrou vůli. Nevšiml si, že čas již valně pokročil a že v lampě dohořívá.

Vtom něco zašramotilo. Klíč zarachotil ve dveřích a po několika temných úderech otevřely se dvěře do jeho pokoje a na prahu stál Všeticka. 5

»Hele, tu ještě světlo, a již jsou dvě pryč! Snad jsi si zde neudělal také ples?«

Uzřel knihy na stole, odplivl a pravil: »Tys se učil? Bídny dřiči! Již ti to nic nepomůže. Pýcha mi říkal, že s tebou 10 prý a se mnou jest již amen. A proto nač se učit? K čemu? Hloupost, ku které přistupují jen takoví hlupci jako ty! A mimo to myslíš, že budeme společně platit za petrolej, když ty celé noci vysvítíš. Vidiš, lampa již bliká!«

A opravdu lampa blikajíc ozařovala svým matným žlutým 15 světlem celou světnici, svítila na Vseticku, který toto domluviv jal se zeslíkati, a vrhala na stěnu jeho obrovité stíny ku podivu znetvořené.

Novák seděl doposud u stolu a hleděl naň, jako by nechápal, kde je. A také nemohl si hned uvědomiti, co se s ním stalo, jak 20 se z učení vytrhl. Cítil jen neobvyklou tíhu na víčkách, znamená to, že jest již unaven.

»Nebudu to platit,« opakoval ještě Vseticka.

»No nezlob se, však já to nějak zapravím.«

»To bych si také myslel. Však já . . .« 25

Vtom lampa silně zablikla, osvětlila naposled celý pokoj a zhasla docela. Vseticka zaklel: »To je skrz tebe!«

Octli se v úplné tmě.

»Vidiš, darebo, jak se teď svleču? Teď nevím, kde mi to 30 vypadly kalhoty.«

Škrtl sirkou, světnice znovu zazářila žlutým umírajícím světlem a polosvlečený Novák spatřil drahocenné kalhoty jeho na zemi, na té špině. Novák věděl, že se ještě něco strhne a proto rychle do postele.

Vseticka toto spatřiv zlostně vykřikl, chytl kalhoty, mrskl 35 jimi Novákovi do obličeje a zařval:

»Tos ty tam vhodil!«

Chytl ho levou rukou pod krk a pravou jej několikrát přetáhl svými šráky, které držel v ruce, až Novák zakřikl.

V sousední síni zašramotilo a ozval se mistrův hlas: »Ticho tam!«

5 Všeticka jej pustil, dav mu naposled ránu pěstí do žeber, a hodil jej na postel a sám lehl surově se směje.

Novák zabořil hlavu do peřin a potichu zavzlykal. Rány necítil, jen úplné vysílení. Klesl jak byl na podušku a ucpal si jí ústa.

10 »Bože, bože můj, jestli to tak půjde dále, stane se mi něco hrozného, něco hrozného!« zavzdychl a klesl. Všeticka již spal.

Ráno se probudil s hroznou bolestí hlavy. Slunce svítilo již do pokoje a kreslilo na podlaze zlaté skvrny, které vyzařovaly do pokoje. V pokoji panovalo nesmírné dusno. Na zemi ležela 15 rozbitá lampa a okolo vylity zbytky petroleje, ohavně páchnoucí.

Novák vstal a tu ucítil hlavu ještě více. Proto lehl si nepřikryt ještě na lůžko a přitiskl si studenou část peřiny k čelu. Najednou si vzpomněl, že již asi bude čas jít do školy. Vyskočil. Všeticka již byl asi pryč, neboť jeho rozházená postel byla 20 prázdná. Rychle se podíval na hodiny.

»Bože, ono již je půl deváté!«

Rychle popadl nejbližší mu kus šatu, hodil jej na sebe a se zdvojenou rychlostí oblékal druhý. Potom nasadiv si klobouk 25 rychle chytl všechny knihy, co mu zbyly na stole, a hnal se ven.

Vedle nikoho nebylo, proto rázem minul dvorek, síň a uličku, běžel přes náměstí a vrazil do budovy krátce před první přestávkou. Čekal u dveří své třídy. Věděl, že bude rámus, ale byl již od nevyspání a všeho tak tupý, že si ani nepřipomenul, koho as mají. 30

Zvoní!

Prázdné a pusté chodby naplňují se křikem, který postupně stoupá a vlní se jak rozbouřené moře. Za chvíli panuje hluk k nepopsání. Obrátil hlavu, neboť se otevřely dveře a vycházel 35 — katecheta.

Byl to vysoký statný muž, obleknutý v přilehavý šat světský, bystrých černých očí, na nichž se mu leskl zlatý cvikr.

Spatřiv Nováka zvolal: »Á, proč tys nepřišel?« Oslovoval totiž důvěrně všechny své žáky slovem ty (nebo ty osle). Novák ze sebe vykoktal cosi o bolení hlavy a zaspání, dření a jiné, než katecheta máchl rukou, při čemž se mu zastkvěly bělostné manžetky se zlatými knoflíčky, a pravil: »Zaspals, — no dobrá, 5 však jdu právě k řiditeli. Můj milý, škola není holubník, a kdyby i holubi přicházeli jako ty, i nejmírnější holubář by se zbláznil, neb to je již po třetí, co tak brzo přicházíš! Ostatně nebudu se dlouho s tebou špinit, třídni, máte Zichu, že jo, — ten si ti s tebou již spraví.« A pružným krokem, pohrdavě se 10 usmívaje, odcházel. Co toto mluvil, shromáždilo se kolem Nováka množství žáků, naslouchajících hovoru katechety.

»Ten tě sjel, co?«

»Dobře mu tak, já bych si mohl také přijít každý den pozdě.« 15

»A cos dělal doma, zaspals?«

Novák neodpověděl žádné otázce, nýbrž bral se se sklopenou hlavou do třídy.

III

Uplynulo několik dní. Novák dřel ve dne v noci, aby vynahradil to, co přes celý rok zameškal. Učil se strašně, nejedl, nepil, jen stále v ústech měl latinu, pro nic jiného neměl smyslu, jen pro to, a také brzy vypadal jak smrt, jen kost a kůže. 20

Jednoho dne, bylo to dva dny před zkouškou, když se vracel ze školy, zpozoroval, že slunce praží do ulic, že jest horko, krásně. — Při vzpomínce na krásno vždy vzpomněl na domov. Neboť symbolem krásy byla mu ta víska položená daleko na horách. Vzpomínal, že v takový čas nejraději býval na poli, kde sedával na kopci, na svém oblíbeném místě, dívaje se na 25 lán polí před sebou, na západ slunce, a že vracel se domů až pozdě večer uchvácen jsa divadlem přírody. Napadlo mu, že dnes, snad odpoledne, mohl by také snad se jít podívat za město do polí, by trochu okrál z toho dření, a konečně že může 30 vzít knížku s sebou. 35

Doma rychle poobědval, a ani neodpověděl na mistrovi otázku, kam jde, vyrazil ze dveří a snažil se co nejrychleji vyjít z města.

Prošel vyprahlými ulicemi, plnými pachu, kouře a potu, 5 ulicemi, kam ani slunce nemohlo svého zraku obrátiti, kde čněly vysoké chladné zdi vzdorně proti slunci, jako by nechtěly ukázati, jako by se styděly ukázati zářnému slunci ty hromady rumu a smetí, papírů, směsici řevů lidí a zvířat.

Když minul tato místa lidské práce, přišel do dlouhých ulic 10 malých dělnických domků.

PŘED VYSTOUPENÍM

Mamaša chystá se k vystoupení v »Národním«. Sedí před vysokým zrcadlem, spravuje účes a naříká. Má vystoupit v proslovu, ale opozdila se s frizúrou a vlas ne a ne se poddat její ruce. Na její vyhublé tváři střídá se vlna zlosti s vlnou strachu. 5

»Proč jsem jen chodila dnes odpoledne ven, proč?«

Otec ve spodních kalhotách utahuje si vázanku a s výrazem uspokojené převahy a spokojen jsa, »že přece na jeho slova došlo«, praví: »Já ti to dávno říkal, — neposlechlás. Znáš mě, znám.« Utahuje kravatu a pohlíží na nervosní její postavu. 10

»Mně se ovšem nikdy nevěří.«

Mamaša přehrabuje se v krabicích, pálí si vlasy na čele, nervosním smutným hlasem odpovídá: »Bůhví, nikdy již to neudělám. Ne, neudělám.« 15

Otec jest spokojen, píská si a obléká kalhoty.

»Bože, já nebudu hotova! Co si počnu, již jest sedum hodin a já ještě nemám ani frizúru.«

»Proč jsi si nevezla frizérku?«

»Ale, vždyť mi to jde vždycky docela dobře, ale dnes ne a ne. Celá již se chvěju!« 20

»Podruhé si vezmu to strojení sám do práce.«

»Ale nikdy, nikdy to již neudělám. Věř mi, mám trpkou zkušenost.«

»Pozdě,« směje se otec, ale pomáhá jí. Na stole hromadí se krabice, vlásenky, šály, stužky. Na zemi jest chaos papírů stále chřestících pod nervosní nožkou mamašinou. 25

Skvosty pletou se jí s jehlicemi, vše ztrácí, hned zapomíná, kde si co dala. A v hlavě spleť jako všude okolo. Jen otec zachovává svou matematickou vážnost. 30

»Proboha, kde je moje brilantová náušnice? Jednu zde mám, a druhá kamsi se poděla. Musí být zde.«

Hledá marně náušnici, plete přitom páté přes deváté. Napolo oblečený otec obskakuje nyní kolem ní a hledá také, neboť ztráta náušnice jej patrně dojmula. 35

»To tak scházelo,« naříká máti a slzy jí vstoupají do očí. Cítí se bezmocna a přeje si jen vyváznouti z tohoto hrozného postavení.

5 Služka, Karel, v jedné ruce s obrovskou puškou, s kterou si před chvílí hrál, hledají náušnici. Otec běhá po pokoji a nadává. Mamaša bezmyšlenkovitě převrací zásuvku, do které již se stokrát podívala.

»Oblékej se, třebas se najde.«

10 »Ne, bez ní já nepůjdu. Beztoho mám to již vše zkaženo.« Pláče a otírá si napudrovanými prsty tvář. Ve své imposantní frizúře vypadá ještě ubožeji.

»Už ji mám,« pojednou vykřikne s radostí, »byla zde v zásuvce. A jak daleko se zakutálela!«

15 Radost brzy ochabuje, když vidí na hodinách půl osmé. S pláčem za pomoci otcovy se obléká.

»Ne, nevím, jak to dnes provedu.«

Karel bere nad ní hroznou účast a div s ní nepláče. Ohání se puškou a boří potom hlavu do odkryté postele.

20 Konečně ustrojení vypijí číši jakéhosi vzpružujícího prostředku [a ona] se slzami v očích obléká kabát.

Otec poněkud rozmrzělý, ale nyní uspokojený, praví: »Však to nemuselo být. Pojď!«

»Ne, nerozčiluj mne, celá se chvěju.«

25 Třesoucíma se rukama zapíná poslední knoflíky, utírá kapsníkem slzy a sbíhá dolů.

Otec naráží klobouk a jde klidně za ní.

DOJMY

Svému miláčkovvi věnuji těchto pár črtů, své milé duši a lásce; však nedám jí je čísti, zůstanou jen moje, moje vlastní a ryzí.

Nepsal jsem si nikdy zápisků, neboť nesnesu práce pravidelné a vnucené. Má hrozná, nespoutaná duše se protiví všem okovům, i sebelehčím, které by její absolutní svobodu poutaly. Nyní však přece budu psát, abych zachytil svou rozvířenou dobu první své děsné a plodné lásky. Nebudu hledat slov, odpoutám se od svého rozumu (který žije se srdcem ve stálém rozporu) a budu psát prostým citem a vášní, které sídlí v srdci.

Píší . . .

Milujeme se již dlouho. Tak dlouho, že musela mi již stačiti doba, abych Ji dokonale poznal. Však ne, duše jiného jest stále neproniknutelnou, a zvláště ženy, ženy, již milujeme. Hle, dnes stojím na docela jiném stanovisku k ní než dříve. A naše vztahy se budou měnit stále, duše naše se vyvíjejí, rostou, i poměry se mění a my budeme si stále jiní a jiní. Dnes stal se veliký, základní převrat v naší lásce. Převrat, — po přečtení jejího deníku.

Její deník.

Dala mi jej po velikém boji. Myslíla, že snad po přečtení nebudu ji již tak milovati. Po přečtení jejích bývalých lásek že nebudu takový k ní jako dříve. Doufala správně. Však nikoliv ve zlé, ale v dobré se po přečtení vše obrátilo. Poznal jsem v její duši struny, které jsem neslyšel, struny horoucí lyriky a čistého ženského srdce.

Hle, její deník! — Každý člověk před jinými jest jiný. Skrývá cosi v sobě, co nechce ukázat. Skrývá city, které zvučí v něm jen ve chvílích ticha a samoty. Tak i ona. Nečekal jsem, že by její deník byl tak vysoké úrovně umělecké, tak životní a procítěný, myslil jsem, že bude to prosté, naivní epické vy-

pravování. Ona mi řekla: »Jest naivní.« Hle, styděla se za to, za své vlastní city, své tajné a nikomu neznámé. Styděla se za nejsvětější část své krásné duše, za své boly a lásky. Jsem smuten, velice smuten přečtením jejího deníku. Proč, — pokusím se sám sobě vysvětliti.

Všechny stránky jejího deníku jsou pokryty pravdou, čistou vykryštalizovanou pravdou, která voní jako plané růže na vysoké skále vyrostlé volně a nespoutaně. Věčně smějí se do větrů i modrého azúru růžovými svými lupeny, ač uvnitř v kalichu hlodá je bolest. »Kdy budeme vyvráceny, kdy zhyne?« Takový jest můj miláček. Nepochopená, naprosto nepochopená bytost, v níž tají se proudy a zdroje jasné duše, překrásné drahokamy ženy, zářící v srdci skrytém pro nezasvěcence. Jak dříve jsem ji miloval, ji veselou, trochu lehkomyšlnou, rozmarinou Mařenku, tak teď miluji ty světlé, doposud skryté paprsky její duše, o kterých jsem u ní jen snil, ale pevně byl přesvědčen, že u ní nenajdu. Jsem však smuten, velice smuten, neboť jsem zároveň poznal, čím jí byla první její láska. A proč jsem smuten? — Jen proto, že tato světlá bytost věnovala ji tomu, který ji nepochopil, nemohl chápat, který při každém setkání smyslně se třásl, hleděl na její tělo, toužil utrhnout, přivonět a odhodit. Tomu, kterého znám, znám tak dobře.

Její listy o něm jsou provanuty takovou láskou a něhou, jak jen první láska dívčí býti může. Jsou tak životné, že srdce mi pukalo bolestí, když četl jsem. A tato bolest leží na mně i nyní. Taková klidná bolest nekonečná. Vidím tu svou drahou bytost, kterak první květ, pupen dávala úpřimně jinému, jinému, zatím co já jsem tu čekal a stál chvěje se a sténaje, touže po lásce a rozevíraje náručí nadarmo. Celá první i druhá kniha jsou prodchnuty tou láskou. Bojí se o něho, prosí Boha za něj, pečuje o něho, hladí jej v myšlenkách svými rukama, a mně... ryje srdce! Ta dobrá a vznešená! Věděla to, poznala to instinktem ženy, když mi tu knížku první podávala a prosila mě: »Čti to a zapomínej!«

Bohužel v mé povaze jest ten rys, který káže: »Čti, rozbírej. usuzuj a vzpomínej!« Čím větší bolest v srdci, tím více si jí vážím, ne jako své milé, ale jako člověka velkého srdce a veliké

lásky. Vždyť nezáleží na tom, koho milujeme, vždy na tom, jak milujeme. A ona ho milovala celým životem a srdcem. I tehdy, když ji zradil, ohavně, nečestně.

A tehdy jsem se namanul já. Já, který čekal na chvíli, kdy budu moci vybojovat na ní svou lásku! Chvilu ta přišla, a proč, 5 proč jsem se po ní vrhl! Myslel jsem, že jest jak jiné.

Proč, osude, proč jsi mě tak ztrestal?

Přichází doba bolestí. Trny vyznačeny jsou v deníku jasně a zřejmě. Každá stránka otevřená rána, každé to zakončení pro mne hrozné: »Evžénku, Evžénku, spi sladce, můj drahý...«, 10 ne, nemám síly vypisovat vše. Nevidím na papír. Cosi vlhkého mi kalí oči a cosi studeného otrásá srdcem.

Hle, tuto starost o něho postřehl jsem hned. Také zpozoroval jsem již dříve, že v našem poměru nebylo o ní ani známky. Já mohl jít jak chtěl, uvázat si šálu jak chtěl, na zádech odnést 15 třeba celou zídku, — neřekla mi nic. A u něho, poslouchá, jak hraje na varhany, s tlukoucím srdečkem. O mně, když jsem hrál, ani se nezmínila.

Nezazlívám jí to, ne, vůbec ne. Miluji ji tím více, neboť ona dovedla milovat. Padám před ní a smáčím slzami prach u jejích 20 nohou. A ona, chuderka, snaží se to vymluviti: »Měla jsem s ním jen třikrát rande; tolik polibků, jako u nás, nebylo atd.« Na to se, můj miláčku, láska neměří. Tu měří srdce, duše a dojmy, které *mu* ji tak štědře naměřily.

Přichází láska se mnou. Nejdříve jsem »Jiřík«, pozděj Jirka. 25 Kolísá mezi mnou a ním. On ji zradil, ale ona stále miluje. Rozhoduje, váží, přemítá. Já tehdy myslil, že s ním a jí je to u úplného konce, a teď teprve jsem přesvědčen, že byl by stačil tehdy jen jediný pohled o něj a ona by hned odskočila ode mě k němu, mu by se byla ovinula kolem krku a jej líbala. Neboť 30 byl její první láskou, která zanechala na jejím srdci velké stopy. Hle, jak a s jakou láskou si vyšperkovala tehdy ten nadpis »první hubičku«. Jak vymalovala a označila stránku. U mě toho nebylo.

Byl jsem již druhý...

Hle, řádky se krátí v deníku. Konstatuje jen suchá fakta. 35 »Měla jsem rande. Viděla jsem ho, atd.«, až přichází ona udá-

lost u kasáren, kdy já pološilený bolestí (zdověděl jsem se, že poslala *mu* vlasy) jsem jí řekl: »Buď já nebo on!« Tehdy zavzlykala a pověsila se mi na krk. A v deníku stojí

»k *němu* mě táhlo srdce — k Jirkovi svědomí«.

5 Že tak myslila, jsem hádal . . .

Ah, bolest, děsnou šírající bolest cítím v sobě. Plivám, opovrhují svědomím a řídím se jen srdcem. Tak já ji podržel, ne však její srdce, ale svědomí . . .

Bože!

10 Jak veliká oběť to její tehdy byla. Tak veliká, nesmírná a krásná jak její srdce.

V deníku již o něm nepíše. Stále více a více o mně. Její láska ke mně roste časem. Sama to praví na začátku naší známosti: »Čas vše přelomí.«

15 Tyto poznámky, psané vroucí pravdou, mě dusí. Chápu vše, chápu ji i *jeho*, který by ji nikdy nepochopil.

Tak píše v posledních stránkách třetího dílu. Jest již mou, docela mojí. Však po jakém boji. A jakou cenu má její láska. Není od srdce, ale z mozku, z pomsty k zapomnění. Jako všechny moje před ní. A proto ona nechápala (snad již pochopila)

20 všechny ty moje nevrlosti k ní. Vše to bylo z toho, že jsem tušil, co bylo pravdou.

Ted mě tedy miluje.

Píše o mně tak jako o každém jiném. Prostě, od srdce. Vím,

25 že snad by plakala, kdybych zemřel, ale obětí, jakých byla schopna ve své první lásce, schopna by kvůli mně nebyla.

Vím to tak jasně, a miluji ji, miluji, bože můj, jak těžká jest má láska! Vždyť žijí nyní v ústavičné muce, horečném blouznění a pološilenství. Vždyť nejsem jak ti druzí, nejsem; štítím

30 se jejich ploských lebek a pitomých mozků, které prodávají, odvažují a kradou lásku jako nečisté zboží. Vymykám se daleko svou nespoutaností z jejich okruhů a spějí také docela jinam než oni. K jiným metám, k jiným cílům!

A miluji ji, miluji děsně.

35 Však u ní jsem popisován tak jak jiní, jak ti, kteří přijdou po mně, tak jak jí se v srdci jevím. Miluje mne?

O, Bože, jsi-li, slyšíš-li a můžeš,
vyslyš mou prosbu, jedinou velkou,
nedej mému srdci odkvésti v lásce
nestejně naplano.

Bože, sbírej slzy mé lásky,
obrat je v srdci milé mé drahé
v podobnou lásku! Šílím a zemru
trýzněním tímto.

Horší snad ještě. Propadnu v lůzu
se, úroveň nízkou dnešního života,
podoben kolegům, ubohým hloupým,
budu se potácet Životem!

*

Třetí knížečka má popsaných jen několik listů. Tam píše
o mně. Rozdíl časové jsou značné a zachycuje jen některé
momenty naší lásky.

Miluje mne, — však po jakých bojích a jak?

A já chci býti milován tak nekonečně, jako sám miluji.
Sním o takové lásce k sobě, jakou sám dávám, o lásce, kde srdce jest
naplněno jen mnou, kdy bytost mě milující miluje jen mě
a žije mnou, zbožňuje a starostlivě pečuje.

Mé sny jsou velké a nesplnitelné. Žena jest tvor tak zvláštní
a mění se jako sprška vody ve slunečním světle (jak jsem
kdysi již napsal). Nemožno pochopit, kterou barvou hraje, a
když ji určíš, rychle se mění jako duha.

Milovat dovede jedině muž.

Vím o sobě bezpečně, že bych mohl být milován, znám mno-
ho dívek, které i nyní snaží se mě získati, a já, — odplácím
jim vždy vše krutou ironickou narážkou, výsměškem a miluji
ji, ji jedinou, která mi takovou lásku snad dát nemůže.

Jsem hrdý. Děsně hrdý. Nepoddám se nikomu a odporuji
všemu. Mé smýšlení jde vždy proti bezduché většině, kterou
pohrdám.

Mě nepochopí nikdo. A nechci též býti pochopen. Má duše
jest tu exotickým květem, zvláštní nervní vůně. Mé nervy jsou
tak jemné, že reagují na nejjemnější záchvěvy. Mám veliké

nadání, snad až genia, však schází mi vytrvalost, nedovedu
pracovat na ničem pravidelně. Jsem převládán náladou. Dle té
jednám a dle srdce. Dle srdce, které však musí stále zápasit
s buržoasním rozumem, vítězí, však odchází z boje celé zkrva-
5 vené. Cítím tu ubohost všech okolních, tu ubohost z nesamo-
statného myšlení, tu ubohost otroků s cizím mozkiem.

Neznám tu nikoho, komu bych mohl se svěřiti a kdo by po-
chopil. A hle, já chápu všechny, instinktivně uhádám všechny du-
ševní procesy, ba vím i určitě, co kdo udělá, jen jedno nevím,

10 chápe Ona mě?

Dříve jsem myslil určitě, že ne. Však po přečtení deníku vi-
dím, že ona mnoho z toho, co jsem jí řekl, pochopila. Neboť
takový deník by nenapsala dívka, která žije jen ústy a vypočí-
tavostí. Jistě pochopila mnohé.

15 Vše však jistě ne. Neboť píše o mně tak, jak psala o něm,
snad i trochu chladněji a méně. Ona nepochopila, že mezi
mnou a ostatními je nepřeklenutelná propast, že já, byť by
plival na mě celý svět, budu, ač sám, smát se jeho ubohosti
a i v hadrech opovržení budu cítiti své šlechtictví ducha.

20 Tak jak mě nikdo nepochopí, tak nepochopí nikdo ani ji.
Všichni, tvrdím to bezpečně, a nejvíce On, viděli v ní ženu, —
druhé pohlaví, možnost rozkoše a nic více. Zvířata!!

Já v ní nevidím toliko ženu, já v ní vidím a ctím duši.
Zbožňuji její čistou, jemnou a svéráznou duši, která do-
25 konale odpovídá duši mojí, a mé styky s ní jsou nejen objetí
těla, ale i duší, které zároveň se doplňují k zázračné harmo-
nii lidství. Neboť ne jeden, ale žena a muž jsou jedním ce-
lým člověkem. A že miluji její rty, prsa a tělo! To jest jen do-
provod k vysokým akordům duší, dvou nepochopených duší.

30 A těm, kteří byli dříve přede mnou, kteří kolem ní běhali
jako zvířata s očima zakalenýma sprostou smyslností, s vypláz-
lým jazykem, dychtiví a nenasytní, z těch jednomu dala srdce
dříve než mně. Tehdy má duše se ještě utvářela k lásce, kdy
ona již spočívala v náručí druhého.

35 A vím, že podobných rozkoší, jako já jí mohu přinéstí,
nemůže jí [dát] nikdo. Dovedu ji snéstí v nejhlubší jeskyně

vášně, kde plane věčný oheň, šlehající rudými a zlatými jazyky. Vím, že jen já ji mohu tak milovat, že zakřikla by mé jméno v mém náručí divoce a přerývaně v muce, bolesti a nevýslovitelné vášni. Vždyť ve mně dřímá ta vášně subtilních nervů, kterou jen dusím na povrchu, aby byla skryta jen pro mě. 5
Já mohu ji tak milovat, že u mě nepocítí těla v nejužším objetí lásky, že bude cítiti jen svou duši ve vesmíru s moji a slyšeti jen harmonický, vášnivý tlukot rozbouřených srdcí. To může nalézt u mě jen ona. Jiné bych to dáti nemohl a nedám.

A ti jiní, ti, kteří dovedou jen jí podati sprostou smyslnost 10 pacholka, bez myšlenky hnání jen zvířecím pudem, těmi pohrdám.

Psi!

A ji nepochopí nikdo, ji, tu dobrou duši, nikdo, a vím, že ona jednou uvidí tu nízkost jejich lásek a vzpomene na mě. 15
Tedy mě snad pochopí. Pochopí moji lásku k ní, ale nenávidí k lidem, jimž jsem cizí, nepochopí nikdy.

A já, který ji tak miluji, jsem u ní druhým. Druhým, — a vím, že ona nemůže mě tak milovat jako já ji. A já, který jedině v ní bych vzkřísil sebe k jasnému životu, — nesmím. 20

Odejdu brzo v temnoty, odkud budu dívati se bolestným zrakem na hvězdy mé nešťastné lásky. A na mé tváři budou se lesknouti také dvě hvězdy.

Budou to slzy.

A ona bude žít šťastně, klidně, bude šťastnou matkou, sta- 25 rostlivou manželkou. A někdy v prázdných chvílích vzpomene na mě, a když vzpomene, snad se usměje a zamyšleně políbí své dítě.

To ji dej, můj Bože!

Já беру z rukou Tvých vše a slož všechny bolesti jejího 30 života na bedra má a na mé srdce. Chci bolest. Neboť pro krásnou duši bolest, pro krásné tělo radost.

Miluji ji jako Tebe.

VEČER V MLHÁCH

Byl teplý, podzimní večer. Z polí se kouřilo a nejasné dálky dýchaly stále teplou, intimní mlhu. Kontury domů, jen zblízka viditelné, byly příjemné jako usmívající se tváře starých známých. Byly tiché a klidné.

V polích bylo cítit vlhko. Kdesi v dáli mrkalo několik světel a na západě slabě prosvítal šedý mrak.

Za městem po stromové aleji chodil nervosně student Vláška. Čekal tam svoje děvče. Neklidně kouřil cigaretu, zastavoval se, ohlížel se, upravoval kravatu a čekal . . .

Kdesi v dáli bilo šest.

Vláška kousl se do rtů a cítil, že se mu rozlévá po těle jakási nehezka vlna. Strach či zlost, bolest nebo rozmrzelost. Cosi studeného jej objímalo, co nechtělo se ještě zřetelně vyhranit.

Náhle v dáli ušel známý mu rytmus chůze. Okamžitě pochopil, že je to ona, okamžitě cosi těžkého spadlo mu se srdce. Však hned se ozvalo to druhé. Začal se na ni zlobit, že přichází tak pozdě a že nechává jej tak dlouho čekat. Zdálo se mu, že nějak nespěchá, že jej nedosti miluje, nedosti jeho lásku odplácí, a vůbec náhle se rozmrzel . . .

Kdyby byla bývala nepřišla, bylo by jistě zvítězilo to druhé. Byla by jej vláčela nevýslovná bolest, zármutek a touha po ní, zlost na sebe a nejistota.

Však uviděl ji a proto se jen začal zlobit.

Odhodil cigaretu a zastavil se. A ona rozjásaná, se šťastným obličejem, svěží a teplá spěchala k němu.

On mlčky pozdravil.

»Miláčku, . . . drahoušku, již jsem tu u tebe. Odpusť, prosím, že jsem nepřišla přesně. Musela jsem psát doma matematickou. Viš, máme toho mrzutého dědka, co ví, že spolu chodíme. Už jsem to chválabohu napsala, hodila do stolku a potom pospíchala za tebou.

To jsem červená, že ano? Já jsem tak běžela.«

Usmívala se, až zářily jí velké, bílé zuby, a tiskla mu ruku.

Ve Vládovi však rozmrzelost vzrostla. Mozkem mu prošlehla zase jedna z myšlenek, které ho pálívaly a hlodaly: Hle, já ji tak miluji, jak celý svůj život, vše bych jí obětoval a ona dává přednost úloze přede mnou. Já nechávám již třetí den řečtinu plavat kvůli ní. Před rande nemohu nic dělat, točím se stále po hodinách, nikde nemám stání. A po rande, to teprve ne... Stále, sedě nad knihou, vidím ji, slyším její hlas, který mi před chvílí zvonil, cítím její parfum na prstech, které líbám, a rty mi žehnou. A ona pěkně klidně si píše matematickou úlohu před schůzkou se mnou. A ještě pro ty pitomé x a y zapomíná na mě. Ne, — nemá mě ráda. Aspoň jistě ne tak, jak zasluhuji. 5

A taková vlna rozmrzelosti rozlila se po celém jeho těle. Cítil se uraženým, nešťastným, ač v hloubi duše věděl, že jej má ráda, děsně ráda, — ale jeho uražená hrdost vnutila jej do této pozice nedostatečně milovaného milence; nutila jej k tomu, aby ji také potřáznil po několik těch minut. Vyhledával každou maličkost, aby jí mohl dokázat, jak málo jej miluje. Kolikrát se i naoko chtěl rozejít a trápil tak ji i sebe, ač věděl, že jedná nespravedlivě. Trýznil ji z jakéhosi neznámého pudu, který mu kladl do úst slova zahořklá, bolestná a jedovatá. 15

Lidunka v prvním okamžiku nepoznala, že se zlobí. Přišla k němu vroucí a zamilovaná, veselá a švitořivá. Taková prostá a světlá radost hleděla jí z očí, že zase vidí tu jeho vážnou tvář, zasmušilé oči a dlouhý, rusý vlas. Po celodenní práci, po otravných školních hodinách, přišla jí zase radost, schůzka s ním, s milovaným... 20

On jí nepřekážel v studiu. Byla šťastna tou láskou. Byla klidná a ucelena. 30

»Tak ty jsi psala matematickou. Byl to asi tuze zajímavý příklad, že jsi tak dlouho nad ním seděla.«

»Ale jdi,« pleskla jej přes ruku, »ty jeden! Zajímavý příklad. Ani trochu zajímavý. O co se zajímám, s tím také pohnu. Ale ten příklad ne a ne se dát pohnout. Opravdu, nehnula jsem s ním půl hodiny; až potom najednou se pohnul. Myslím si vzpomněl, že máme spolu rande, tož polevil, abych mohla jít. 35

Potom jsem jej parou vypočítala a už jsem tady. A co jsi ty dělal celý den? Neviděla jsem tě než ráno, jak jsem šla do školy.«

Šťastna tiskla se k němu a strkala svou ruku do jeho paže.

5 »Já... čekal,« rozvláčně promlouval Vláďa, pohlížeje do mlhavého soumraku před sebou, »čekal jsem na naši schůzku. Celé odpoledne bloudil jsem po městě, nechtělo se mi nic dělat, ani úlohy psát a čekal jsem na večer. O tři čtvrtě, jak bylo smluveno, jsem sem přišel a čekal zase...«

10 Vytáhl hodinky a pohlížeje zblízka na ně pokračoval: »Jest skoro půl. O sedmi musíš být doma. Pomalu abychom již se obraceli. Přišla jsi dnes jaksi pozdě.«

Mluvil stále jaksi stíněně a odvrácen jsa od ní.

15 »Bože, to už je čtvrt pryč! Jak to utíká! Když jsem vycházela z domu, bilo na věži šest. Byla jsem tu za deset minut. Nejsem hodná?«

Neodpovídal a mlčky krácel s ní dále. Šli po úzké polní pěšině vlhké rosou. Okolo nich prostírala se do nedohledné dálky černá pole, usínající a halící se do teplých závojų mlhy.

20 A kolem byla již úplná tma.

Jen město za zády vyzařovalo na oblohu žlutavý odlesk pouličních světel. Rozpínalo paže tisíce světýlek, která mihotala se a mrkala jako stojící svatojánské mušky. Odtud také bylo slyšet ztlumený hluk města, bouřící život hlučných promenád. Okolo nich byla úplná, klidná tma. Jen semo tamo blýskalo se světélko z nějaké dědiny. Bylo takové klidné, že jsi si hned představil venkovskou, spokojenou rodinu, klidně odpočívající u večere, kolem těžkého dubového stolu ve venkovské jizbě, tiše žvýkající chléb a povídající těžkým, unaveným hlasem 25 denní historky. A v jizbě voní odkrytá lůžka, brzký odpočinek, spánek a klid...

Vláďa rozhlížeje se kolem cítil, že jest to krásné, že mohlo by to být pro něj krásné, že mohl by být v tomto prostředí šťasten, ale to cosi mu leželo na prsou těžce a dusilo jej. Zatemňovalo mu to obzor, to nevyslovitelné, co jen jiskřilo se 35 ve tvrdých slovech, co padaly mu ze rtů.

Zastavili se u skupiny dvou vysokých stromů. Kmeny tiskly

se k sobě a hlavy nebylo vidět. Jen chvílemi zašustilo nahoře listí a dolů padalo tiše neviditelné listí.

»Jest zde hezky,« pronesl cize po chvílce, když viděl, že ona začíná cosi tušit, že pohlíží mu do tváře a uvažuje, co asi jej trápí. Cítil, jak bezstarostné její veselí vyprchává do chladného, podzimního vzduchu. 5

»Škoda, že musíme tak brzo domu,« pokračoval mimovolně tiskna jí ruku. »Celý den se na to štěstí těšíme a pak zmizí dříve, než se objeví. Zítřka se jistě neuvidíme, budeš mít asi mnoho učení nebo nějakou zkoušku. V pátek mám já hodinu 10 a v sobotu — jistě zase do toho něco vlez. Je to hloupé, však co naplat.«

Tak pronášel schválně bezcitně, jako by ta schůzka neměla pro něj ceny. Říkal to studeně, semknutými rty.

»No, že zítřka zase nemůžeš!« jaksi zlostně vykřikl, náhle 15 na ni úkosem pohlédnuv.

»Ne, Vladičku, . . . nemohu,« tiše zašeptala. »Maminka by se zlobila, že chodím každý den. Beztoho cosi tuší.«

A hněv, zadržovaná zlost a vášně, které draly se na povrch vši svou silou, náhle v něm vybuchly. 20

»Lidko, ty . . . ne . . . víš, co je pravá a velká láska? Víš, co je to láska, která kráčí přes všechny překážky k cíli, pohrdající vším světem, planoucí jen svému milému, která by plamen živila i vlastním svým tělem?

Nevíš!

Viš ty o takové lásce dvou vznešených duší, které se pochopily a které se doplňují navzájem k báječnému akordu lásky? Ty jsi nepochopila žádnou z básní, které jsem ti věnoval, ty si nepochopila mou vášnivou lásku. Myslíš, že 25 láska je růžový amoret, který z legrace a pro svoji potěchu rozesílá své limonádové střely. Neznáš tu vážnou bohyni, která má tvé srdce v ruce, které trýzní, táhne a vzněcuje v něm božské ohně. Ty se všemu směješ a nechápeš. Moji lásku nikdy nepochopíš. Proč? Protože mě nemiluješ, protože matematika je ti milejší, protože bojíš se víc maminky, než 35 miluješ mě.

Ne, — ty nechápeš a nerozumíš!« skoro vykřikl poslední

slova. Mluvil zlostně a rozčileně. Myšlenky vířily mu hlavou, ohnivé a žhavé, které však ledověly na rtech.

A ona vystrašeně poslouchala cosi jí nepochopitelného. Cítila jen, že se na ni zlobí. Viděla jeho prudká gesta, zanícené, 5 rozzlobené oči, hledící kamsi za ni, ne přímo jí do očí. Nerozuměla, co chce, proč se zlobí, vycítila jen z toho, že ji nemiluje pro to, co ona nechápe. Vysvětlila si náhle celé jeho dřívější chování. Tehdy v radosti si toho nepovšimla, teď teprve to pochopila, a to tak, že ji již nemiluje.

10 Taková bolest ji sevřela. Stála tiše, ustrašeně, hledíc k zemi. Ryla botou do vlhké půdy a přemáhala v sobě tu bolest, která hleděla vybuchnouti.

A on zamračený mluvil dále. Z jeho úst hrnuly se proudy slov vyšlých proti jeho vůli, které zraňovaly jej i ji, s kterými 15 svedl nejdříve krutý boj v srdci, než prodraly se navenek. A jakmile zpozoroval, že účinkují, tu teprve nasadil masku chladnosti a bodal dále nekryté, nebránící se tělo i sebe.

Tu náhle ona celá se zachvěla, klobouček se jí svezl s hlavy, otrásla se, zavzlykala a ukryla svou hlavu na jeho prsou, štkajíc 20 a prochvívajíc se divokým pláčem, záplavou slz, jak pláčou jen osoby veselé, když probudivše se v noci jsou jímány strachem.

Vláda náhle zkameněl. Viděl náhle to drahé, zraňované tělo plakat, na rtech, které znal jen v smíchu, viděl bolest. A slzy, kvůli sobě... Cítil, že mluvil lži a nepravosti, a pochopil její 25 lásku. Zastyděl se a bolest proti sobě samému mu protkla hrud', že až slzy mu vyskočily na řasách. Objal ji, přitáhl k sobě tu drahou hlavu, vášnivě líbal rty a hořké, slané slzy, tekoucí po tvářích.

Oči se otevřely a ve zvlhlých zřítelnicích, úzkostně naň patřících, četl jakousi otázku, která drala se až ze samého srdce. A chvějící rty bolestně pronesly:

»Vládo, ty mě již nemiluješ!«

Bylo v těch slovech cosi tak neskonale smutného. Sevřelo to Vláďovi duši, že až zavzlykal.

35 »Ne, miláčku, děsně tě miluji... hrozně...«, trhaně pronášel, dychtivě ji líbaje, »miluji tě stále... víc a více... Odpusť, že jsem tě trýznil... drahoušku zlatý... odpusť...

já za to nemohu, nejsem tím vinen... to je cosi jiného...
Neplač, prosím tě... jen neplač... Já budu muset také.»

Lidunka cítíc, že slzy ulevují jejímu hoři, plakala dále. Však nebyl to již ten zoufalý, první její pláč. Byl to již šťastný pláč, dusený polibky, který odnášel všecku dřívější bolest a s níž zároveň mizela její pochybnost i jeho. 5

Vláda plakal již také; objímal ji, tiskl k sobě cítě, jak dřívější jednání jeho jej tísní a bolí. Jak urazil své dobré a oddané srdce. Čistou a průzračnou duši, která dávala najevo svou lásku, jak dovedla nefalšovaně a čistě. 10

Přítiskl její tvář k sobě a slzy jejich se smísily. Sevřel ji až bolestně a líbal, až sám ztrácel dech. Pak vysílen laskáním, klesaje opřel se o strom.

»Věříš... věříš již, Lidušenko, ... věříš v moji velkou lásku k tobě? Hleď, ... nemohu za to. Jsem tak zlý, jak ty jsi dobrá. 15
A má zloba, ta trýzní nejvíce mě samého. Každé mé slovo zraňuje dříve mě než tebe. Však všechno to z lásky, z ohromné lásky k tobě. Kdybych tě tak nemiloval, jistě bych to neudělal. Proto odpusť, miluješ-li, ... odpusť a věz, že jen milující srdce dovede velice trýznit. Víš, ... pravá láska... toť bolest, trýznění a neustálé dávání si sbohem a vrácení se k sobě. Pravá láska drásá srdce. Bolí a pálí, neboť není růžový červánek, nýbrž obrovské, plápolající slunce, jež žhne, pálí a spaluje. Odpusť mi, ... neudělám to, neudělám.« Tak sliboval, ač věděl, že budoucnost skrývá stále tyto scény. Bylo to osudem jejich 25
lásky.

Liduše jeho hovorem vzcházelo světlo. Srdce se jí zachvělo v jásavé radosti, jako by je zažehl plamen štěstí. Cítila, že on jí miluje celou svou zvláštní, jí nepochopitelnou duší, že dává jí lásku, jakou nedovede jí dát nikdo, — nikdo. 30

»Tak jsi mne zlobil.«

»Odpouštíš?«

»Odpouštím, Vladíčku. Věřím ti. Ty mě máš rád. Vím, že mě už nebudeš zlobit. Mám tě tolik ráda. Víš, kolikrát si myslívám, že pro tebe se svou láskou nehodím, že tě nedovedu milovat, jak chceš. Myslivám na to, když se v noci probudím a nemohu potom usnout. Bojím se o tebe, bojím se, že jiné do- 35

vedou ti lépe dát lásku najevo než já. Bojím se, že ty si jinou zamiluješ . . . Ale věř, žádná tě tak nebude mít ráda jako já.

Mám tě tolik ráda! . . . » mluvila a ovíjela ruce kolem jeho krku, dívajíc se mu do očí. Jedna opožděná slza ještě leskla se jí na víčku, ale oko již zářilo radostí a láskou.

Vláďova hrdost byla zlomena.

Zbyla mu jen pokora a láska. A ač cítil, že v budoucnosti leží ještě množství takových výstupů, které potvrzají, pokud bude jejich láska, přece bolestně cítil toto jednání.

10 Zároveň však tiše vstupoval mu do duše klid a jas usmíření. Ten zahalil všechny zoufalé, vášnivé výbuchy, vše urovnal a vyjasnil.

Přitiskl ji k sobě, unaveně položil hlavu na její rameno, zavřel oči a rty přimkl k dlouhému polibku.

15 Necítil sebe, necítil země, viděl jen prostor nekonečný, nesmírný . . . A v kosmu vyzařovalo jakési božství, jehož roucha lem ulpěl mu na rtech a jehož zrak cítil v srdci.

Odtud vanul klid a harmonie usmíření. V polibku pak rodily se světy a nekonečnost. V duši odkrývaly se mu záhyby doposud nepoznané, kam uchýlovala se jeho mysl po vybitých bouřích jako do klidného přístavu.

Byl šťasten.

Tak odplácí se bolest. Neboť ona nezůstává nikomu dlužna. A pravá láska, toť bol. Proto jen tato má své oduševnělé, 25 zvláště jemné požitky, fosforeskující svou subtilností, které podává za odměnu zakrvaveným srdcím. A zakrvavená srdce jsou navýsost citlivá. Vssávají do sebe všechnu tu jemnost rozkoše, která působí jako balzám.

Tak odplácí bolest vznešeně, stonásobně . . .

30 Odkudsi z dálky ozvaly se hodiny.

Ona sebou trhla a vyprostivši se rychle z jeho oťjetí zlekaně prohodila :

»Už musím.«

Vláďa náhle vyrušen ze snění otevřel oči, nechápaje chvíli, 35 co se děje.

Okolo byla hluboká tma. Hvězd na nebi nebylo.

Zachvěl se chladem.

Potom vzal ji za ruku a vykročili k městu.
»Nezlobíš se,« pronesla tiše Lidunka, znepokojena jeho mlčením.

»Ne, miláčku. Miluji tě stále více a více. Snad někdy tím plamenem shořím, ale shořím rád, neboť žiji jen tobě.« 5

»Ty můj!« ...

Šli ruku v ruce k městu. To zářilo, šumělo, hlučelo bujným životem. Po promenádách tekł život pozlacený líčidlem, zakrývající špínu drahokamy. Ty zářily jaksı žlutě a mrtvolně.

Vláďa s Lidunkou kráčeli tiše tmou, mívíce stíny zasmu- 10 šilých stromů. Okolo byl večer v mlhách a v duších bylo jasno a veselo.

Byli ještě mladí a oba milovali po prvé.

KRAHUJEC

Zcela pravdivá událost

I

Ředitel státního gymnasia v N... byl z plné duše rozezlen.
5 Pravím: z plné duše. Ne na žáky, na ty zlobí se jen z úřední povinnosti, právě tak jako oni z povinnosti zlobí jej. Tu bylo něco horšího než přestupky disciplinárního řádu. Tu byla zadržovaná kuřata — a krahujec.

Pan ředitel byl dobrák, ale rozčilil se náramně. Zjistil fakta
10 a uváživ, že školní rada není povinna platiti náhradu, — rozhodl se pomoci si sám.

Vypsal na krahujce odměnu — jako kdysi staří na hlavu Demosthenovu.

II

15 Pan Josef Řimbaba, muž znalý všeho řemesla i umění, vynikající ptáčník, zajásal. Podařilo se mu lapiti svými triky mohutného krahujce, který odvážil se roztrhati kuřata páně ředitelova. Potřepáváje v kapse vypsanou odměnou a v ruce svázaným, živým krahujcem, šťasten ubíral se domů.

20 Však hle, — Osud umínil si ztropiti komedii. A to prosím komedii s dobráky a dobráčky, kteří po celý život myslili a jednali jen logicky. Inu, že logické myšlení vede často k obrovským nesmyslům, víme u nás dobře.

Tak i tu.

25 Na rohu ústavu potkal pan Řimbaba pana profesora Boudu. Tlustý a dobrácký tento pán vyučoval řečtině, latině, chytal velice rád ryby a vůbec byl vynikajícím lovcem.

Jakmile uzřel krahujce, stanul.

»Pane, prodejte mi toho krahujce!«

30 »Prodám. Co dáte?« Pan Řimbaba chtěl si jej dát vycpat a pověsit pro osvěžení očí nad postel, ale doufal, že pomocí dobrého obchodu osvěží si více než jen oči.

Pan profesor se zamyslíl.
»Dám vám pět veržinek!«
Pan Řimbaba by dal za to vlastní duši, nejen krahujce. Vzal pět veržinek, přivoněl k nim, poděkoval a odporoučel se.
Pan profesor vzal šťasten krahujce, který sebou zoufale 5
škubal, a uvažoval: kam s ním? Na věži již bilo osum. Poněvadž měl první hodinu, vklouzl rychle do učitelské knihovny. (Byl jejím správcem snad proto, že k těm břichatým knihám cítil bratrskou sympatii.)
Zavřel tam krahujce a úprkem spěchal do třídy, neboť vá- 10
lečný řev septimánů pronikal až přes strop k němu.

III

»Pánové, ukáži vám něco báječného!«
»Ale...«
»Viděli jste živého krahujce?« 15
»Neviděli.«
»Tak vám jej zblízka ukáži.«
»Ale, ale...«
»Teď ne, — až v deset hodin ve velké přestávce. Budeme mít více pokdy. Báječný exemplář, — dal jsem za něj pět 20
veržinek.«
»Ale...«
Pan katecheta měl »okýnko«. Je tuze příjemné mít tak chvíli zrána pokdy, vyletět ze šedých učíren a proběhnouti se po slunci. Však to jest pouze pro obyčejné lidi. Katecheta toho 25
učiniti nesmí. Zvláště když nemůže si vzpomenout na ono prokleté městečko, kudy kráčel sv. Pavel a o němž se musí ve své příští přednášce zmínit. Někdo by si jmeno už utvořil, — ale katecheta je věda!
Ale, vždyť v učitelské knihovně je nějaký spis o tom! 30
Aha!
Pan katecheta kráčí dlouhými kroky do knihovny. Otevře vážně, vážně zase zavře.
Frrr...

Pan katecheta se podívil.

»Ubohý ptáčku! Běž, drahý příteli, tam, kam Bůh tě vložil. Jistě jsi sem za temné noci vlétl a školnice, nezpozorovavši tvé přítomnosti, okno zavřela.«

5 Pan katecheta otevřel okno, pomohl zaslepenému krahujci ven a dlouho se vřele za ním díval.

Byl dobrákem a radoval se ze svého skutku. Zavřel okno, našel jméno asijského městečka a tiše zase odešel.

IV

10 »Pánové, seřadte se! Půjdem. Jste všichni?«

»Pan katecheta odešel. On o ničem nevěděl. Měl ‚okýnko‘.«

»Nevadí, ukáži mu to ve 12 hodin.«

Zástup jde k učitelské knihovně. Tváře — něco božského. Věda, věda a zase věda.

15 Pan profesor Bouda otvírá.

Kde nic — tu nic.

»Asi je někde na skříni,« radí kolega matematik.

Pan profesor Bouda štourá ukazovátkem po všech skříních. Je zpocen a jeho tvář jeví vrchol zoufalství.

20 Starší a rozumnější páni kolegové horlivě pomáhají hledat. Otvírají skříně, dívají se pod stůl, za stůl, do knihovny, i všechny zásuvky vytahují.

Však krahujce nikde!

Mladší se jen smějí. Vidět, že nevěřili se ještě do pravé kantorské rozšafnosti.

25 Pan profesor Bouda koulí očima a supí:

»Kdosi ho vzal, kdosi jej ukradl! Moje veržinky! Sakramentský obchod! Já osel . . .« dále stává se jeho řeč nesrozumitelnou a nehodnou důstojného filosofa.

*

30 »Víte-li pak, pánové, co školnice dnes udělala?«

»Nevíme, pane katecheto!«

»Zavřela chudáka ptáka do učitelské knihovny. Tak mi jej

bylo líto, že naleznuv jej tam mezi devátou a desátou, hned jsem jej propustil. Vždyť přece je to boží zvíře. A co jest božího, patří Bohu, a co je... propánaboha, pane kolego, co mě rdousíte. Pánové, on sešilel. Pomoc, pomoc!...»

»Pět veržinek chci, pět veržinek!« křičel pan profesor Bouda 5
tuším hlasem, tahaje nešťastného a nepochopujícího důstojného
pana katechetu sborovnou.

*

Pět veržinek sice dostal, ale přece od té chvíle (říkají tak 10
mnozí septimáni) pletl si více aoristy a optativy než dříve.
Není se co divit, — osud na něj dolehl.

POSLEDNÍ DISONANCE

Bohumil Silný, sextán jistého gymnasia, zemřel. Po jeho žluté, bezduché tváři, pokryté temnými skvrnami, plouživě plazilo se světlo hromničky.

5 Zemřel v prázdniny, ve své rodné dědině. Klesl tiše, jako list padající na podzim. Tuberkulosa podrývala jej již skoro třetí rok. Zatlačili mu oči, které blouznivě zíraly vzhůru, — jako by hledaly něco v neznámých výšinách. Sevřeli mu pootvřená ústa, která ztrnula uprostřed slova, oblékli mu rubáš,

10 položili jej do rakve a umístili v předsíni.
Dva dny chodili se známí na něj dívat, třetího dne byl pohřeb. Jasně a teplé slunce pozdního léta ozařovalo pole, která odpočívala vyšlepená úrodou. Zeleně nuancující do žlutava chvěla se pod dotekem slunce. Obzor byl čistý a dálky byly olověně zahaleny jako v čas jeseně. Byla neděle.

Ve vesnici bylo živo. Od rána stály zástupy dětí kolem domu Bohumilových rodičů. Tlačily se, nahlížely dovnitř, štěbetaly. Uvnitř v předsíni na rychle zhotoveném katafalku ležel on. Víko rakve přikrývalo mu tělo, jen hlava vyčnívala. Mrkající

20 stín hromničky míhal se po jeho tváři, že se zdálo, jak by byla ještě živa. Spodní ret se poněkud odchlípl a odkrýval dva velké, bílé zuby, které jasně se odrážely od zsinalého obličejce.

Jeho kolegové, studenti z téže obce, pobíhali dědinou již od rána. Černé, dlouhé kabáty, celé věky ležící v dubových skříních, míhaly se ve slunečním světle. Vypadali jako těžcí, neobratní brouci v těch oděvech a napjaté bílé rukavičky pras-

25 kaly jim na naběhlých, překrvavělých rukou.
Byla jedna hodina po poledni. Slunce pražilo silně. Domy sténaly pod jeho vedrem a stromy nehybně a líně pohlížely do nebe. Jen chvílemi list padá k zemi, tanče rozehřátým vzduchem jako zlatá tanečnice, a klesl na hromady sežloutlých a zaprášených druhů.

Od města blížilo se několik mladých lidí. Byli to studenti-spolužáci. Očistili zaprášené boty, připjali límce a kravaty a

35 vešli do dědiny.

Mezi dívkami nastal rozruch. »Studenti z města!«

Smavé, opálené obličejě nesměle prokukovaly z úběle hedvábných šátků. Bílé hlavy skláněly se k sobě v důvěrném šepotu.

Panímáma Silná, slabounká stařenka, vyšla studentům vstříc. 5
Slzy vyhrnuly se jí na vráscitou líc, drobné slzy, bez lesku.

»Jsme Bohumilovi spolužáci,« pravil první, dlouhý student, potřásaje jí podávanou rukou.

Zavzlykla a pohlédla v mladé, šťastné obličejě.

»Bohumilovi spolužáci! Ach, bože můj! Vy všichni kypíte 10
zdravím... a on... Dítě moje dobré, jediné!«

Slova zmírala ve štkaní a šedivá hlava se roztrásla.

Tu si vzpomněla, že jsou tu hostmi. Utřela slzu bezvládně visící na víčku a zvala studenty.

»Pojďte do světnice, pojdte se aspoň na něho podívat!« Šli. 15
Jen dva zůstali venku.

»Nemiluji podobných scén. Dívám-li se na mrtvé, ztrácím náladu. Nepůjdu tam,« pravil onen dlouhý, nakadeřený student.

»Zůstanu s tebou. Nač se rozteskňovat? Jest zde příliš 20
krásně,« pronesl druhý a zapálil si cigaretu.

Na vršku, na bílém kostelíku udeřily dvě hodiny.

Od návsi blížil se průvod. Tři kněží, zpěváci a ministranti. Zástup utichl.

Zavalitý farář se zlostnou tváří se dal do modlení a vykropoval práh. Dva kněží, jeden hezký, černovlasý a druhý ne- 25
určitého věku, tiše pohybovali rty.

Ozval se zpěv. Tlustý venkovský učitel hrozným diskantem, falešným, nečistým hlasem, počal zpívat neobyčejně naivní kvarteto. 30

Brzy přidružili se i ostatní.

Shrbení mužové, opření o tlusté hole, naslouchali. Těm ne-
vadily ostré ony tóny, dupání kantorovo a falešné pištění zpě-
vaček. Ženy, oblečené za největšího parna v tlusté kabátce,
šeptaly jako při modlitbě. Děti držely se těžkých sukní a dí- 35
valy se vypouleným zrakem na neobvyklé a jim vzácné divadlo.

Studenti zadržovali smích.

»Komedie!« zasyčel kterýsi.

Na nepokryté hlavy pražilo slunce. Žár stoupal a stoupa
Zpěv skončil.

Postavili rakev na máry a pohřeb se hnul. Rakev se kole
5 bala těžce na ramenou vesnických mládenců. Spleť černých lidí
pomalu postupovala silnicí vypraženou a vybílenou sluncem.

Došli ke kostelu. Dědina chudičká, malá, ale kostel veliký
zděný. Tvrdě odrážel se od měkkých doškových střech a zelených
stromů. Za kostelem na vršíčku ležel hřbitov.

10 Vesnický hřbitov. Železné kříže, neumělé náhrobky, všechny
takové solidní, těžké. Jen tráva, bujná a zelená, poseta tisíci
květů zářila smaragdově po celém hřbitově i na hřebenech
nizoučké zídky.

Zpěváci ozvali se znovu. Třikráte zpívali jednu sloku, tři-
15 kráte na určitém místě zamával kantor-učitel zoufale rukou
do taktu.

Zvláštní tento zpěv nesl se v dáli do lánů fialových polí.
Široko se rozkládala ramena země, vonící dechem luk a plodnou
prstí. Vzadu věnc modravých hor, splétající se s šedými
20 mlhami, objímal obzor. V zeleni snily dědinky, prokukující
svými kostely a kapličkami, bělaly se »boží muky« a sem a tam
pomalu se pohybovali drobní lidé.

Od hor pnulo se do výše ohromné, božské nebe, bez mráčku,
beze stínu. Chvělo se rozžhavené sluncem a tichounce oddy-
25 chovalo.

A slunce pražilo vši svojí zlatou silou do tisíců vonících
brázd, na tisíce bělostných kvítků. Tetelícím se vzduchem nesl
se jakýsi vysoký, jásavý tón, vytrysklý z hrdla vzedmutého
radostí.

30 Jak krásně by se umíralo v těch širých lánech! Tam někde
na horách u samého slunce, bez lidí, bez hluku zhasnout jako
hvězda k ránu — — —

Spustili rakev.

J Í Z D A

Robert zamyšleně sestupoval po úzké stezce tmavým lesním průsekem. Bylo již úplné šero, tím spíše, že po kalném nebi válely se vzteklé cáry mraků. Západ byl úplně zacloněn indigovou oponou, na koncích rozervanou divokou rukou větru; stíny vstávaly, družily se k sobě v temný, neproniknutelný sbor. Les lehce sténal, zádumčivě šeptal a několik zsinale zelených světlušek prohánělo se nad mýtinou. 5

Od hor blížila se letní noc, tajemná a dusná, zachmuřená ve mracích a nesoucí v neviditelných pažích břímě plné předtuch a hrůzy. 10

Robertova duše tetelila se pod dechem zamyšleného lesa. Cítil na srdci onu zvláštní úzkost, kterou ssají zjemnělé nervy z zachmuřených oblaků, ze sosen divně se kolébajících a z bolestných předtuch. Bloudil po celý večer lesem, bez cílů a přání, hledaje, čeho neztratil a co nemohl přesně určit. V srdci bylo pusto, jako by vězelo tam tajemné, nevyřknuté slovo, a hlavou probíhaly myšlenky, porvané a zmatené, lámající se o sebe a mizející pod nátlakem nových grotesknějších a bizarnějších. Toužil po nějakém dobrodružství, kterého nemohl přesně vyslovit, přál si vybití své síly, které zadržely se ve všem jeho mladém těle, sklíčeném dlouhou samotou uprostřed lesů, širokých, zachmuřených. 15 20

Sestupoval tiše, rozhlížeje se kolem a vystavuje celou svou duši, aby omámila se onou podivnou, těžkou náladou jako posvátným vínem. A u srdce se stále něco kupilo jako mrak ku mraku, co tížilo, zatajovalo dech a rozžhavovalo zlenivělou krev. 25

Na západě se několikrátě zablesklo.

Robert přidal do kroku a náhle octnul se na bílé silnici, táhnoucí se středem lesů, přes úžlabiny, stráně, paseky a nevlídné, roztroušené dědiny. 30

Pustil se po ní, nevěda sice, kam jde, ale jsa spokojen, že cestě jeho jest dán směr, ať již jakýkoliv.

Kolem cesty trčely fantastické skupiny keřů, které úskočně 35

se křivily a prohýbaly pod závany větru. S jedné strany táhl se vysoký, úplně temný jedlový les. Nad hlavou, přímo kolem spánku, prolétl mu netopýr a zahvízdl tak podivně, že až srdce se mu na chvíli zastavilo. Celé ovzduší bylo tak proscyceno podivnou, vzácnou tesknoutou, že Robert byl plný delikátní hrůzy, kterou svojí fantasií rozváděl do všech svých nervů, zmítajících se jako struny, které hrají odvážné a bolestné akordy.

Sova náhle zakřikla, postrašeně sklouzla se stromu a zapadla v lesy. Jen křídla její zašuměla. Robert stanul. Zdálo se mu, že v dáli slyší tlumený rachot. Sluch jeho byl napnut tak do krajnosti, že obával se, aby nestal se obětí halucinace, neboť rozčilený nerv vnímal i dusot myšlenek, které vířily hlavou.

A přece nemohl se mýlit. Zřetelně již slyšel hrčení kol povozu, který jel někde daleko po silnici a nepochybně blížil se k němu. Stál chvíli poslouchaje a potom obrátil své kroky přímo ke směru jedoucího povozu. Byl rozechvěn, neboť pomyslel, že někdo jede pustou noční krajinou, středem lesů, po bílé klikaté silnici, prudce rozvířilo jeho fantasií. Rachot sílil a Robert pozoroval, že vůz jede tryskem, — úžasným, šíleným tryskem. Ba, když zablesklo se, uzřel v dáli temný bod na silnici, rychle se blížící, i matnou siluetu koně letícího největším během.

Stanul uprostřed silnice a čekal. Sňal s hlavy klobouk a přel rukama rozpálenou hlavu. Vůz byl již blízko, blizoučko. Spatřil i postavu řídící koně, stojící na kozlíku, kolísající a slabou.

Když povoz byl vzdálen na několik kroků, koni poplašeně odskočili stranou a zastavili se mocně oddychující. Robert spatřil stín plavovlasé ženy. Otevřený kočár byl prázdný. Uchvátila jej mocná touha po dobrodružství. Zachtělo se mu prudce, v divém trysku, proletěti spícími hvozdy, pod rozšklebeným nebem.

»Smím s vámi?« otázal se, nervosně pohlížeje k neznámé.

»Vsedněte,« pravila ona divným hlasem, ba zazdalo se mu, že se též usmála. Podala mu ruku, která pálila, a posadila jej k sobě na kozlík. Robert ucítil dotek žhavého ženského těla

a zachvěl se. Neznámé se divoce zaleskly oči a vykřikla vysokým hlasem na koně:

»Oj, jeďte, holoubci!«

Koně dali se v cval. Robert pohlížel ze strany na neznámou. Byla to žena asi pětadvacetiletá, ostrého profilu, vysokého čela, v němž byl zasazen pár velikých, do tmy vytřeštěných očí. Pozoroval, že její zrak jistě nepostřehuje kolem letící skutečnosti, že hledíc nevidí, neboť zřítelnice její plály, spalovány myšlenkou, která zžehovala její nitro. Společnice svého si nevšímala, chvílemi jen vysokým hlasem, který rozléhal se celou temnou straní, volala na koně a pobízela je k většímu trysku.

»Kam jedete?« tázal se po chvíli Robert, nutě hlas do přirozeného tónu.

»Ach, bojíte se?« odpovídala neznámá, neobracejíc k němu svých očí.

»Ne, — bojácní nechodí půlnocí.«

»Bojácní, bojácní!« vykřikla žena vztekle. »Kdo nebyl poděšen, ten se nebojí. Víte, co jest to Smrt?« otázala se náhle, měříc jej ostrým pohledem.

Robert se zachvěl, neboť v očích neznámé planula taková divná bílá světélka, která vznítí se hrozným bolem nebo děsem. Neodpověděl.

»Jste také zbabělec. Všichni šťastní jsou zbabělci. Oj, rychleji, holoubci, dohoňte ji, dohoňte ji...!«

Její výkřik odrážel se několikrát od stěn rokliny, zmítal sebou sem i tam, až náhle zmrtněl kdesi mezi ponurými jedlemi. Robertovi se točila hlava, neboť prudký let ořů a kolem letící krajina působila mu závrať. Za zády několikrát zaburácelo, však dunění hromu mizelo v rachotu kol. Zabořila jej hlava, jako vždy před deštěm, když vlhké a dusné ovzduší vstřebává se do nozder palčivými šlehy. Ba, — zdálo se mu, že jízda, neznámá, silnice i noc jest jedním z jeho fantastických snů, — a očekával určitě, že brzy procitne, aby znovu v podobný sen upadl.

Neznámá počala tiše zpívat. Brzy poznal, že je to nějaká ukolébavka, smutná, večerní píseň, která se zpívá dítěti, když slunce zapadá. Žena zpívala polohlasně, pro sebe, nechávajíc

dále Roberta úplně nepovšimnuta. Náhle se prudce zasmála oním smíchem, který hraničí s divokým pláčem, umlkla a promluvila k Robertovi:

»Myslíte si, že šílím? Ano, snad, zdá se mi to též a snad
5 oním pomyšlením brzo sešílím. Ještě však ne, dříve ji musím dohoniti.«

»Koho?«

»Smrt. Oh, tu děsnou, prokletou!«

Robert tušil, že žena jest šílená, ale nepodivil se. Ona noc,
10 která tak podivně plazila se kolem něho, nemohla mu podat nic jiného. Seděl nehybně a pozoroval letící prostor.

»Měla jsem děťátko,« počala tichým, sdílným hlasem žena, když koně vjeli na travnatý průsek, odbočivše od silnice, »malé, krásné děťátko. Bylo růžové, zlaté, úžasně moudré a
15 hlavně bylo mé. Líbala jsem je po celý den, hrála jsem si s ním, neboť zdálo se mi, že obsluhuji svou duši. Tak bylo jasné. Sřezila jsem je ode všeho, — a jak jsem je milovala! Nevíte, co je láska! Muže milujem jen tělem, ale dítě celou svojí duší. Opatrovala jsem je, chvěla se o ně, — a přece
20 pod mou rukou, — pod nejúzkostlivějším mým pohledem přišla Ona a zaškrtila je pouhým hmatem své kostnaté ruky. Ví Smrt, co jest to rodit, ví, co jest to umírat? Ne. A přece rdousí, nejkrásnější květy šlape, tupá, krutá! Oh, jest to hrozné, pane, nemůžeme-li zešíleti. Jest to hrozné,
25 když rozum pracuje stále, jako stroj v lodi, do níž proudem valí se voda. Eh, přece praskne, cítím, jak po kusech se tříští a láme.

Leťte, leťte divoce, moji jediní! Utočte moji hlavu svým divokým tancem. Tančila-li Smrt nad malou mojí mrtvolou,
30 dovedu tančit i já. Zpívejte, pane, přece, nehleďte na mě! Máte stále příliš rozumné oči. Nesnesu toho.«

Prudce trhla opatěmi. Robertovi padlo na ruku několik kapek. Snad ani nepochopil, co neznámá hovořila, neboť její zoufalý hlas uváděl jej do jiného, horečného prostředí.

35 V průseku byla skoro úplná tma. Jen světlý pás nad hlavou propouštěl větvemi kapky polostínů. Roberta též několikrát udeřila do tváře bodlavá, jehličnatá větev. Zdálo se mu, že

každé chvíle se někam zřítí, že zapadnou v ohromnou, bezednou tůň, bez jediného výkřiku.

»Kde máte muže?« zeptal se jí pojednou.

»Nemám-li dítěte, nemám ani muže.«

Náhle obrátila se k němu, jako by hlavou jí probleskla prudká myšlenka, přitiskla jej žhavýma rukama k hrudi. 5

»Buďte mi mužem. Chci mít dítě. Smrt dovede jen ničit, ale my dovedeme i tvořit. Buďte, buďte, podám vám za dnešek děsné rozkoše. Chci vás. Někdo vás postavil do mé cesty. Nuž buďte mojí. Neznám vás, . . . nechci vás znát, chci jen dítě, abych se mohla vysmát Smrti. Jsem mladá, . . . zpiji vás svým tělem, . . . dovedu milovat prudce, divoce. Dáte mi za mé objetí největší cenu. Prodám vám své tělo za dítě, za malé, zlaté dítě. Oh, pojdte, pojdte . . .!« 10

Objala prudce Roberta a přitiskla mu své rty na ústa. Ucítil její teplá a tvrdá prsa, vůni havraních vlasů a tělem projela mu ohnivá vichřice rozkoše, která zbavila jej veškerých smyslů. Cítil jen matně, že pozbývá vlády nad sebou, že rozum praská pod úžasným pudem těla, — ale to jen mihlo se mu před zrakem vědomí a hned zase zapadlo. Cítil jen ženu, divokou, dravou, milující pro lásku, podávající mu pohár, který musí vypít, byť by doušky jeho jej k smrti omámily. 20

Sevřel ji do svých rukou, které pojednou proměnily se ve chtivá chapadla rozkoše. Vykřikla přidušeně, omámená prvním dotykem muže, a zvrátila se mu do náručí. Robert zastavil koně, zvedl ji k sobě a seskočil s vozu. 25

Byli na modravé mýtině. Zdálo se, že právě poděšené rusálky odtud odběhly. Zbyly po nich jen vůně. Vysoká, měkká tráva hebce hladila Robertova lýtka, když nesl své břímě. Instinktivně zanesl ji do stínů jedlí, kam padal jen mdlý přísvit z mýtiny. Tam položil ji a divoce objal, jako by se bál, že někdo chce mu ji urvat. 30

Objímali se mlčky, neboť rozkoš oderala jim možnost mluvit. Jen Robert cítil, že nitky jejího otřeseného rozumu plápolají a že nezbytně vyjde z jeho náruče šílená. 35

Na pasece slabě ržáli koni, snad poděšení, a chvílemi zvedali své chrípí, vdechující do sebe noční, lesní vůně. Nakupené

mraky pluly těžce oblohou. V dáli slabě zahřímala vzdalující se bouře. A z daleka, jakoby z jiného kraje, slabounkým zaknutím dolétl hlas znavených hodin.

Robert vstal. Neznámá ležela, prudce oddychujíc, a beze slova rvala rukama trávu, až posléze ruce její zmrtvěly v ztrnulé poloze. Tu sebou trhla, vstala, nechápavě pohlédla na Roberta, přejela si čelo dlaní a tiše kráčela ke svému povozu.

Neměl síly, aby podal jí ruce, duši jeho i tělo zdrtilo hrozné vysílení. Dopotácel se na kraj lesa a usedl.

10 Ona tiše pobídla koně a bez pohledu na něj zatáhla opratěmi. Vůz vyjel a brzy zmizel v černé náruči lesa.

Robert nepohnutě poslouchal zanikající zvuky kol a ztrnule zíral tam, kam neviděl. Jeho nitro bylo spáleno.

Na východě nebe nesměle zbledlo a první pták kdesi v dáli
15 ze spánku vykřikl . . . Svítalo.

VYSOKÉ TÓNY

Účelem této knihy próz jest hledání formy.

ZÁSTUPY

Bylo nás asi dvacet.

Dvacet nedočkavých tváří studentů a studentek, čtyřicet očí 5
napjatých očekáváním jako struny, které čekají vysoký tón.
Stáli jsme před divadelní budovou. Schůze nebyla doposud
skončena. Za prázdným vestibulem, za spícím strážníkem s brunátnou tváří dalo se cosi, co dráždilo naše duše a pobuřovalo
srdce. Okolo plynulo lehkým tokem nedělní dopoledne. Bylo 10
tak všední, že jsme až sami byli udiveni. Nebylo slunce ani mraků, — bylo jen nedělní ticho, přerušované smíchem žen a šustěním nedělních šatů.

V Národním domě byla první schůze »české státoprávní
demokracie«. Byl tam i poslanec dr. Stránský, byl tam toužící 15
zástup, byl tam první vánek, přinešený z nesmělé zeleně stromů.
Nebyli jsme připuštěni do samé schůze, — jsme jenom studenti, hoši, — ale přece jsme aspoň čekali venku. Chtěli jsme
pozdravit Stránského? Snad také, ale spíše chtěli jsme zazpívat
písně na počest probouzejícímu se jaru a těm dobrým rukám 20
zahradníků, kteří naše záhony spravovali s chvějícím se srdcem.

»Jest nás málo,« prohodil kdosi tiše.

Ano, bylo nás málo. Však snad ještě přijdou. Hle, za rohem
se objevili zase dva noví. Tu jde ještě jedna studentka.

»Co je v parku lidí! Proč jim neřeknete, aby přišli?« 25

»Říkal jsem každému, koho jsem potkal. Studenti snad šli
všichni, ale ostatní! Tupí!«

»Schůze jest jen na pozvánky a plakáty nebyly vylepeny.
Málokdo to ví.«

»Kde je Věna?« 30

»Není ho tu.«

»Co uděláme? Jest nás příliš málo. Moci tak ten proud lidí
v parku převalit sem.«

- »Šli by, kdybys šel na ně s bajonetem. Jinak nikoliv.«
 »Co ale uděláme, je nás tak poskrovnu.«
 »Vyjdou lidi ze sálu a snad se přidají k nám. Ne-li, aspoň uvidíme Stránského.«
- 5 »Hoši, ale já chtěl, aby se zpívalo.«
 »To by byla jen ostuda. Jest nás málo.«
 »Vždyť se přidají. Jen se nebát.«
 »Ale oni se budou bát. Zapomněli dávno volně zpívat. Zapomněli i naše písničky.«
- 10 »Ba ne. Tak hrozné to není.«
 »Uvidíme, uvidíme.«
 Do vestibulu vešlo ze sálu několik lidí.
 »Je již konec?«
 »Hned bude, hned. Čekáte na Stránského?«
- 15 »Ano.«
 »Vyjde zadním vchodem.«
 »Hoši, hleďte, holek je víc. To je pro nás blamáž.«
 »Co dělat! Je válka. Pojďme k zadnímu vchodu.«
 »Počkáme, až půjdou lidi.«
- 20 Čekáme zase. Hloučky obcházejí budovu. Dívky štěbetají, smějí se. Z pozadí kývají sady lehce zelenavými větvemi.
 »Kdyby ještě někdo přišel!«
 »Měli jste to říci dříve. Já se to dověděl teprve teď.«
 »Sami jsme nic nevěděli.«
- 25 »Tiše, tiše, v sále zpívají!«
 Několik horlivějších vběhlo do vestibulu. Ze sálu tlumeně nesly se tóny. Sotva zastihli jsme je. Plazily se skoro po stěnách a umíraly na tapetovaných zdech.
 »Kde domov můj zpívají,« prohodil kdosi tiše. »Ano. Schůze končí.«
- 30 Hymna dozněla, či spíše usnula, a několik prvních účastníků schůze vyšlo, oblékajících šaty po cestě. Za nimi valily se již davy. Bylo nabitě.
 »Snad se k nám přidají,« zašeptal toužebně malý, světlou-
 35 vlasý student.
 »Pojďte, pojdte!« volají na nás dívky. »Půjde zadem.«
 Jdeme za nimi.

Slečna Hedvika má dnes nové šaty. Červený límec září jako svěží krev. Jdu skoro mechanicky za ním.

Ze sálu vyvalily se již velké davy. Hluk, křik, hlasité rozhovory rozletěly se náhle náměstím, které klidně naslouchalo dříve našemu šepotu. Vycházejí lidé, otáčejí se, upravují a v očích jim plápolá cosi, co nás láká.

»Jaké to bylo?«

»Krásné, krásné!«

»Ach, Růžo, jak jsi se tam ty dostala?«

Růža, které podařilo se uniknout bdělým strážcům, se usmívá neodpovídajíc.

»Šťastná,« povzdychuje si jedna z méně šťastnějších kolegyně.

Čekáme na prostranství před malým východem. Dívky smísily se s hochy. Lidé jdou kolem a dívají se na nás jaksi podivně. Snad máme napsáno něco na tvářích? Snad.

Za skleněnými dveřmi začernaly se kabáty.

»Již jdou!«

»Ano, ano.«

Vycházejí. Jest jich jen několik. Napřed jakýsi bezvýznamný, neznámý člověk. Vedle něho komisař. Jeho uniforma bodá svojí černožlutou září. Hle, mlok! Za nimi jdou naši poslanci, páni radní a nejvyšší naše honorace.

»Kde je, kde je on?«

»Tam nahoře, jde se starostou.«

Ano. Mezi posledními kráčí. Jest již šedivý.

Mezi námi zvláštní šum. Vedle mne kdosi se chvěje. Vidím a cítím: nevítáme Stránského, — jest pouze člověkem, vítáme kohosi jiného. Och, onoho velkého božského chodce, který jde k nám, do našeho smutného domu, tak dlouho nenavštíveného, zpusťšeného a vypáleného. Slyšíme jeho kroky v dáli. Snad dojde. Musí dojít.

Stránský sestupuje po schodech dolů. Mluví se starostou. Stojíme jako přimrazení.

Vzadu začal kdosi nesměle národní hymnu. Tak nesměle, snad i trochu nízko, jako by se bál, že se mu hlas v půli zlomí. Úlomky prvních tónů tetelí se zmateně nad námi. Cítím cosi odporného. Snad to nebude ostuda! Ach, už zpívají dva, tři,

čtyři! Dívky vpadly také do zpěvu. Melodie již vyrazí, ale přece matně a slabě. Lidé se zastavují. Dívají se na nás jaksi posměšně. Chtěl bych k nim vzkřiknout: Zpívejte!, ale jejich studené oči mě zarážejí. Však přece zpěv zní již lépe. Stránský
5 pohlíží na nás (zdá se nám ne příliš uctivě) a děkuje, ale hned dává se zase do hovoru se svým sousedem.

Ohlídím se. Je nás snad již padesát.

Ale je to stále ještě málo. Stránský jde kolem budovy do restauračních místností. Za ním zástup černých fraků. Křičí-
10 me: Nazdar!

Snad již je nás více. A přece kamenná dlažba tak ostře probleskuje mezi černými postavami. Tak ostře, že až oči bolejí. Ještě tolik místa!

»Chlapci, udělejme průvod!«

15 »Co ti to napadá. Je nás málo.«

»Přidají se. Věř mi! Jenom stále věř!«

»Abys se nezklamal!«

Již stoupá po schodech a brzy pohltní jej černé místnosti. Snad vyčetl z našich zraků palčivou touhu, neboť na posledním
20 schodě se obrátil. Všichni ztichli.

»Hanáci, držte se!«

Slova padala pomalu, jako kovová kladiva. Potom se obrátil a zmizel ve dveřích.

Voláme slávu. Čapky a klobouky míhají se. A přece v mém
25 nitru cosi neharmonuje s venkem. Je mi, jako by se na mě někdo díval studeným, slizkým okem. Jako by špehoval každý můj pohyb. Má rozšklebenou tvář a směje se ironicky. Stále je nás málo.

»Pojďme parkem!«

30 Jdeme a zpívající zapadáme do stromové klenby. Je tu temněji, ale oči si ponenáhlu přivykají. Četné promenující obecenstvo, zdá se, jest naším příchodem překvapeno. Nechceme čísti v očích, zda mile, či nikoliv, zpíváme každý ze všech sil. Před námi jdou dívky studentky. My studenti
35 za nimi. Jsem v první řadě. Neohlídím se. Valíme se ostře jednou stranou aleje. Potkáváme známé s široce otevřenýma očima.

»Hlupáci! Proč jste nepřišli.«
 »Co je? Nevěděli jsme!« Přidávají se.
 »Slečno Pavlo, pojdte s námi!«
 »Již jdu,« odpovídá ona dobrácky.
 Dostal jsem se mezi dívky. 5
 »Že je hezký?«
 »Je. Má pěkné oči.«
 »Neviděla jsem je. Byla jsem příliš vzadu. Proč nepromluvil
 víc?«
 »Byl jistě unaven. Celou schůzi řečnil.« 10
 Hoši spustili Hej, Slované! Nelze rozeznat, kolik nás je, ale
 tuším, že je nás víc a více. Přibíhá ke mně starší dáma ze zad-
 ního voje.
 »Vemte to, prosím, trochu níže. Nevyzpíváme to.«
 Lichotí mi, že mluví ke mně, jako bych byl toho vůdcem. 15
 A dospělá osoba! Nabývám odvahy a síly.
 »Trochu níže, chlapi!«
 Jsme na konci parku. Půjdem dále městem, či se obrátíme?
 Mnozí i já cítíme trochu strach, vlastně strach ne, ale že jsme
 studující c. k. gymnasia. Jakási starší žena octla se v předních 20
 řadách a káže rozhodně:
 »Městem!«
 Vylíváme se do města. Slunce prodralo se z mraků a počíná
 prosvítat. Jdou proti nám dva vojenští policisti. Vidím na nich
 bezradnost. Jsou mi k smíchu. Nechávací nás, a my jdeme 25
 dále.
 »Ať žije česká samostatnost!«
 Slovo vyletělo jako jiskra, která zapaluje.
 »Sláva, sláva!«
 Co to? Zdá se mi, že chvějí se domy. Ohlízím se. 30
 Jest nás tři čtyři sta, snad ještě víc.
 Kráčíme městem. »Kde domov můj« rozechvívá všechny
 budovy. Zdá se, zpívají s námi. V oknech jsou lidé. Hledí
 jinak, zcela jinak než prve. Odkud vzal se oheň, který sestoupil
 do jejich očí? Na chodníku stojí starší dáma a kývá rukou. 35
 Z jejích zarosených očí sálá láska. Srdce mi bije prudčeji,
 přitlačuji na svůj hlas a zdá se mi, že z hrudi vzlétá mi divoký

pták. Vysoko, vysoko! Okna, rozřevána sluncem v tisíc pochodní, svítí nám na cestu. Točí se mi hlava.

Jaký krásný pohled! Přední voj vede pás dívek. Právě nejkrásnější dostaly se do této řady. Vidím Hedvičin rudý límec.

5 Obrací chvílemi šťastnou tvář k nám a směje se na nás teplýma očima.

Přede mnou kráčí Jeník W. — Chudák, jest stěsnán do vojenské uniformy. Jest to nebezpečné, velice nebezpečné jíti s námi. I on jistě vidí již na svých vojenských průkazech rudé razítko »politisch verdächtig«. Jeho ramena se nervosně třesou. Jde s dívkami, jako policista, neboť bojí se a nutí se do vojenského postoje. Však neodchází. Ví, že by se mu dívky vysmály. Dnes jest v něm kus hrdinství. Nikdy se mi tak nelíbil.

»Ať žijí naši poslanci!«

15 »Ať žije dr. Stránský!«

Hesla jako bílé vlajky míhají se nad hlavami zástupů.

Na chodníku ocitá se mezi námi muž v bílých šatech.

»Křičte ještě víc!«

Voláme ještě víc. Dívám se na svého souseda. Má oči vášní skoro bílé. Točíme se poznovu k Národnímu domu. Snad zhlédneme ještě Stránského, snad zhlédne ještě on nás.

20 Za okenními tabulemi stojí zástup pánů. Jest tam. Vidím svého třídního. Směje se a kývá rukou. Zpíváme znovu hymnu. Sbor jest mohutný, můj hlas se ztrácí.

25 Ohlízím se a vystupuji na špičky.

Jest nás tu plno, konce nevidím, snad tři čtyři tisíce rozezpívaných hrdel a tolik lící zrudlých purpurovou krví. Za okny zpívají s námi. Neslyším jich, vidím jen, jak otvírají ústa.

Dozpívali jsme. Hle, z okna kdosi dává znamení, abychom

30 zůstali. Stránský promluví.

Opravdu. Vychází a staví se skoro mezi námi. Jest ticho. Takové ticho, že slyšíme bít svá srdce. Bijí v jednom rytmu, v rytmu zpívaných písní. Pozor! Počíná mluvit.

»Zlatá mládeži česká!«

35 Jedinec v tisícovém zástupu, udusen svojí touhou, neslyším ničeho. Slova bijí do mého srdce, nerozumím jim, ale pochopuji. Ve strži těl a hlav obrácený k jednomu bodu jako ke

světlému cíli, stojím tu tiše, beze slov, neboť není řeči, které by mohly mluvit nyní naše srdce. Vedle mne slečna Lída pláče. Jasně slzy padají jí na polodětská ňadra a klouzají se po modrém kabátu. Brvy se chvějí. Jsem si jist, že neví, že pláče. A hle, tam i tu vidím slzy. Jako rosa prvního, čistého rána. Nemluví k nám řečník, ne. Je to kdosi jiný, kterého tu uctíváme. Je to náš sen, který se ztělesňuje, je to zase náš první rozmach po dlouhém čekání. Slova odrážejí se od stěn domů a slyšíme, že promlouvána jsou k nám od všech stran. Probouzí se ve mně síla, touha a štěstí. Zástupy zatajující dech ponořují se všemi póry ve slova řečnickova. Slunce září na naše obnažené hlavy, nebo klene se nad námi jako dvě bílé, žehnající ruce.

Maně se ohlížím.

Jest nás nekonečně mnoho, obrovský zástup bez konce, miliardy očí vyzdvižených k nebi, miliardy srdcí bijících v jedné tóze a v jednom vysokém tónu.

HROBAŘI

I

Bylo to za pozdního odpoledne, když donesli zemřelého Bártu do podzemní krypty svatopetrského kostela. V kryptě bylo syrově a chladno, takže starý hrobař Tomáš zakašlal do bílých svých vousů a pravil ke svému mladému vnuku pomocníkovi:

»Br, jak je tu zima!«

Josef přešel si štetinaté vlasy svou těžkou rukou, pohlédl na nebožtíka a poznamenal:

»Však mu chladno nebude.«

»Ba nebude. Je již docela v Pánu. Však jej to, chudáka, sebralo. Býval jako dub, silný a zdravý. Přišlo to tak náhle, a za čtyři neděle byl pryč. Eh co, přijde to na nás na všechny. Jest to vůle boží.«

Stařec stáhl se své holé hlavy čepici a pokřižoval se.

»Na co zemřel?«

»Na souchotiny, kamaráde. Nevím, jak mohl tak snadně

podlehnout. Jaký to býval chlapec! A skosilo jej to rázem. Hleď, není na něm ani kouska masa. Ani není na sebe podoben.«

Opravdu, mrtvola vypadala hrozně. Byla to kostra obalená 5
bledou, lepkavou kůží. Nos byl špičatý a za polozavřenými
víčky bělalo se kousek očního bělma. Z černých rukávů vylé-
zaly dvě děsně hubené ruce, které v nepřírozeně sevřených
pěstích držely růženec.

»Kolik měl let?« tázal se Josef.

10 »Dvacet roků. V nejlepším věku přišla k němu Zubatá.«

»Byl tedy tak stár jako já.«

»Ano. Jako ty. Však býval za živa i na tebe podoben.
Byl stejné výšky, stejné postavy.«

Josefovi bylo divným, že tato ubohá troska byla ještě před
15 čtyřmi nedělemi na něj podobna. Protáhl své ocelové svaly
a pocítil silnou radost. Stařec zatím stál zamyšlen, šeptaje cosi
do vousů. Chvillemi pohlížel na mrtvého, který, složený na
černé máry v úzké rakvi, zdál se býti příliš dlouhý. Tu si po-
všiml, že mrtvému trčí nad čelem chumáč vlasů.

20 »Josefe, sprav mu ty vlasy.«

Josef již zapomněl, že je u mrtvého. Vzpomínal, zda se jde
se večer s Lojzou Rolným, který slíbil, že bude platit. Přistou-
pil a chtěl spraviti vlas. Hlava sebou toporně zakymácela.

»Jak je studený!«

25 »Inu, je mrtvý.«

Vlas však slepený horečkou nechtěl se poddat. Posléze toho
nechal.

»Nejde to!«

»Tedy toho nech,« zabručel stařík. »Pojď, půjdeme!«

30 Josef rád poslechl. Co je z toho, vyprávěti tu u mrtvého.
Otočil se rychle, až zavadil o druhé máry, poblíž stojící.

»Hrome! Nač jsou tu ty druhé máry?«

»Čekají na svého mrtvého. Kdož ví, kdo tam bude zítra
ležet?«

35 Josef odstrčil máry, které roztahovaly svá ramena k objetí
neznámému.

»Nuže, pojdte!«

Vycházeli po vlhkých, kamenných schodech. Stěny byly blízko při sobě, takže museli jít jeden za druhým. Páchlo to tu hnilobou a plísní. Josef, který šel pozadu ve tmě, klopytal a padal na stařečka. Ten šel jistě. Chodil tu po padesát let.

Vprostřed cesty se Tomáš zastavil.

5

»Nechal jsi tam rýče?«

»Ano, jsou tam v koutě.«

»Jenom abych je zítra ráno našel.«

»Nebojte se. Najdete je.«

Vyšli. Teplý závan od záhonů dýchl jim do tváří. Hřbitov rozprostíral se daleko dopředu i dozadu. Vysoké stromy potichoune šuměly k tisícům bílých křížů, po kterých se svézaly poslední sluneční paprsky. Vrcholky vysokých pomníků zdály se býti zkrvavělými.

10

Prošli postranní stezkou až k hlavnímu východu. Tam stál zakryt révou malý Tomášův domek. Byl to malý trpaslík, který vykukoval a ztrácel se v hustých ramenech divoké révy. Došková střecha zelenala se mechem a pokorně dívala se k jasnému, hasnoucímú nebi.

15

Stanuli u prahu.

20

»Jest již večere hotova?« zvolal stařec do temné předsínky.

Vyšla malá, přtloustlá žena. Šátek spadl jí do týla a z černých očí usmívala se jí tichá radost. Byla to Josefova matka, ovdovělá a spravující taktéž svému, rovněž osiřelému tchánovi domácnost.

25

»I pojďte! Dávno je prostřeno. Kde jste se zase zavykládali?«

Ve světničce vonělo to bezem a hřebíčky. Bylo tu šero a příjemně teplo. Okna, zastavena květináči a bujnými muškáty a hřebíčky, propouštěla jen maličko světla.

30

»Mám rozsvítit?« tázala se.

»Není třeba, do úst trefíme. Jen dej večeri,« pomalu odpovídal Tomáš.

Zasedli k jídlu. Stařec i žena se pokřižovali a zvolna pojídali kouřící se polévku. Josef hbitě nadrobil si chleba a s chutí pustil se do jídla, srkaje tlustými rty a mlaskaje jazykem, aby se nepopálil.

35

Zatím se sešeřilo úplně. Otevřenými dveřmi zavála vlahá vůně letního večera.

»Je cítit ve vzduchu vodu,« pravil tiše stařec. »Bude asi pršet. Však neškodilo by.«

5 »Ba ne, ba ne, jsem již od toho zalévání celá polámaná. Dlouho nepršelo. Jen kdyby!«

Josef dojedl a vzpomněl si zase na Lojzu. Chtěl by říci, že půjde dnes večer ven, ale bojí se. Byl z domu po dva večery. Však dnešek nechce ztratit. Lojza platí.

10 »Dědečku!«

»Co chceš?«

»Dejte mi klíče od zadní branky. Půjdu na chvíli do města. Jen na chvílinku.«

»Ale, Josefe!« prosebně pronesla matka.

15 »Byl jsi včera i předvčírem. Dnes zůstaň doma!«

»Dědečku, prosím vás, jen na chvíli. Přijdu za hodinu.«

»Tobě nevěřím. Předvčírem přišel jsi o půl dvanácté.«

»Dnes ale přijdu brzo. Věřte mi.«

20 »Musíš se vyspat. Zítřejší vstaneme velice brzo. Snad již o čtyřech, snad ještě spíše. Musíme vykopat celý nový hrob.«

»Pro Bártu?« tázala se matka.

»Ano.«

»Ale já jen skočím na chvíli k Lojzovi. Celý den se plahočím a nic mi nedopřejete. Podívejte se na jiné ve městě.

25 »Dělají, co chtějí, ale vy se mnou jednáte jako s nějakým klukem.«

»A přišel bys opravdu brzo?« tázala se tiše matka.

»Na mou duši, brzo.«

»Tak mu dejte klíč, prosím vás. Vždyť už má rozum.«

30 Stařec se těžce zdvihl, hmatal chvíli rukama po zdi a podal Josefovi klíč od postranní branky.

»Nerad, věř mi, nerad.«

Josef popadl klíč, převlékl kabát a vyšel. Venku již bylo skoro úplná tma, ale přece světleji než ve světničce. Děd šel za

35 ním. Odemkl postranní branku a pustil jej.

»Josefe, přijdi brzo! Časně vstáváme.«

Josef již neslyšel.

Bylo přes půlnoc, když Josef vyšel z nárožního hostince »U modré hvězdy« do temné noci. Těžké mraky valily se po nebi, celé ovzduší páchlo vlhkostí a divoký vítr opíral se do zasmušilých domů. Pouliční světélka se úzkostlivě třepotala, jako by se obávala, že znenadání je zhasí čísi těžká ruka. 5

Rozehřátý Josef zarazil se na prahu, pohlédl na oblohu a vyzvedl límec u svého kabátu. Pak dal se do kroku.

Míjel pusté a temné ulice, které dunivě opakovaly jeho kroky, a blížil se k posledním městským domkům. 10

Zdaleka slabě dolehl hlas hodin. Bilo půl jedné. Josef vzpomněl na svůj slib a lehce se zatrásl. Pak přidal do kroku a pomyslíl si:

»Eh co, přespím někde na lávce. Ráno si přivstanu, budu u práce spíše než dědeček. Nedoví se, kdy jsem přišel. Domů nepůjdu. Vzbudil bych jej, — a nestálo by to za to. Již by mě nepustil.« 15

Josef bál se starého Tomáše. Znal jeho tvrdošíjnou povahu. Věděl, že i matka by se hořšila. Tak nedoví se nikdo ničeho, ráno řekne, že přišel o desáté a že všichni již dávno spali. Vždyť nebude to po prvé ani naposled. 20

Minul již město a kráčel po silnici vroubené po obou stranách vysokými topoly. Bylo tak tma, že je neviděl, jen slyšel, jak nad jeho hlavou hrozně vzlykají. Však Josef strachu neznal. Před očima ještě viděl své přátele z »Modré hvězdy«. Šťastní, ještě nemuseli jít. Bylo mu tak lehký a veselo, že i ten skřípot lámajících se větví byl mu k smíchu. Vypité víno počalo na něj působit. Chtěl i zpívat, ale vítr byl tak silný, že hlas se mu zarážel v hrdle. 25

Hřbitov stál asi tisíc kroků za městem. Josef jej neviděl, potácel se známou cestou, blábole jakousi písničku o ztracené lásce. Mraky houstly a zdálo se, že padají. Jejich dech byl těžký a dusný. 30

Když byl Josef v polovici cesty, padlo několik těžkých krůpějí. 35

Zazlořečil. Kam se ukryje? Kapky houstly a náhle spustil se

divoký déšť. Vítr zaburácel ještě prudčeji a vmetl mu do tváře spoustu zvednuvšího se prachu.

Josef dal se do běhu.

5 Zdálo se mu, že má nohy tuze těžké, ale přece bylo to jaksi zábavné. I déšť, který šlehal mu do rozpálených lící, byl příjemný. Jen pomýšlení, kdeže přespí, hryzlo jej a ustavičně přemítal, kam by se ukryl.

10 Přiběhl k brance. Odemknul a vešel na hřbitov. Branka žalostně zavrzla a zapadla za ním. Krypt jsa hustým křovím utíkal známou cestou. Kam jít? Domů nepůjde. Cítil sám, že není to s ním v pořádku. Bylo by to vyražení. Ale chtělo se mu spát, hlava byla jako z olova a nohy vypovídaly službu. Spát, spát, kdekoliv, jenom spát!

15 Kradl se tichounce dále. Hustý déšť ještě zesílil a on cítil již, že je promoklý na kůži. Náhle na cosi narazil; nebyl to náhrobek, ani kříž, byla to zeď. Aha, jsem u krypty, pomyslí si Josef a náhle projela mu zatemnělým mozkiem šílená myšlenka. Což aby se schoval tam? Jen na chvíli, než déšť přestane. Koho by se bál? Mrtvého? Nač se bát mrtvých, živí 20 jsou nebezpečnější. Ten ničeho neudělá.

Vrazil nohou do železných dvířek a octl se na srázných schodech. Bylo tu chladněji, ale aspoň sem nepršelo. Však 25 chtěl se protáhnout, ale narazil na stěny. Nahmatal v kapse navlhle sirky. Chytla teprve třetí. Namahavě sešel po schodech a zdálo se mu, že nemůže ani víčka otevřít. Zakopl o prázdné máry.

»Eh, tu se na chvíli posadím. Aspoň než přestane pršet.« Na nebožtíka skoro zapomněl. V očích i zavřených se mu dělala bílá světla.

30 Sirka dohasla a nastala úplná tma. Těžce dosedl na máry a vytáhl maně z kapsy polorozmačkaný doutník. »Zapálím si, abych neusnul.«

Vytáhl zápalky, zapomněl však náhle na vše, upustil doutník i krabičku, hlava mu klesla a natáhl se, zmožen alkoholem 35 i cestou, přes celé máry a v okamžiku usnul.

Starý Tomáš se probudil brzo, skoro ještě za tmy. Spánek mu již nesloužil, sedmá desítka těžce doléhala mu na shrbená záda. Zakašlal, protáhl se, opřel oběma rukama o pelestě postele a pomalu se zvedl. V nástěnných hodinách to zahrkalo. 5 Odbily tři hodiny.

Třeba již vstát, pomyslí si. O sedmé musí být hrob vy-- kopán.

Svezl se z postele a odhrnul záclonky na okně. Příšeří potichounku plazilo se do světnice. Snacha spící v koutě prudce 10 se ve spaní otočila a stulila se ke zdi.

V dále zakokrhá kohout.

Stařec se oblékl a umyl a dal se do modlení. Byl zbožný a přísný. Celý život strávil na tomto hřbitově, mezi kříži a hroby, vykopal svými rukama tisíce posledních stánek zna- 15 veným poutníkům života. Toto smutné a klidné zaměstnání vtisklo jeho duši zvláštní pečeť smutku a zbožnosti. Zvláště od těch dob, když ztratil svoji ženu, kterou miloval zvláštní, nepochopitelnou láskou. Její vybledlý portrét, postavený na skříni pod skleněným příklopem, pod nímž stál krucifix a 20 svatá Panna, vždy o svátcích líbával a hluboce před ním vzdychal. Byl poctivý a pracovitý a za nic by nebyl povolil svým letům a od práce poněkud ustoupil, raději přivstal, aby vše bylo včas hotovo. Svého vnuka, kterého přidržoval svému za- 25 městnání, miloval, ale bál se o něj a držel jej nakrátko. »Je moc do větru,« říkával, mávaje kostnatou rukou. Nechtěl mu povolit v ničem, ale dal se oblomit vždy slovy své snachy, kterou ctil, neboť viděl v ní lásku svého zemřelého syna. Od svých představených byl pokládán za nemluvu a mudrlanta.

Když se pomodlil, vzal nachystaný krajíc, pojedl trochu, aby 30 nešel s prázdným žaludkem. Napil se vody a zbytek vylil za okna na květináče. Otevřel okno a vyhlédl ven.

Venku bylo po dešti. Těžké páry válely se po nebi a hustá mlha zvedala se od země. Bylo již jasněji, ale světlo bylo bledé a smutné. 35

Otevřel dvěře do předsínky, kde spával Josef. Jeho postel

byla prázdná. Zprvu se podivil, ale potom usoudil, že asi zůstal na noc u některého kamaráda, aby nezmokl. Jistě v noci silně přšelo. Vzal se stojanu svoji starou čepici, oblékl ošumělý kabát a vyšel.

- 5 Bylo viděti sotva na tři kroky. Mlha byla hustá a tížila na prsou. Zakašlal. Pomalu šoural se cestičkou. Písek vpil do sebe všechnu vodu, jen po stranách matně leskly se stříbrné louže. Pohlédl k nebi. Nebylo na ně vidět, jen hustá šed mlha a par visela mu nad hlavou. Vzduch byl prosycený vlhkostí.
- 10 Tomáš vzpomněl si na svůj sen. Padesát roků žil mezi samými mrtvými a nikdy se mu o nich nezdálo, až teprve dnes. Stařec jako každý zbožný byl pověřivý. Nebylo mu jaksi dobře u srdce, když na to vzpomínal. Viděl ve snu zemřelého Bártu. Přišel k němu a vztahoval po něm ruce. Jak byl bledý
- 15 a jak mu oči svítily studeným leskem!

Tomáše prochvél chlad. Zahalil se úžeji do svého kabátu a šel rychleji. Mokrý tráva plazila se po hrobech jako slizcí hadi a bílé kříže týčily se z mlh jako ruce nebožtíků.

- Šel, jak činíval každodenně, nejprve k hrobu své ženy. Byl na cestě. Stanul na chvíli a poopravil kvítka, která bezvládně ležela na nízkém hrobě. Potom se pokřižoval a šel dále.

- Syna tu neměl pohřbeného. Zemřel kdesi v Dalmacii jako námořník. Odešel kdysi, a již se nevrátil. Posílal z ciziny jen peníze a někdy psaní, v němž oznamoval, že se mu vede dobře.
- 25 Jednou přijel jej navštívit se svou mladou ženou. Bylo to rok po ženině smrti. I malý Josef přijel s nimi. Jen se otočili u rodného krbu a zase odjeli. Za několik roků dostal zprávu, že zemřel. Psala to jeho snacha, — Dalmatinka. Navrhl jí, aby přijela k němu. Bylo mu smutno samému. Neměl nikdy přátel.
- 30 Snacha zanedlouho přijela s jediným synem. Toho tu vychovali, ač hoch byl bujný, neposedný, jako z jiného rodu. Byla v něm žhavá, jižní krev. Děd zprvu myslil, že se změní. Ale nikoliv. V jeho černých očích planul nezhasitelný oheň. Tomáš chtěl, aby stal se též hrobníkem. Josef mu pomáhal, pracoval s ním (neboť nebyl špatné povahy), ale stařec cítil stále, že
- 35 jedenkrát také náhle odejde jako prve syn. Nebylo pro něj to smutné zaměstnání.

Tak Tomáš přemítal a pozvolna krácel k márnici. Chtěl se dát hned do práce. Kdo ví, kdy přijde Josef? U cizích jej nikdo tak brzy neprobudí. Bude teď na práci sám. Půjde to ztěžka, myslil si, hlína se bude lepít.

V šedi mlh objevovaly se obrysy márnice. Vypadala jako 5
temná pěst, vyzdvížená k nebi. Z vysokých stromů, které byly kolem ní rozsázeny, kapaly chvílemi veliké, stříbrné krůpěje, které dopadše na zem tesklivě zavzdychly.

Tomáš zase vzpomněl na svůj sen. Zazdalo se mu, jako by tam v mlhách zahlédl bledý, mrtvolný obličej. Co to ale dnes 10
se mnou je?

Byl tak zmaten, že si ani nepovšimnul, že dveře od krypty byly otevřeny. Shrbil se, přemohl divnou úzkost ve svém nitru a vešel na úzké schody. Byla tu naprostá tma. Chtěl rozžehnout svíci, kterou stále nosil v šosu svého kabátu, ale zpozoroval, že 15
nemá v krabičce ani jediné sirky.

Vždyť ty lopaty nahmatám. Jsou hned u dveří, uspokojil se a hmataje rukama po zavlhlých stěnách krácel dolů. Jeho kroky těžce zvučely, ale hned zmlkaly zarážejíce se o tlusté zdivo. Když sešel dolu, zastavil se na posledním schodku a 20
naslouchal. Zdálo se mu, jako by něco uvnitř uslyšel. Však bylo zase ticho, jen zvenku uslyšel zakokrhání, kdesi zdaleka. Upokojil se a jal se hledati potmě náradí. Vtom zakopl o ležící motyku a nemoha zachytiti rovnováhy skácel se. Opřená lopata, o kterou při svém pádu zavadil, skácela se také. Její ocelové 25
rydlo zařinčelo prudce o kamennou podlahu.

Tomáš rychle se zvedl, ale ztratil při pádu orientaci. Bledé, úžasně slabé světlo dopadalo malým okénkem nadzemním na jedny máry. Ah, to jsou ony s mrtvým! Oči, které poněkud si na temnoty zvykly, rozeznávaly temnou ležící postavu. Tomáš 30
chtěl k ní přistoupiti. Pojednou se mu zazdalo, že sebou hlava pohnula. Ulekl se, ale přece ještě přemohl strach rozumem. Však co to?

O hrůza, tělo mrtvého se zvedá. Máry divoce zaskřípěly. Tomáš uviděl černý stín, který vstával pomalu, zdálo se mu, 35
že zří bledý obličej Bártův, jeho vyhaslé oči, rozšklebenou tvář a bílé, vyhublé ruce.

Úžasná hrůza projela mu tělem. Chtěl vykřiknout, ale hlava
zlomil se v hrdle. V šíleném spěchu vrhl se ke dveřím, tam ale
upadl, klesl a široce rozevřenýma očima viděl, kterak k němu
se blíží hrůzná postava umrlce, cítil již, že dotýká se jej ledovými

5 vými prsty.

Náhle jako by zaplál mu v očích oslnivý plamen, divoce
vztýčil v nejvyšší hrůze svoji rozšklebenou tvář, vykřikl hrozným,
chraptivým hlasem a potom se zhroutil hlavou dolu na
kamennou dlažbu, zarývá se do ní křečovitě zkroucenými
10 rukama.

Když k němu postrašený Josef přišel, byl již mrtev.

*

Co vede osudy všech, co třímá otěže života i smrti? Jedni
říkají, že nejvyšší moudrost, druhí, pouhá náhoda.

NEMOCNÍ

15 Když vadly rudé růže západu, když fialová mlha padala
do ulic, když zaleskla se večerním šerem první, nesmělá světla
— scházeli se čtyři nemocní hudebníci u posledního domku
v zapadlé a smutné ulici.

Světlo denní příliš pálí zraky, které tuší nekonečné temno,
20 pohledy mimojdoucích, och ty soustrastné nebo drze výsměšné,
spalují srdce a srážejí naději, květ to, který roste nejhojněji
a nejkrásněji v rozbořených troskách, které brzy zcela za-
padnou. Den patří jen některým, noc — všem.

Tiše vešli do předsíně, tiše pozdravili přítele a spolutrpitele
25 a vešli do pokoje.

Pokoj byl ponořen v temnoty. Jen stíny klavíru a pohovky
zvedaly se proti oknům jasněji ozářeným tesklivým světlem,
které vydechuje den již skoro mrtvý a které zhasíná dříve,
než si je uvědomujeme.

30 Vonělo tu jasmínem. Jasmín, zdá se, večer otravuje. Jeho
vůně až bolestně zařezává se v chřípí. A přece na stole stála
celá bílá náruč květů.

Hostitel rozsvítil. Rozsvěcoval pozvolna, poněvadž nemocné světlo drtí. Pokoj zaplavila tlumená záře.

Zasedli ke kvartetu. Přelétli se všichni pohledem, jako by se přesvědčovali, zda ještě nikdo neschází. Byli dosud všichni. Čtyři bledé, voskově bílé tváře, po nichž záludně plazil se odraz světla, čtyři páry očí zapálených prudkým světlem, které spalovalo duši i tělo, čtyři struny napjaté na nejvyšší možnost, reagující na nejslabší záchvěvy vzduchu a rozechvěné děsným očekáváním. Hostitel, starší a zasmušilý muž, s tváří pastelově jemnou, šířaný souchotěmi, usedl do kouta a schouil se ve stínu, mezi oběma zdmi, jako by chtěl se uchránit před dotekem někoho, kdo přec jednou přijde a jediným fouknutím zhasí bledou svíci.

Byli to vyhnanci Života. Zdraví vypověděli je soustrastnými a bojácnými pohledy ze svých ulic. Den uzamkl se před nimi svým ostrým světlem, které vpalovalo jim do tváří bledost skoro mrtvolnou a rozžhavovalo v srdci šířavou nenávisť proti všemu ostrému, tvrdému a silnému. Vysílení ukrutným polednem čekali na večerní stíny, na noc bezesnou a strávenou v těžkých, řevavých poduškách. Krátké, horečné polospánky ukazovaly jim v purpurovém světle panorama neznámých světů a fantastických krajin.

Nalézali opory ve slabém, jemném a nemocném. Ztlumené Chopinovo nocturno ztišilo rozžhavený žár a zkolébalo k tichému klidu. Vášnivě nořili se ve spršky tryskajících akordů, koupali v nich svou zemdlenost a okřívají na chvíli, ocítajíce se v jakési divoké extasi, kdy zdálo se jim, že nemocné tělo ztratilo své tíže. Cítily, že stojí na vrcholku úžasné hory, že nad hlavou táhnou jim zářná oblaka, která jen oni vidí, že zvoní tóny, které jen oni mohou slyšet, že otevřeno jest jim nebe mnohem dále než zdravým, že nemocí zjemněnými nervy dovedou laskati se s Krásou, která nepřestoupí přes práh robustního burzoy. Instinktivně hledali ve svých samotách duše spřízněné. Tak našlo se jich pět, — které držela Smrt jednou rukou. Scházeli se denně, kryti večerem při příchodu a zahalení nocí při návratu.

Když naladili, prudce nasadili první akord Beethovenova

kvarteta. Zdálo se jim, že z jejich houslí, violy a cello rodí se obrovský orel, který stoupá k nebi. Oči jejich se zaleskly, že bylo možno uzříti, jak v jejich hloubi spalují se nervy jako kousky magnesia. Primista hrál nakloněn na stranu. Vlasy
5 spadly mu do čela a tvář zrosila se mu potem. Akcentoval prudce a snad i přehnaně, přebíraje horečně rozžhavenými prsty přes struník svých starých houslí. A všichni, všichni byli štvaní jen tou myšlenkou, aby nepraskla struna dříve, než rozpnutá melodie zkojí se závěrečným akordem. Byla
10 to jakási oběť, mysterium kněží nejvyššímu Tajemství, které zmítalo všemi, které nutilo je šíleně křiviti dásně k hrozným úsměvům, vysmívati se všemu, co stálo daleko jejich nemocné duše, která v divokém tanci prestissima vířila v závrtných pasážích.

15 Hostitel seděl v koutě jakoby zhroucen dotekem čehosi vyššího než smrt a rozevřenýma očima hleděl kamsi, kam dovoluje pohlédnout jen extase, která hasne v nejvyšším vysílení.

A oni hráli, jako by celou tu hrstku ztrouchnivělého života chtěli hoditi do svých strun a jako by chtěli poslední dech ze
20 zničených prsou vydechnouti na vrcholku melodie, odkudž by se tělo zvrátilo dolů mrtvé, ale přece poctěné dotekem nejvyšších sfér.

Jasmín voněl a dýchal stále omamnější do komnaty. Groteskní stíny hrajících honily se po podlaze a stěnách, nemo-
25 houce se dostihnouti. Vlny rytmu odrážely se od tapetovaných stěn a zmítaly se pokojem jako obrovský pták v kleci. Světlo sinavě hořelo — a zdálo se, že zhasíná.

Hodiny, ač ukazovaly na dvanáctou, nelítostně šly dál.

Kvartet končil. Cello ještě naposled svým mollovým hlasem
30 zavzlyklo, prim rozletěl se k obrovské pasáži, která končí kdesi na vrcholku nejvyšších oktáv, viola a sekund umlkly v resignaci základních tónů.

Dohráli.

Zůstali chvíli nehybně seděti, jako lidé probouzející se ze
35 spánku skutečnu. Potom primista tiše pravil hlasem, který ještě ležel v posledním Beethovenově akordu.

»Ať to tak zahrají zdraví! Jak děsně bylo to krásné!«

Vysílen ale výbuchem prudkého kašle, znaveně zavíral svůj nástroj do pouzdra. Hostitel vstal a beze slova doprovodil je ke dveřím na ulici.

»Zítřejší?«

»Snad.«

Čtyři zmalátnělé stíny vyšly do noci. V uších vířila jim ještě divoká melodie, ale jakoby zlomená vysílením.

Maně zastavili se na nároží.

»Posečkáme, až odbije půlnoc.«

Stáli, rozechvění horečkou a chladem, čekající, až první děsný úder zvonu zakvílí do temné půlnoci.

N O C

Ah, jak mě po celý den Vaše objetí nudila! Bílé plíšky Vašich zrcadlových očí vpalovaly mně do duše nesmírnou prázdnotu. Byly to dvě porcelánové misky, které odrážely nebesa, ale kterých jsem se nechtěl dotknout prudkou rukou své vášně, instinktivně cítě za lesklým povlakem blátivou hlinu. Jak byly měkké, houbovitě Vaše rty, jako by je slunce rozměnilo. A přece Kdosi stále stál za mnou a nutil mě zůstat u Vás a jíti s otevřenýma očima kolem propasti lži a klamu. A líbal-li jsem Vás zlomen sugescí kruté personifikace, nemyslel jsem, že objímám živou milenku, ale mrtvolu své lásky.

A přece slunce svítilo tak jasně a oblaka bílá jako jarní polibky tiše plula nebesy. Tehdy po prvé toužil jsem po splynutí se vším, toužil jsem ponořiti se a zmizeti v lánech zpívajícího obilí, ztratiti se Vám, abych našel cestu k sobě, neboť cítil jsem, že bloudím.

Však není již, má milá, doba zázraků. I sníti jest dnes těžko. Vrátil jsem se k večeru unaven a sláb.

A hle, teď kráčím tak pružně podél Vašeho boku. Nevidím ani po nebi rozstříkaných hvězd, neboť vůně noci omámily mé smysly. Jdete tak blízko vedle mě, že se lehce dotýkáte svým bokem mě, — a hledíte, — já tisknu se k Vám stále blíže. Jaké stíny vrhají naše postavy? Jakého jedu Vám nakapala noc do

očí? Hledí na mě tak podivně, že jsem Vás prudce k sobě přitiskl, až jste výskla. Ah, jaký to máte hlas?

Nevím, zda nenachystala pro mě noc nové ošemetné překvapení, nevím, za jakým jdu dobrodružstvím, ale pojdte, pojdte, 5 — hle, tam v uličce jsou stíny nejtěžší a domy se k sobě tulí nejbližěji!

A přece rozum se ještě brání a utahuje otěže mé touze. Oh, rozum bývá vždycky přemožen! Půjdeme přece dále nocí zavěšení, opírajíce se o stíny a o tajemné vůně. Snad budou padatí 10 hvězdy. Nachytám Vám jich plný klín. Buší Vám srdce také tak podivně, jako by rameny svých tónů zabořovalo se do čehosi měkkého, jemného a opojného?

Oh, mám Vás rád, — jak doposud nikdy; má láska sletěla z černého nebe a teď teprve rozvlnila mé srdce do vířivého 15 arpeggia v nepoznaných tóninách. Pojdte, světla zhasínají a ulice jsou pusté.

Bolí mě má hlava, neboť rozum, zdá se mi, štěpí se na kousky. Však co to, — směji se, — srdce jest jasné a ví, co žádá.

20 A víte Vy, co mě změnilo? Myslíte noc, poesie hvězdného nebe? Oh, chtěl bych uvěřit, neboť jest to krásné, ale můj rozum vříská jinak.

Že omámily mě výpary rozestlaných loží, které z otevřených oken k nám do bezpečných temnot zavanuly, že neprobudila se 25 láska, ale něco silnějšího, — zvířecí pud samce, který cítí nablízku ženu povolnou a milující.

Ah, nehleďte tak ustrašeně, vždyť v tom jest také poesie!

HYPPOCHONDR

Když pan účetní František Jansa ucítil, že bolí jej hlava, 30 odložil pero, rozhlédl se po kanceláři »Kožního družstva« a potom se hluboce a zoufale zamyslíl.

V kanceláři silně bzučely mouchy a hodiny tikaly značně

silněji, jako se stává vždy, když venku prší. Pan Ženožička, mladíčkový úředník, horlivě psal v koutě jakousi širokolistou objednávkou, foukaje si přitom do pera potichu valčík z »Princezen dolarových«. A opravdu zdálo se, že pero podřizuje se rytmu, neboť bujně kroužilo písmem a dokonce, 5 když mladý snaživec dopískal, udělalo na konci slova značnou kaňku.

V druhém koutě slečna Elsa zadumaně pohlížela na své vypěstěné nehty, koukajíc se chvílemi na velké hodiny, které visely Jansovi nad hlavou. 10

Když Jansa se dostatečně napřemýšlel o mizerném svém údělu na tomto světě, chvěje se povstal a pronesl slabým hlasem ke slečně Elis: »Oh, oh to je strašné!« a zalomil rukama.

»Co je vám, pane účetní?«

»Hlava mě zase bolí. Já zešílím, slečno! Tři dny jsem nespal 15 vůbec, a jinak vždy jen napolo. Mé nervy jsou zničeny. Věřte mi, mítí revolver...«

Pan účetní bolestně zakroužil očima a chytil se znovu za hlavu.

»Ale, pane účetní, pane účetní! Snad to přejde. Nic si z toho 20 nedělejte! Hleďte, můj tatínek trpěl bolením do 82 let a potom ho to rázem přešlo.«

»A kdy zemřel váš pan otec, slečno?« tázal se pan Ženožička.

»Ve 84, pane!« 25

Pan Ženožička se usmál a počal znovu svoji oblíbenou arii, ale poněkud níže a slaběji. V hodinách hrklo a odbila šestá.

»Půjďme,« chvějícím se hlasem pronesl pan Jansa. »Zase mě čeká noc beze snů, oh není pro mě vykoupení jiného, mimo smrti — věřte, slečno!« 30

Poklonil se všem, solidně zamkl svůj stolec a odešel domů, naraziv si klobouk silně do čela.

Doma bylo temno. Očistil znečištěné boty a přistoupil k ženě, drže si hlavu oběma rukama.

Jeho žena vyšívala u okna. Asi málo již viděla, neboť měla 35 oči silně vyvaleny a nevíšela si svého nešťastného muže.

Jansu to zamrzelo. Hle, takovou mám ženu, myslil si. Trpím

podle ní, ale ona vyšívá červené růžičky. Jsem ztracen. Potom skloniv se k ní promluvil:

»Bolí mě hlava. Dej mi něco!«

Žena naň stranou pohlédla: »Zase? Aspirin jest v stolku!«

5 Hle, slova útěchy! pomyslí si Jansa. Nalil si do sklenice vody, pozorně užil aspirin a krácel do dětského pokoje.

Malý Pepíček sedě na zemi hrál si s bezhlavým koněm. Pronikavým hlasem volal »hý, hý!« a »prrr prrr!«

Otec se naň zasmušile podíval: »Proč tak křičíš?«

10 Hoch umklkl a nechápavě na něj hleděl velkýma dětskýma očima.

»Nevidíš, že jsem nemocen a že snad brzy umru?« pronesl důstojně zničený otec, a přitisknuv si obě ruce ke spánkům, tak děsně zkrivil svůj obličej, že Pepíček se dal do hrozného křiku

15 a potom do neutišitelného pláče.

Jansa byl poněkud uspokojen. Pohládl plačící dítě po hlavě, oblékl zánovní svrchník a vyšel z domu jak obvykle do kavárny, na kulečnickovou partii.

Jda po ulici cítil se sebou velikou soustrast. Jeho srdce, jak se mu zdálo, krvácelo v nešťastné hrudi. Cítil se opuštěným, zneuznaným a nepochopeným a přece byl si pevně vědom, že vyniká svým trudným a trpitelským životem nad celé moře lidí, které podél jeho hlavy hlučelo, smálo se a pobíhalo.

Pršet již přestalo a večerní promenáda se rozvířila. Pan 25 účetní sklapl svůj deštník, který, ač byl stár přes 5 roků, dělal dojem deštníku právě koupeného, a chtěl si zapálit cigáro. Vtom vzpomněl si, že není radno při bolestech hlavy kouřiti, schoval cigáro zase do kapsy a bral se dále.

V kavárně bylo plno. Zasedl na chvíli ke svému stolu a 30 čekal na pana architekta, až dohraje »oko«. Když onen dohrál, pustili se do obvyklé své hry kulečnicku, bez které nedovedl prožít večer ani pan účetní ani pan architekt.

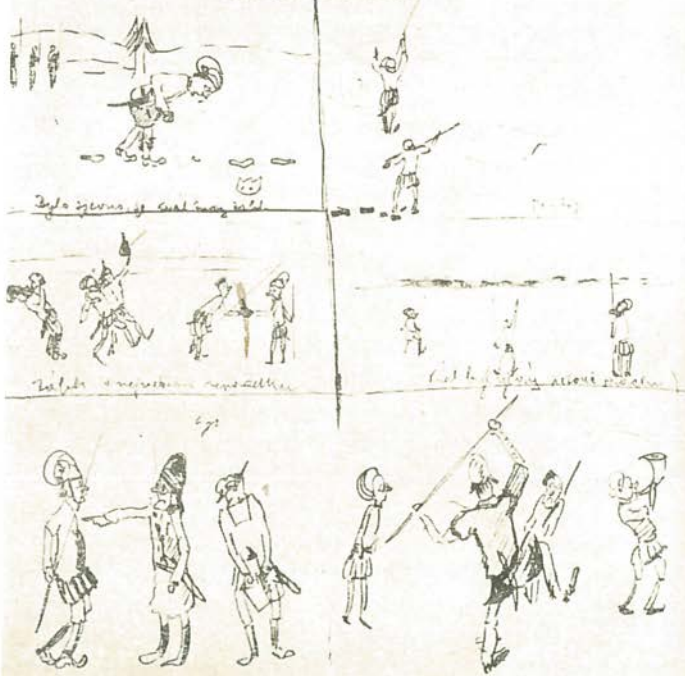
»Musím vám dříve podotknouti, že mě bolí úžasně hlava.

Jiný by na mém místě zůstal ležet, ale já přišel, ač těžce. Vždyť 35 jsem vám to včera slíbil,« pravil pan Jansa velmi zasmušile.

»Pozoruji, že nejste nějak při sobě,« pravil pan architekt.

»Bojím se, že sešílím. Trvá mi to již tři dny. Měsíc nespím.«

Prima in Truce

Prima in Truce

Prima in Truce

Prima in Truce

Prima in Truce

»Ale, ale...«

Pan architekt udělal serii, při čemž Jansovi bylo nevolno. Proč mě nešetří, myslil si, což neví, že hraje s nemocným člověkem, který sotva na nohou stojí? Či snad chce mé indisposice využít a natřít mě? 5

Nešetrný člověk však hrál dál, klidně pokouje dlouhé veržinko. Byl to vůbec muž málomluvný a klidný. Jansa, kdykoli karambol neudělal, vymlouval se na bolení hlavy, že »jako by hřebíky mu do lebky vráželi«. Pan architekt usmíval se a pokyvoval hlavou. Jansu to rozčililo, odhodil prudce po posledním »žďuchu« vítězně své tágo a usedl do kouta. 10

»Necita!« odlehčoval svému zlomenému srdci.

Proti němu ocitl se tlustý pán s mastnou, červenou pleť. Pokyvoval holou hlavou a hrál si výpasenými prstíčky s hodinkovým řetázkem, který nebyl mnohem slabší. 15

Jansa seděl zachmuřen proti němu a stíhal vyčítavými pohledy pana architekta. Ten to neviděl, neboť se pustil do druhé partie »očka«.

»Co je ti, Františku?« pronesl těžkým jazykem tlustý muž k Jansovi, klada mu centovou svoji ruku kolem krku. 20

»Hlava mě bolí,« smutně odpovídal Jansa se zvláštní sdílností.

»To máš od opice,« rozhodl tlustý pán.

Jansa shodil mu ruku se svého krku, chtěl mu vynadat, ale potom uznáv, že není to hodno nemocného člověka a vůbec 25 ne jeho, obrátil se k němu zády. Byl tak roztrpčen, že ihned zaplatil a vyšel z kavárny.

Zapínaje si kabát přemýšlel, kam by tak asi ještě šel. Všichni lidé se mu zprotivili, neboť bili hrubou rukou jeho nemocnou duši. Náhle vzpomněl si na své rodiče, bydlicí na konci města, 30 zapnul rozhodně poslední knoflík u kabátu a vydal se tam. Bylo to vždy útočiště jeho bolů a strastí.

Na ulicích rozsvítily se žárovky, které se velmi zřetelně odrážely v kalužích mazlavého bláta.

»Pravé počasí pro nemocné,« uvažoval Jansa, »v takovém 35 bych sotva týden vydržel.« Vyzvedl si límec a strčil ruce do kapes.

Tak došel k rodnému domku. Před dveřmi si odkašlal. Potom vešel.

V maličkém prostém pokojíku při lampičce seděli dva staří manželé, podobní scvrklým, sušeným jablíčkům. Bylo tu cítit zvláštní prastarou vůni, že Jansa si maně vzpomněl na mladá svá léta.

»Bože, Františku!« zavolala stařenka a odložila rychle brejle a noviny, probudila dřímajícího starečka jemným zdrcnutím do žeber a čistila židli starou, omšenu, květovanou suknicí.

10 »No tak, sedni si. Vítám tě.«

Stareček, probudiv se náhle, hleděl mrkajícima, ospalýma očima hned na ženu, hned na syna, potom ale zabručev cosi jako pozdrav, znovu sklonil hlavu a začal klímat jako prve.

Jansa usedl ke světlu a smutně, úžasně smutně pohlížel na 15 matku.

»Co je ti, Františku? Vypadáš tak špatně.«

»Jsem těžce nemocen, maminko. Je již se mnou konec.« Stařenka div že nespada se židle.

»Co je ti, . . . co, . . . propánaboha?«

20 »Věřte mi. Kolikrát ruka má sahala po revolveru (tu udělal Jansa zvláštně hamletovský obličej a chytil se za srdce), ale mám děti, mám rodinu. Neříkal jsem žádnému ničeho, tiše jsem tři roky trpěl jako pes. Lidé chodili kolem mě a neviděli, co odehrávalo se v mém rozžhaveném nitru (tuto frázi četl 25 v nějakém románě, jež vydávaly Lidové noviny jako přílohu), a já chápeje, že oni nepochopí mého bolu, jsem mlčel. Tři roky jsem nespal a rok jsem trýzněn bolením hlavy. Den co den. Snášel jsem to trpělivě. V úřadě dřel jsem jako nikdo. Tam jsem si to také uhnal. Ale dnes nemohu, nemohu! Zešílím, věřte mi!«

30 Stařenka byla tak poděšena, že dala se do pláče jako malý Pepíček. Starý Jansa probuzen zvedl vousatou hlavu a ulekaně se rozhlížel.

Dlouho mluvil zničený syn. Dlouho vyléval svůj bol staříčké matce a otci, až uslyšel z kostelních hodin devátou.

35 Urovnal vrásky svého obličej, vstal z náručí matčina a rozloučil se. Matička ještě několikrát jej objala, dala si leccos zopakovat a vyprovodila jej až ke dveřím na ulici.

»Sbohem, maminko!«
»Sbohem! Přijdi zase brzy, nenechávej nás ve strachu. Budu se modlit za tebe, synáčku!«

Jansa odešel. Nepršelo, nebe se jasnilo a dýchalo teplou, vlahou jarní vůní na usínající město. Jansovi bylo v duši blaho a jasno, šťasten kráčel širokou ulicí, neboť přece kdosi mu porozuměl, poznal jeho hrozný bol a statečnost, přec někdo pohladil.

Bylo mu tak příjemně, že zapomenuv na »šílené bolesti«, svižně máchaje holí, zticha zapískal si: »Vždyť jsme jen jednou na světě!«

O ŽENÁCH

Bylo již k jedenácté, když dva septimáni n...ského gymnasia, Ivan a Jirka, dali se do hovoru o ženách. Seděli potmě na skleněné verandě, kterou bylo viděti do tmavé, rozmoklé zahrady, a poslouchali píseň deště a větru, který se opíral do skleněných stěn. Noc neslyšně valila se zahradou, zahalovala vše diskretní tmou a pobízela oba studenty k tichému, intimnímu hovoru.

»Ty máš opravdu rád, Pepku?« tázal se Jirka, rozdmýchávaje prudce cigaretu, až se rozpálila a její řeřavý konec osvětlil mu ústa, nos a dlouhé vlasy.

»Já?« odpovídal Ivan, sedě na nízké stoličce a objímaje si oběma rukama kolena. »Nevím, opravdu. Je ti to taková zvláštní ženská, jako ze dřeva řezaná. Chytíš ji za ruku, — a nic. U jiné ti proběhne žhavá jiskra rukou, ale ona — stojí, cítíš její ruku, kterou vytrvale drží, a nic víc.«

»Jest asi příliš tlustá ta ruka?«

»Má ruku jako já.«

»A proč s ní tedy chodíš, když ji nemiluješ?«

»To máš tak. Zabředl jsem a nechce se mi vylézat. Jsem na to líný.«

»Ale ona tě má jistě tuze ráda. Onehdy, víš, jak jsi šel s Hedvikou, — plakala.«

»Ano. Snad má. Ona je vůbec starého ražení. Vidí ve mně muže, autoritu. Velice ráda se podrobuje. Někdy je to až od-

porné. Kudyma půjdem? ptám se. Jak chceš ty, — dělej podle svého atd. — Prší-li, půjčí ti deštník a sama mokne. Někdy nelze to snést, jak se poddává. Jest jaksi ztročilá. To jest přílišnou dobrotou.»

5 »Jsi si tím jist?«

»Já myslím.«

»Ženské nikdy nevěřím,« povídá zkušeně Jirka, »a té — teprve ne. Není nad ni při vši dobrotě falešnější.«

»Jak to?«

10 »Vždyť jsem s ní dva měsíce mluvil. Neboj se, nedošlo dál než na podání rukou, jak jsem ji poznal, nechal jsem všeho.«

»Jak dlouho mluvíš s Mařou?«

»Dva roky. Jsem jí unaven, ale vím, že bez ní bych byl ještě znavenější. Jest příliš naivní, velmi falešná, lže bez ustání,

15 — ale má touhu po životě a svěží krok. To mě drží. Já sám bych asi posel pesimismem. Ale, konečně i ona mě utrápí. Má velký zájem o komedii. Hraje stále mi něco. Odnáším to nervy... Ostatně, není tu nikoho, nikoho, s kým by se dalo slušně mluvit. Buď husy — nebo kokety. Mimo Olu. Víš, to

20 je kapitola, velice zvláštní.«

»Ah, Ola!«

»Myslím, že bych ji mohl mít, kdybych chtěl. Dnes jsem od ní dostal fotografii.«

»Jakže?« tázal se rozčileně Ivan. »Tobě ji dala, já o ni

25 žádal a nedostal jsem ji.«

»Ano, dala mi ji. Byla dávno mi slíbená. Hleď, toto zvláštní, inteligentní, hrdé, velice zajímavé děvče miluji. Miluji ji však jen tehdy, když nezlobím se s Mařou. Jakmile — učinil jsem to na pokus několikrát — přeruším s ní styky a chci vážně

30 začít mluvit s Olou, — zhasne onen cit k ní a počnu pochopovat svoji šosáckou, velkou lásku k Maří. Stačí mi, abych viděl ji jen jít, a hned se s ní jdu smířit, byť by mě podvedla den předtím. Chápeš, jak je to hrozné? Bojím se toho, jak vlastně všechno to skončí. Mařa něco tuší, žárlí úžasně, ne snad

35 z opravdové žárlivosti, ale z obavy, aby neutrpěla její pověst, totiž ta, jež praví, že mě má pod pantoflem. Však ty konečně také cosi k Ole cítíš.«

»Ano. Ona je zbožňována z mnoha stran a vím též proč. Že totiž doposud nemluvila s nikým. U nás má žena dotud ceny, dokud není dotčena; jakmile by s Olou někdo navázal si poměr, klesne zájem o ni, ba nebude již ani tak hezká.«

»Ona ostatně není ani teď hezká,« pravil zamyšleně Jirka, 5
bubnuje na sklo, »ale její oči jsou zvláštní. Ty mě lákají. Jejich černé propasti jsou záhadné. Dívala se ti někdy do očí, když jsi s ní mluvil?«

»Ne, — nikdy.«

»Mně také ne. Bojím se takových lidí, kteří se mi nedívají 10
do očí. Zdá se mi vždy, že čekají na okamžik, kdy nám budou moci popatřiti v tvář buď s nejvyšší láskou nebo nenávisť. Ostatně nenávisť jest mnohem ušlechtilejší lásky.«

»Mluvíš jak Wilde.«

»Byl kdysi mým ideálem.« 15

NEVĚSTY KRISTOVY

Chodívám denně za soumraku kolem onoho dlouhého lánu polí, táhnoucího se od kláštera k lesu. A vždy vídávám na něm několik jeptišek, tak neobyčejně připomínajících velké nevzhledné brouky, kteří se potulují polem a vztahují těžká svá 20
tykadla hned na bramborové keře, zelí nebo kapustu. Zakuklené ve své středověké kapuce i při práci, pachtí se se svými rýčemi a motykami, čekajíce na zvuky klekání, znamení k návratu.

Večer podzimní mlhou opráďá umírající letní den. Maně 25
cítívám se starší a ostrý jakýsi, kritický smysl dere se z mého těla a pozoruje bystře hasnoucí obzory, umlkající pole a usínající lesy.

A tehdy — jako by to bylo nezbytné — ozývá se v dáli, kdesi uprostřed širokých lesů, hlas trubky. Kdosi podlehá ná- 30
ladě, která jako omamný dešť padá z chladnoucích nebes. Zvuky tlumené dálkou a uhlazené větvemi starých borovic táhnou se až k nám, přinášejíce zároveň představu romantického, sentimentálního trubače, který kdesi bloudí po zapadlých

stezkách, mučen jsa zklamanou láskou nebo nějakou jinou ne-
vyplněnou touhou.

Ba ano, — troubí písničku o »Ztraceném štěstí«.

Jeptišky zvedly jako pod dotekem čarovného proutku své
5 hlavy a opřeny o motyky poslouchají. Jejich rty se pootevřely
jako by chtěly vyslovit tajemné jméno, oči zazářily, ba zdálo se
mi, že i jejich ruce se trásly a z ňader že draly se jim bolestné
vzdechy. Jistě rozpomněly se na divnou píseň, která teď pro-
budila v nich rozčilující ozvěnu. A věřím, co teď jejich rty
10 šeptaly, — nebylo jistě modlitbou. Ba — snad i poněkud zkrás-
něly.

Neznámý troubadour umlkl.

A ony, jakoby zastyděvše se, rychle sklánějí své hřbety
k hroudám, podobny tvrdým a zaschlým třesním, které zůstaly
15 neutrženy na stromě nebo utrženy a pohozeny hnijí v trávě
u chladných, vysokých zdí.

Ode vsi zaznívá klekání.

B A R B A R

Seděl na pokraji strže a díval se do nebe. Bylo už k večeru
20 a les mnoho mluvil. Měl ruce od krve a oči dětské. Dovedl
dobře zabíjet i dobře se modlit.

Nahé, ochmýřené tělo jej pálilo. Byl by se okoupal, ale zdálo
se mu, že musí čekat. Ke strži vedla od východu stezka; poznal
ji jen ten, kdo po ní jedenkrát šel.

25 Myslel si: Včera jsem tu zabil jelena. Krásného, plavého
jelena. Byl to první, kterého jsem zabil. A ani jsem mnoho
nechtěl. Čekal jsem, že snad zase přijde. A nepřišla. Což —
kdyby dnes?

I

Podzimní vichřice prudce hnala se studenou nocí. Celé městečko chvělo se a choulilo v temnu. Návěštní tabule skřípaly a staré, zapadlé okenice, které po několik roků nebyly 5
otvírány, naříkaly ve svých stěžejích. Zlekané stíny svítlen
honily se v tmavých zákoutích. A mraky, černé, zarputilé, va-
lily se prudce nízkou při zemi, hrozíce každou chvíli spadnutím.

Sivý seděl u okna a tupě hleděl do ulice. Ve vedlejším po-
koi rodilo se mu dítě. Slyšel zmatené hlasy, úpění a výkřiky. 10
Přitiskl rozpálené čelo k oknu a zdálo se mu, že je v jeho
nitru tak pusto jako v bouřlivé podzimní noci. Chtěl zapo-
menout na všechno, ale hrozné očekávání mrazivě mu probíhalo
stísněnou hrudí. Nebylo v hlavě ani jediné myšlenky, viselo tam
něco těžkého, bolestného, zahaleného v mrak pochybností a 15
nejistot.

A zase dolétl k němu ztlumený výkřik. Zachvěl se a při-
tiskl se blíže k oknu. Venku byla již skoro úplná tma. Vichřice
pozasínala všechny svítlny, jen jedna tam na rohu ještě bo-
jovala a zoufale se spínala pod bičem větru. 20

Sivý se skoro bál dítěte. Bylo to pro něj něco nového a ne-
poznatého. Studený jeho rozum nemohl toho pochopiti. Zdálo
se mu, že tam za dveřmi číhá nebezpečí, které se co nejdřív
na něj vrhne.

Vtom ve vedlejším pokoi prudce a skoro ještě ne lidsky 25
zaúpělo cosi, jakoby postrašené hrozným děsem života.

Dvěře se otevřely.

»Josefe, máš hochá!«

*

V chrámě bylo ku podivu chladno. Studené, gotické lomení
ztrnule zíralo na úzkou chrámovou loď. Slizké, zvláště zapá- 30
chající stěny, postříkané u stropu malými hrstkami matného
světla, potápěly se dole v chladných stínech.

Když Sivý se svojí nemocnou, nervosní ženou, dítětem, tchánem-kmotrem a babkou vstoupil do kostela, — cítil jakousi zimomřivou náladu, podobnou mrkajícímu plaménku oltářní svíce. Upnul pozorně černý kabát a zakašlal. Nervosní jeho žena neklidnými očima tčkala chrámem a tázala se malé, otlé babky:

»Kam půjdeme? Jen rychle, rychle, ať se nezachladí. Dnes v noci tolik křičel.«

Babka nesoucí nemluvně odpovídala upokojujícím, drsným altem:

»I nic si z toho nedělejte! Hned to bude. Oni jsou za chladnějšího počasí rychlejší. Poďte za mnou, tam k zákristii.«

Tchán, silný a zavalitý muž, otec rodičky, pozornými očima rozhlížel se chrámem, chvílemi se křížuje a šeptaje masitými rty modlitbu. Potom vážně šouraje se za babkou prohodil k zeti:

»Hleďte, jak krásný jest obraz tam u stěny!«

»Ano, ano,« odpověděl Sivý a rychle bral se za ním.

Vyšel kněz. Jako světlý stín mihl se jeho bílý háv kostelním šerem. Pozdravil pokynutím hlavy příchozí a přikročil hned k obřadu. Rychle, jako pro zahřátí pohyboval kostnatou rukou. Bylo vidět, že i jemu jest chladno, neboť přestupoval ve svých těžkých botech, chvílemi pokašlávaje. Lehká pára se mu vznášela od úst.

»Jakže se bude jmenovat?« tázal se neslyšně matky.

»Ivan, Ivan, po dědečkovi prosím,« odpovídala ona rychle a hleděla ztrnule zamženým okem kamsi do kouta, přemýšlejíc úzkostlivě o osudech svého prvorozeného.

Děd blahovlně se usmíval, jako strom se usmívá na nejmladší svoji odnož, která pučí mezi jeho kořeny.

*

Malý Ivánek rostl a sílil den ode dne. Na červenavé jeho hlavě vyrazily první chumáce bělavě zlatých vlasů, oči se prohloubily, jako vždy, když dítě počíná vidět. Zdál se býti dítětem zdravým a všichni prorokovali, že zůstane tak i nadále.

Bylo tomu asi dva měsíce po porodu, když Sivý zůstal

sám se synem doma. Matka odešla k rodičům a Sivý, ubitý denní kancelářskou prací, zůstal doma, aby si odpočinul. Dítě jej nebavilo. Bylo doposud příliš malé a plačtivé. Seděl opodál u krbu a četl. V kamnech hořelo a dříví praskalo velmi příjemně. Okna byla zamrzlá a Sivý pohlížeje na ně cítil teplou rozkoš, jakou vždy cítíme za větrem, a posedával na své nízké židličce, snaže se posadit se v posici co nejpohodlnější. 5

Dítě leželo v kočárku a usínalo.

VRTOŠIVEC

I

Ondřej Hora, člověk svobodný a svobodomyslný (letos právě domaturoval), soustavně odstraňoval se svého talířku
5 jablečný kompot, provázeje jej jakýmsi zarputilým pohledem.

»Co zase děláš?«

»I nic.«

Otec, který večerel maje solidně uvázaný kolem krku bílý
ubrousek, počal se rozčilovati.

10 »Co nic, co nic? Zatrackaný kluku! Dovedeš si na to vy-
dělat? Zase to pipleš. Víš, jaké práce jest potřebí, abych na to
vydělal? To vás učili na gymnasiu? Či myslíš, že jsi teď pán?
O ne, holenku, — u mně jsi pořád chlapeček, — dokud si sám
nevyděláš. Jez a nerozčiluj!«

15 Matinka, kterou pokaždé rozčilený otcův hlas uváděl do
zmatku a která přece jaksí byla slabší vůči chybám prvoroze-
ného, ptala se:

»A což, vždyť jsi to míval rád?«

»Dnes nechci.«

20 »Pročpak?«

»Dnes nemám k tomu nálady.«

»Což je třeba míti nálady k pojezení kompotu,« táže se
zlostně otec.

»Jest,« vážně tvrdí Ondřej a napichává na vidličku největší
25 kus masa.

»Na maso máš náladu!«

»Tak trochu,« odpovídá plnými ústy.

Matka zatím předěluje z Ondřejova talířku kompot svému
mladšímu synu. Ten, zdá se, má z toho náramnou radost,
30 neboť kleče na židli pohoupává celým tělem, prozpěvuje a
mává vesele vidličkou,

»A ty,« praví otec, obraceje se k němu, »jez slušně! Při
jídle se nezpívá. Mají to ti naši hoši mravy!« Upraviv si
ubrousek, dává se znovu do jídla.

Ondřej cítí v sobě jakýsi vztek. Což je nemravností, chce-li tomu srdce, zazpívati si? Což musí se jísti kompot, není-li k tomu chuti, proto, že je na stole? Eh, šosácké náhledy.

Večere skončena. Matka šuká se ještě po pokoji, uklízí stůl, schovává náčiní. Otec usedl do pohodlného křesla, zapálil dýmku a rozevřel čerstvé číslo místních »Hospodářských rozhledů«. Odfukuje, čte, hýbá přitom rty. I póza jeho ukazuje, že jest mu jistě velmi příjemně.

Malý Karlík se ztratil. Šel si ještě naposled zahrát pod lípy »na mikanou«.

Ondřej chodí pokojem bezradně. Sem a tam. Na chvíli zastaví se u okna. Hle, pošta přijela. Pantáta Vozný rozmlouvá horlivě s Chytilovic Kačkou. Jistě chce, aby jí hned vydal dopisy. Kdopak to tam chodí pod podřoubím? A, pan páter na večerní procházce. Jak se mu frak třepetá. Vypadá jako střevlík na letní cestičce.

Toto však všechno nestačilo, aby zaujalo mysl Ondřejovu. Odešel zase od okna jednoho ke druhému. Výhled do zámecké zahrady.

»Jak se to všechno rozzelenalo,« myslel si. »Jediné, co je tu v té díře hezké.« Však brzy zase odejde a zastaví se u skříně, aby přes sklo počítal, kolik je tam talířků. Hleďme, to je zajímavé. Pětaticet talířků. Kdo by to řekl.

»Jest čas,« začal otec vážně, »abys se rozhodl, kam půjdeš po prázdninách.«

»Ach, to mi říkáte každý večer.«

»Ano, — jest to otázka nesmírné důležitosti, na níž visí celý tvůj budoucí život.« Ondřej při slovech »budoucí život« měl nepříjemný pocit.

»Dnes mluvil jsem s panem nadučitelem. Jest to člověk rozumný a světa znalý. Tázal jsem se jej, co mám s tebou dělat. Říkal mi, že jest to otázka velice důležitá, kterou nutno dobře rozebrati. Přinesl mi i knížku, která o tom pojednává. Ty, zdá se, nepřipouštíš si o tom žádných starostí. Nechci tě k ničemu nutiti, přečti si knížku a rozhodni se sám. Jest na to věru nejvyšší čas. Gymnasium jakž takž prostudovals a cesta do života se ti otevírá!«

Při slovech »jakž takž« měl Ondřej zase nepříjemný pocit.

»Nu, brachu, co by se ti tak nejvíce ze všeho líbilo?«

»Nevím, tatínku.«

»Jaké ‚nevím‘? Každý přece má nějakou náklonnost. Myslíš
5 že práva by se ti nejlépe hodila.«

»A.«

»Na všechno máš jen opovržení. Co z tebe bude? Když jsem byl hochem, řekl mi jedenkrát nebožtík tatínek: ‚Budeš se učit obchodníkem,‘ a já se šel učit. A bylo tak dobře. Teď
10 si hezky, chvála pánu bohu, stojíme, obchod máme na náměstí a jměníčko také nějaké. Chci z tebe mít něco lepšího. Ty ale nemáš nijakého zájmu o opravdové práce. Lajdat se, bříknat na klavír, a nic. Nebýt maminky, já bych tě zapřáhl. Ta ti nadřuje. Proč se ti nic nelíbí?«

15 »Nepřemýšlel jsem dosud o tom.«

»Pravda, ať to tatínek za mě odmyslí. To je lenost, kamaráde. Nu a což lékařství?«

»Ani za nic. Řezat lidi jako řezník.«

Tatínek se urazil.

20 »Hlupák jsi a nic jiného. Proč jako řezník? Je řezník něco špatného? Vypadá doktor Čermák jako řezník? Milý, přívětivý pán. Příjemno s ním pohovořit. Sám se o tebe stará. Nedávno se mě ptal, co děláš. Nebo mladý doktor Neoral. Je ten jako řezník? Šviháček. Šaty podle módy, klobouček na stranu, kvítko v klopu.
25 stále se usmívá a hvízdá si, a ty potom řezník. Peněz mají, zdá se, také dost. Doktor Čermák koupil teď v Podháji vilu.«

Ondřeji nechce se mluvit. Nač hovořit o věcech, které nás nezajímají, byť stojí blízko. Však opravdu, čím bude? Náhle mu to zasvištělo u samé hlavy. Za tři neděle konec prázdnin.
30 Co potom? Ale do té doby napadne mu tisíc myšlenek, a bublaví, co se ještě stane.

»Filosofie je také hezká věc. Jenomže málo výnosná. Znal jsem jednoho, ten si tuze na platy naříkal. Chodíval si ke mě kupovat sirky. Vážený člověk, byl tu po dvakrát na letním
35 bytě. ‚Půl života jsem studoval a pořád studuji, a stále nic nemám a stále nic nevím. Věřte, pane Hora, hned bych s vámi změnil.‘ To mi říkával.«

Ondřej zatím usilovně prohlížel obraz na stěně visící. Italská jakási krajina s horou Vesuvem v pozadí, dole zámek, u kterého stojí dva muži s mezkem. Obraz již je poněkud zažloutlý, což mu dodává zvláště tajemného půvabu.

»Tatínku!«

5

»No?«

»Já se budu učit malířem; půjdu na malířskou akademii.«

»Fí, jaképak to jsou nápady. Nač jsi se dřel osm let na gymnasiu?«

»Vždyť to není tak zlé. Sednu, namaluji obraz, hned za něj dostanu tři sta.«

»To by museli být všichni lidé hlupáci.«

»No, a vy jste také koupil nějaké obrazy.«

Otec zakašlal.

»Ovšem jest slušné, aby sem tam na stěně byl nějaký obraz. Ale nekoupil jsem je za tři sta. Ostatně tento jsem zdědil od stařečka a ostatní dostal jsem jako prémii k „Zlaté Praze“. Co ti to ale napadlo?«

»Proč, kdybych se do toho pustil, dokázal bych to snadno. Je to krásné tak toulat se, kam oči vedou, co se zlíbí nakreslit, namalovat.«

Ondřej přimhuřuje oči a vidí sebe, jak se toulá v bílých šatech s paletou a plátnem velikými zelenými lukami. Obloha je tak úžasně modrá, že musí ji vymalovat. Nikde ani člověka, jen tam v dáli mezi vrбами mihotá se jakási červená suknička. Potok teče, šepotá a jemu jest tak volno, svobodně. Namaluji obraz a spokojeně lehnu do trávy. Obraz je pěkný, i život je pěkný. Ondřej umiňuje si býti malířem stůj co stůj.

»Maminko!«

Maminka přibíhá z kuchyně. V rukou drží ještě utěrku a talířek.

»Viš, co napadlo Ondřeji? Chce být malířem!«

»No tak?«

Otec se směje a matka nechápe.

»No, chce-li být malířem, ať je malířem. Také pěkné zaměstnání. Jenom uživí-li se.«

»To je to. Ani komára by neuživil.«

- »Vždyť je tolik malířů,« namítá Ondřej.
»Podívej se na ně. Roztrhané lokte a rozbité kabáty.«
»Ve fraku do lesa nepůjdou.«
»Vždyť ho ani nemají.«
- 5 »No a musí jej mít? Vždyť člověk může být šťasten be-
fraku.«
»Zelené mládí. Nechat tě, za pár roků budeš rodičům zlo-
řečit, že tě špatně vedli. Vypuť tu hloupost z hlavy. Tu máš
knížku od pana nadučitele.«
- 10 Otec prohrabává náprsní kapsu. Jsou tam dva usmolené do-
pisy a hnědý katalog s přezkou. Ondřej má dojem, že je ještě
ve škole. »Horo, pojdte k tabuli.« A ne. Otec podává mu
pouze jakousi knížečku: »Kam po maturitě?«
»Přečti si to.«
- 15 Ondřej bere lenivě knížku a schovává ji do kapsy. Kdo by
to četl? Hú, takové studené věci. »Kam po maturitě?«
Otcí vyhasla dýmka. Vstal a zvolna jde ke dveřím.
»Kam?« táže se matka.
»Půjdu zamknout dveře od zahrady. Zavřela jsi již slepice?«
- 20 »Zavřela.«
Otec odešel.
Ondřej jaksi ožil. Hle, maminka jest tu ještě.
»Ondřeji!«
»Co je?«
- 25 »Ty bys chtěl být malířem?«
»Ano, maminko.«
Maminka přistoupila k němu a pohládila jej slabou svou
rukou po hřívě. »No buď, můj hochu.«
Jakási teplá vlna přeběhla Ondřeji přes srdce. Chtěl chytit
za ruku a políbiti ji, — však již jí tu nebylo.
- 30 Zapálil si cigaretu, přečetl v novinách o »Základních pra-
vidlech hospodářství«. Poněvadž jej to nezajímalo, nechal toho
v polovici a těžce si vzdychl.
Jak těžko se tu dýchá, myslil si. Potichouнку příkradl se ke
skřínce s likéry a opatrně, aby žádný neslyšel, přihl si přímo
35 z lahvičky. Rychle zase zavřel a jal se procházeti pokojem.
Venku kdosi zahvízdal.

Jindra... pomyslí si Ondřej a přistoupil k oknu.

»Ondřeji, Ondřeji...?« ozval se hlas z náměstí.

»Co je?« odpovídal Ondřej vyhýbaje se z okna.

»Pojď ven! U Nových v zahradě holky zpívají.«

»Již jdu. Počkej na mne! Máš kytaru?«

5

»Mám.«

»Sláva.«

Vzal čepici a slítl střežhlav po schodech, že celé stavení se roztrásl. Maminka sama, ulekši se, přiběhla do pokoje, a nevidouc již jej, těkala chvíli dobrýma očima po pokoji a potom zašeptala:

10

»To je ale chlapec, ani svrchník si nevzal.«

II

Městečko usínalo. Kladlo hlavu na polštáře svých zahrádek a sadu, zahalovalo se již jarním soumrakem. Mnohde již po-
zhášeli, ba i u doktora Čermáka bylo již tma. Patrně starost-
livý pán oddal se již spánku. Z blízkých rovin rozvířených
v slabé, panenské klasy obilí dýchal chladný vánek a od řeky
plazila se noc podél zakřivených vrb a zelenajícího se roští.
Na nebi usmály se bílé hvězdičky a líbivé ty koketky pofuko-
valy všechny ostatní záře nebeské, aby lépe bylo na ně vidět.
Inu, — jsou rodu ženského.

15

Všude již bylo ticho nebo vše k tichu se připravovalo, ale u Nových v zahradě bylo živo. Tam v sobotu scházela se společnost. Studenti i studentky, zpěváci a zpěvačky. V husté zeleni, která páchla trochu vlhkem a zemitou prstí, stála stará besídka. Kolem ní rozkládal se veliký sad, plný romantických zákoutí a tajných svodů.

25

Dnes byli účastníci v plném počtu. Městečko sice středních škol nemělo, ale posílalo do blízkého města plno studentů i studentek, kteří sdružení školou spojovali se doma ve zvláštní společnost, plnou jara, smíchu a veselí. Dnes byli tu gymnasisti Petr Zub a Jeníček Nový, realista Filip Šťastný, bratři maturanti Josef a Karel Zlámalovi a konečně perla, studující filosofie František Vít. Na Ondřeje a Jindru čekali.

35

Slečinky, ve společnosti těchto kritických pánů vždy v jakési zvláštní rezervě, aspoň ze začátku, se procházely sadem a zpívaly. Některé jejich hlasy nesly se přes usínající město jako volání čistých zvonů. Znělo to tak čarovně, že i pan lékárník, který vytáhl svoji polovici na lavečku před dům na náměstí, přestal táhnouti dýmku a poznamenal:

»Á, mladí u Nových zase zpívají. Vždyť by člověk jinak ani soboty nepoznal.«

Klubko studentů přirozeně kupilo se kolem Víta. Zvláště oba maturanti vyzvídali novinky o »vysoké škole«. Pan filosof odpovídal jaksi zvysoka, stavěje svoji řeč v hluboké periody. Inu filosof. Dlouhý vlas, slabounký knírek, kravata zvláštního stříhu, — vše, co imponuje.

Domácí Jeníček však poslouchá zpívající dívky.

»Hezky to ty záby táhnou.«

»Hoši, zaspívejme si také,« navrhuje kdosi.

»Počkejme na Jindru, přijde s Ondřejem a s kytarou. Sliboval mi.«

»Však měli by tu už být,« durdí se Filip, »dávno osum odbilo.«

»Ti dva si dají vždycky na čas.«

»Hleďte, jak Olinka se kouká. Čeká na Ondřeje.« Věru slečna Olinka nakláněla se přes plot.

»Milenci,« praví zadumaně filosof a deklamuje potichu jakousi romantickou serenádu.

»Hoši už jdou,« oznamuje Josef Zlámalů, louskaje prsty.

»Mají kytaru?«

»Mají.«

»Sláva!«

Studenti, jakoby oživení nějakou vynikající nadějí, jdou přicházejícím vstříc. Dlouhý Josífek přeskakuje záhony a dramaticky rozpíná náruč.

»Pojď na má prsa, sladká Dulcineo!«

»O, hromado ty telat,« s emfází recituje Jindra z »Cyрана«, mávaje stuhami ověčenou kytarou jako kordiskem.

»Víte-li, jaké je motto k jedné Hlaváčkově básni?«

»Jaké?« ptají se příchozí.

»Jak se dnes krásně tančí!« říkali všichni mladí lidé, plní úsměvu a touhy, kteří sešli se ve velikém »Rudém sále« na slavnosti pořádané ku počtě presidentově. — »Zdá se, že noc bude příliš krátká, že nebudeme moci vytančiti se tak zplna, 5 jak přeje si naše srdce.«

Nemluvili tak jen lidé, říkal to celý sál rudě bíle vyzdobený, vyzářovaly to lustry, lesknoucí se podlaha a okna, která zaclo- něna zvenku černou dlaní noci stala se zlatostříbrnými zrcadly 10 radosti a bezstarostnosti. Hlavně však vykřikovaly to krvavé slovácké šátky a fěrtochy, podobné červeným zvonům, rozhoupaným dovádívou a bujnou rukou.

A přece Ondřej — jako vždycky po půlnoci — zesmutněl. Zchladla náhle pro něho všechna světla, znechutil se mu 15 vzduch těžkých a vášnivých vůní a znaveně usedl na zastrčenou pohovku, kdesi v koutě. Věděl již dříve, že ono unavení přijde (znal se příliš dobře), čekal je a proto se ho dočkal snad spíše, než opravdu mělo přijíti. Vždyť stávalo se mu tak 20 vždycky. Chodil rád, opravdu rád tančit, byl před půlnocí veselý a silný, ale k ránu, kdy veselí dostupovalo vrcholu, zpozoroval vždy, že se svojí radostí je na dně. Padl na něj takový zvláštní, nepochopitelný stesk, který rostl tím více, čím roz- zářnější tváře viděl. Ač celé to okolí jej jedině svojí protivou 25 skličovalo, přece zůstával, ba chtěl zůstat, pociťuje jakousi podivnou rozkoš ze svého tak výjimečného postavení uprostřed plesajících. Snad (jako každý mladý snílek) byl trochu pyšný na to, že nepatří mezi tyto lidi, kteří dostávají své úsměvy za- darmo; snad i proto, že v oněch chvílích začal snít. Ano, sníti 30 velice tichounce a neobyčejně zvláštně o něčem, co bylo daleko, daleko za těmi velikými okenicemi, nač mohl si vzpomněti jedině proto, že bylo to pravým opakem jeho okolí.

Jak jsou mi ti lidé cizí, — pomyslil si. Snad bych ani svého nejlepšího známého nepoznal. Všichni se točí, smějí, křičí a já vidím jen bílou mlhu. I ta odporná, valčíková hudba zní 35 tak z daleka, že není již vřeštěním, ale jakousi bílou nitkou,

5 kterou mohu ovinovati kolem sebe dle své nálady. Snad tím unaveným smutkem v mé duši se všechny hrany a hroty zhlazují. Snad, — vždyť kterýsi básník praví, že smutek mění podstatu věcí. — Ah, — jaký má Máňa rudý šátek! Jako mák mihl se mi před očima. Jako mák z druhého světa. Ostatně její oči mě dávno unavily, — jsou ploché jako pomněnkové květy na porculánové mističce. Ta jistě neví, že jest zde jeden velmi smutný člověk. Konečně nikdo to neví a já snad jenom tuším stesk po čemsi, co by bylo tak zcela jiné než všechno to kolem. Proč 10 konečně tu sedím? Vždyť sem nepatřím. Opravdu nepatřím, — a přece zůstávám, jako by mě něčí dlaň tu držela. Patrně jsem tak unaven, že nemohu se ani odhodlati k odchodu. Nejlepší bylo by vypítí nějaké silné, těžké víno a posílit to tajemné šeptání v hlavě tak, že by přehlušilo všechny myšlenky. Jest mi, jako 15 bych byl nemocen, — ano jako jediný churavec mezi zdravými. Přetvařoval jsem se, ale půlnoc strhla mi masku. Ale přece jsem pevně přesvědčen, že jsem mnohem, mnohem . . .

»Dovolíte, pane Ondřeji? Usednu vedle vás.« Dívka v bleďemodrých šatech, skoro ještě děvčátko, poděkovala svému tanečníkovi a unaveně dopadla na pohovku vedle Ondřeje.

30 »Že mi odpustíte? Zatočila se mi trochu hlava a vy tu sedíte na tak širokém místě. Ostatně, zdá se tu býti i svěžejší vzduch, neboť jest to u okna.«

»Prosím, slečno Lído,« pravil Ondřej bezbarvým hlasem, 25 který zdál se přicházeti z velikých dálek. Bylo mu to nemilé, neboť nechtělo se mu mluvití, tím méně oním stylem, který jest předepsán popůlnoční, veselé náladě. Slečnu Lídu znal jen tak dalece, že chodíval kdysi s ní do jednoho gymnasia, a pamatoval si ještě, že v rok jeho maturity ona byla asi v kvintě.

30 »Jste asi unavena?« tázal se, nevěda, čeho by se chytil.

»Ah nikoliv. Vždyť jest teprve půl druhé. Jen hlava se mi trochu točí a nic víc. Ale proč vy netančíte?«

»Nechce se mi, — bolí mě hlava.«

35 »Jak bych byla nešťastna, kdyby se mně právě dnes rozbolela hlava! Myslím, že by mě nemohlo potkati nic hroznějšího. Že vás to děsně mrzí?«

»Ne, — nemrzí. Zvykl jsem si již bráti věci, jaké jsou.«

»To je také dobře,« pravila slečna Lída nevědouc, co by lepšího odpovéděla.

»Studujete pilně?« tázal se povinně Ondřej.

»Nu ovšem, vždyť budu dělat za půl roku maturu.«

»Bože, — já vzpomněl si na maturu až poslední týden svých 5 studií.«

»Copak vy, — vy jste něco jiného.«

Slečna Lída měla před Ondřejem malinký respekt, poně- 10 vadž slyšela, že prý básní. Dívky říkaly to sice se škodolibými úsměšky, ale přece, — básník je něco zvláštního. Už to slovo jest jako uniforma a dovede upjati i dosti obyčejného hocha do mlhavého stejnokroje jakési zářivé zádumčivosti. A po- něvadž byla z domu republikánsky vychována, byla by dala vždycky přednost básníku před důstojníky, — kteří už oprav- 15 du vyšli pro nynějšek z módy.

»Nu, co tedy jsem, slečno Lído?«

»Vy jste . . .,« chtěla již říci titul velmi pochvalný, ale zara- zila se, neboť neuznala to za dobré. Moc by si o sobě myslil, — beztoho má už teď tuze dlouhé vlasy.

»Vy jste neměl takového tatínka, který by vás měl tolik 20 k učení jako můj.«

»Snad váš pan otec není tak zlý.«

»Ó já,« vzkřikla slečna Lída a tak opravdově spráskla ruce, že se chvíli ohlížela, zda ji některá garde nepozorovala. »Vy 25 ho neznáte, ten je velmi, velmi zlý. Aspoň v této věci.«

»Zkouší vás?«

»Ovšem.«

»A neumíte-li —«

»Dostanu.«

»To snad přece ne.« 30

»O ano. Vyhubuje mně hrozně a zakáže mi jít večer na proměňádu.«

»Víte, co bych já vám, slečno, udělal, kdybyste . . . no řekně- me, něco mi udělala?«

»No?« 35

»Vytahal bych vás za vlasy. Máte takové pěkné copy, jako dozrávající klasy.«

Ondřej řekl to tak upřímně a mimovolně, že se sám tomu podívil a rychle se podíval, zda tomu opravdu tak je. A skutečně, — slečna Lída měla pěkné, snad trochu stydlavé, ale přece tak roztomile kadeřavé vlasy, že se Ondřej uklidnil. 5 Zdálo se mu náhle, že musí něco mluvit, — ano právě tak, jako by se něčím opojil. Stoupalo mu něco od srdce k hlavě, něco právě tak neurčitého jako úsměvy kolemtancujících a vůně vějířů. Poněvadž se nikdy nedovedl přemoci, . . . nechal ústa mluvit, aniž kontroloval smysl jejich slov, nalézaje v tom 10 jakési dobrodružství. Zdálo se mu, že ona neuvědomělá slova nesou jej vysoko, vysoko nad propastmi, do nichž snad může se co chvíli zříti, ale přece že dávají mu neodolatelnou rozkoš větrné, šílené jízdy. A konečně šla mu ze rtů tak lehce, jako by odnášela z duše něco, čeho je v ní příliš mnoho.

15 »Opravdu, máte takové pletence, jako víly. Víte, takové bleďé, stříbrné víly, které tančí v nocích na lesních paloučích. Ah, jistě, jistě jste o nich slyšela. Jsou tak nesmírně lehounké, že lidé jim říkají měsíční paprsek. A přece jsou to opravdové víly.«

20 »Ale pane Ondřeji, . . .« slečna Lída myslila zprvu, že si tropí šašky, ale nezdálo se jí, že by to říkaly jeho oči. Proto větu nedořekla.

»Znáte lesy v noci? Jistě neznáte. Je tam úžasně krásně. Člověk by řekl, že je tam až smutně krásně, neboť měsíc — 25 kdybyste věděla, jak jej miluji —, zasněný měsíc zpívá takové tiché a nepochopitelně krásné písně, že stoupají až slzy do očí. A ty stíny, podlouhlé, nejisté, chvějivé stíny, které třesou se jako duše, které přespříliš mnoho žádají! Lesy voní, jako by ta vůně přicházela z nebes, — zvláště a prudce. Tu cítíte, 30 že musíte něco vykonati. Něco velikého, úžasného, nádherného.«

Slečna Lída nechápala plně jeho slov, ale velice jí lichočila, neboť Ondřej mluvil tak vroucně a sladce, že si myslila i věci dosti sladké a vroucí.

35 On však neviděl teď ničeho. Ani prudkého, křiklavého světla, ani drsného křiku, ba ani slečny Lídy. Mluvil, poněvadž musel, a propouštěl svými rty slova jako perly, které ztrácíme, aniž jsme si toho vědomi.

»Ano, — jest tam taková černá, hluboká studánka. Ve dne jest zrcadlem oblakům a v noci hvězdám. Kolem ní jest kapradí, vysoké, skoro prehistorické kapradí. Nikdo tam nechodí mimo ty víly se zlatými vlasy, — a to je více než nikdo. Přála byste si zmizeti náhle odtud a ocitnouti se tam?« 5

»Ano, ano . . .« zašeptala slečna Lída snad příliš rychle.

»Hleďte, měsíc tam právě zapadá. Stíny jsou delší a delší. Koruny vysokých jedlí se právě zamyslily. Víte, co mi řeknou? Víte, co bych s vámi udělal, vílo se zlatým vlasem?«

V Ondřeji něco cítilo, že mluví příliš mnoho, ale to druhé. 10 silnější, stříbrným nožem přeřízlo všechny nitky vedoucí od rozumu.

»Tam bych vás zlíbal, — tak úžasně, šíleně zlíbal, jako bůh, který dlouho hledal své božství. Tam, právě v těch nejtěžších stínech, — tam právě, — když by měsíc zapadal za hory, jichž 15 bychom neviděli, ale jejichž výšku bychom tušili, — tam bych vám něco řekl, něco, že byste zakřičela do toho svatého ticha, — tam bych vás, ó moje pohádka, — moje nejnádhernější pohádka . . .«

»Smím prosit, slečno?« 20

Pán s rezavým anglickým knírem, namaštěnou hlavou a silným cvikrem na nose uklonil se před slečnou Lídou.

A ona — chuděrka jako bez sebe — (neboť tukaní krásy dovede probudit na chvíly i ty, kteří klímají), nemajíc ani kdy se rozzlobiti, vstala, ohlédla se po Ondřeji pohledem, který 25 všem jiným řekl by velmi mnoho, a sklesle vložila svoji ruku do ztrnule zkroucené paže prokletého kavalíra.

Tančila, tančila — ó, jaká muka —, neboť hudba z daleka stále zněla v její duši. Když dohráli, poděkovala a šla hledat Ondřeje. 30

Však nebylo ho nikde viděti. Snad sešel dolů do kavárny, říkali někteří, na nichž opatrně vyzvíдалa. Až konečně, pozdě k ránu, — asi při posledním valčíku, zhlédla jej, jak stojí u dveří. Přiblížila se k němu plna touhy a děkovné něhy, neboť 35 myslila si, že ji zdaleka nevidí.

»Pane Ondřeji!«

»A — slečna Lída! Jak se máte? Jistě že dobře, neboť vypa-

dáte znamenitě. Ah, — tuším, že jsme dnes spolu již mluvili,
Či nebylo to s vámi? Opravdu, zhloupl jsem jaksi. Měl bych
už jít spát.«

Zívl zcela upřímně a napolo již odvrácen zamumlal:

5 »Dobrou noc, slečno Lído!«

Paní Emě trásly se ruce divným rozčilením tak, že uklízejíc stříbrný čajový příbor musela opřít své ruce o ramena těžké, vyřezávané skříně. Zamyšleně skládala bílý ubrousek, ale ne- vložila jej jak obvykle do prádelníku, — ale složivši jej — 5
položila jej rovněž k čajovému příboru, nechávajíc na něm le- žeti chvíli své lehounké ruce, podobné stříbrným stínům. Po- tom zvolna sedla si u okna, — bezmyšlenkovitě chopila se vy- šívání, které leželo na stolku, — položila si je na klín, a potom docela na ně zapomněvši, složila nad ním ruce a dívala se ven. 10

Bylo pozdní, podzimní odpoledne. Sad, — který se rozkládal pod jejími okny, byl zahalen v truchlivé a neurčité barvy; — jakási mlha proplétala se korunami a zavátými alejemi, jakési stíny, těžké a přece tak subtilní, kladly se na vlhké trávníky, stříšky opuštěných a zanedbaných letohrádků, — jejichž čer- 15
vené střechy — za slunečních dnů rozjařeně veselé — jako suknice venkovských dívek — zpokorněly, — vybledly a se- šeřely pod rukama mhovitých stínů — a podobaly se starým, obnošeným a pohozeným čepicím. Do sadu nebylo viděti, — ale paní Ema věděla, že nikoho by tam neuzřela, leč několik 20
sestárlých pensistů, — kteří bloudí postranními cestičkami, klepajíce svými holemi o chladnou zemi a šelestíce znavenýma nohama v závějích uvadlého a hnijícího listí.

Za sadem prokukovalo ještě několik střech, vížek a komínů, zbarvených jedinou šeděmodrou barvou, — a potom mlhavý 25
obrys polí, — několika stromů u řeky, která tekla za městem. A všechno to, — co zdálo se jindy ku podivu blízkým, — stáhlo se dnes do daleka a stalo se matně neurčitým, chladným stínem. Jest vždy něco navýsost tesklivého a podivného v těch pozdních podzimních odpoledních, — čeho se bojí duše, — 30
která rozumí.

Paní Ema měla oči široce otevřené, — takže všechny ty stíny zevnější odrážely se na nich jako na stříbrných zrcadlech, ale za těma očima bylo ještě něco, — něco jako skrytá, trýzni- 35
vá a přece neukojitelná myšlenka, — která chvílemi prolamo-

vala se světlým zábleskem z velkého, šedého oka. A onen jas, — který zdál se čekati v jejích očích, — byl tak dychtivý, prudký — a přece žalostný, — právě tak jako ona světelná rýha na západním nebi, — kterou marně pokoušelo se slunce

5 vyhlédnouti.

Do pokoje vkročila služka.

»Milostivá paní,« zeptala se šeptem, »mám rozsvítit lampu?»

Paní Ema ohlédla se, ale neviděla již v pokoji ničeho. Byla v něm skoro naprostá tma. Jen bílá zástěrka služebné trochu se

10 ve stínech odrážela.

»Ne,« — pravila zvolna, — »nerozsvěcujte. Nebudu dnes číst. Ale, — hleďte (roztrásla se náhle zimou), v kamnech, zdá se, — dohořívá. Přiložte, — jest dnes tolik zima ve všech pokojích.«

15 Služka otevřela dvířka od kamen a do pokoje vběhlo několik rudých světýlek, která se proskočila po kožených lenoškách, temných, třásnitých záclonách a vyhoupnuvše se i na stůl zavěsila se na strop a stěny jako veliké, krvavé, chvějivé medailony ve zlatých oválných rámech.

20 »Anežko,« pravila paní ještě pozvolněji a skoro neslyšně, ale přece zdálo se, že v tomto šeru mají i ta tichounká slova zvláštní přízvuk, — »Anežko, — čekám návštěvu. Zazvoní-li někdo, — zaveďte jej ke mně.«

»Prosím, milostivá paní.«

25 Polena v krbu zapraskala a nové teplo vdechlo do pokoje. Paní Ema náhle vstala, — odložila vyšívání na stůl — a přistoupila těsně k oknu. Vytáhla z postranní kapsičky smačkaný, podivně maličký lístek. Snad se jí zazdávalo, že všechno je klam, ale přiblíživši jej až k samým očím četla přece zřetelně a

30 jasně:

Paní Emo, —

navštívím Vás zítra, — neboť musím s Vámi mluvit. Snad Vás to zabolí, — snad mě to zabolí, — ale, můj bože, — chci býti s Vámi smuten. Zdálo se mi jedině o Vašich teplých

35 *dlaních.*

Váš

Jan.

Paní Ema sevřela zase papírek a nervosně jej schovala do kapsy. Byla to bolest, — byla to radost? Ah, ani jedno ani druhé. Bylo to úzkostlivé, napjaté čekání. Bylo to čekání naplněné vášnivou, stříbrnou vidinou mládí a lásky, — bylo to čekání chvějící se nad těžkou a neproniknutelnou přítomností. Byla to i hrůza nad sebou samým, hrůza nad něčím v nás, — co bylo příliš krásné, — co nesmí, nesmí se probouzet, aby to nevypadalo jako krvavá jizva. A přece — na dně srdce, tam na tom místě, které zůstává věčně mladé, — volalo cosi radostně a nedočkavě. 5 10

Paní Ema zastřela si oči a přitisknuvši své čelo na okenní sklo zašeptala: »Sedum roků — sedum roků.«

Však nebyla to představa sedmi roků, — která vyrostla jí v duši, — byl to obraz jakéhosi dávného, úžasného štěstí. Bylo marno zavírat oči, neboť ne před nimi, ale v nich rozvířila se světla vonící jarem a květy. Bylo marno je zavírat, — neboť šero teskného podzimku dovedlo se vplížiti i zavřenými víčky a chopiti ona světla do svých dlouhých rukou a svíratí je kostnatými dlaněmi. 15

A zase paní Ema uviděla něco, — co nemohla po celý dnešní den zapuditi z mysli. Viděla lán polí, plný zlatého obilí, — uzoučkou mez, — tak rozkošně zelenou a měkkou, — jak ji jen jedenkrát může žena viděti, a proti vysokému nebi, — a přece jakoby na dosah rukou, — růžový Janův obličej a na něm dva rudé, dychtivé rty, — krvavější nad máky v obilí. 20 25

A zase uslyšela ta sladká, kouzelná slova, — ne snad slova, — ale jen jakýsi spád řeči, jejímž slovům nerozumí, ale jejíž smysl chápe celým svým mladým tělem, celou svojí milující duší. Srdce, — otevřené jako dlaň, — prosté, upřímné a přece nejsvětější, houpá se a zvoní. 30

Potom zase si uvědomuje celé řeči, které slýchávala k večeru o návratech. Již tehdy se jí zdávalo, — jako by na flétnu někdo v daleku pískal. Ano, říkal to tak, právě tak: — Emo, — Emičko, — jak my můžem se rozejítí? Oh, — vidíš, — že se smějí. Vždyť to je naprosto nemožné. Vždyť ty jsi mi, Emo, — dala celý, mladý, krásný život. Ty jsi ve mně probudila něco, co by zahynulo bez tebe. To, — co je ve mně nejkrás-

nější, — jsi ty, — moje, — vždyť ty jsi sen o mé duši. A stane-li se kdy, — že udělám ve světě něco velikého a dobrého, — ne, — to neudělám já, ale ty, která jsi ve mně. Snad ani si toho nebudu vědom v těch okamžicích, — neboť bude-li to příliš krásné, co stvořím, — budu docela, — docela tebou. Vždyť co jsem já, — Emo, — já jsem jen dvě ruce, které tě ponесou. Ne, — nemůžeme se spolu rozejít. Rozejdeme se nejvýše s místem, u něhož jsme se sešli. — — —

A zase slyší slova řečená poněkud tlumeněji a smutněji: — Emo, — vím, — přijde den, — kdy budu zoufalý nade vším. Víím to jistě, — neboť chci příliš mnoho. A až se zřítím, — až bude mi tak k smrti chladno, že nebude mi ani možno plakat, — pak přijdu na chvíli k tobě. Máš takové zázračné dlaně, — a budeš-li ty se mnou smutna, — už nebudu smuten, miláčku. Emo, — přijde deň . . .

Paní Ema se zatřásla. Vše náhle zhaslo a bylo zase jen viděti ztemnělý pokoj, — zasmušilý sad, — několik lhostejných střech.

A v tom šeru leželo několik slov, — těžkých a bolestných, — které slyšela před několika týdny od muže. Bylo to po obědě a on ještě dojídaje a utíraje si ubrouskem bradu bezvýznamně prohodil:

»Emo, — slyšela jsi o staviteli Janu Sirém? Stavěl někde chrám — a přenáhlil se. Chtěl prý vyklenouti příliš smělou kopuli a stavba se mu zřítla. Zabilo se i několik lidí. Stálo to v dnešních ranních novinách. Ty jsi jej, tuším, znala. — Přítel z dětství.«

A potom dodal trochu živěji: »Nuže — přines mi černou kávu.«

Tak jen se to zamihlo před paní Emou. A zase potom následovala taková chladná, neuvědoměná úzkost, která jí ani tehdy nedala promluvit.

»Zřítíl se mu chrám,« — šeptala tiše, — »chtěl jej příliš směle vyklenouti — několik lidí se zabilo —« Na něco si vzpomínala příbuzného, co někde slyšela. Ah — stříbrné harfy v povětrí, — to bylo v Staviteli Solnessovi. Ale ten už nestavěl chrámy, ten stavěl příbytky lidí. A tomu se věž nezřítla, —

ten sám padal a roztránil si lebku o nízké, šosácké domečky. Ale slyšel, jistotně slyšel harfy v povětří a viděl větrné zámky.

Ostatně všechno to bylo tak neurčité a skoro jako vedlejší. Hlavní věcí bylo, — cítila dobře, — že on přijde a že jest nešťasten. Že jej zase uvidí, skutečně, blízko, že s ním bude mlu- 5
viti. A jako vždy, kdy máme tváří v tvář setkati se s tím, s čím bloudíváme ve svém snění, — tak paní Ema byla plna neurčitého strachu.

Hodiny odbily zvolna pátou.

V předsíni zazvonil zvonek. Docela pokorně a slabě, — ale 10
paní Ema se celá zatřásla. Potom zaslechla otevírati dveře, —
temný, — hluboký hlas a brzy nato zatukání na dveře.

»Dále.«

Bylo docela šero, když Jan vstoupil do pokoje. Jeho neklidné
oči ještě nemohly dobře proniknouti ztemnělým pokojem a 15
proto zůstal státi trochu rozpačitě u dveří.

Paní Ema vstala a její temný profil jemně se odrazil od
světých záclon, plných zhasínajících světél.

»Paní Emo,« — zašeptal ostýchavě, — »paní Emo, ...«
hlas chvíli něco hledal, na co by se zavěsil, a potom dopověděl, 20
— »jak jste dobrá, že jste nerozsvítla.«

Ona k němu přistoupila a podala mu ruku. Neviděla jej
dobře. Jen dvě oči jí plály vstříc. A zase se jí zazdalo to, co
vždycky tam dávno a dávno cítila, když přicházela k němu.
Cítila se takovou malou, zcela maličkou před ním, neboť její 25
hlava sotva dosahovala k jeho ramenům.

»Jsem ráda, že jste přišel, Jane. Bála jsem se před chvílí
tolik, — ale teď už se nebojím. Sedněte si, prosím, — neviděli
jsme se tak dlouho a já na vás vzpomínala.«

Poslední slova šla jí se rtů jaksí těžce. Jan usedl a ona po- 30
sadila se zlehka naproti němu.

»Paní Emo,« pravil po chvíli Jan bolestně, — »nezlobíte se?
Vím, že vám jistě způsobuji bolest, ale věřte, musel jsem při-
jít. Pak se mi zdálo, že zbývá-li mi cesta, — tak zbývá mi
jedine k vám. Odpustíte mi?«

»Můj bože, — co vám mám odpouštět? Víte, co jsme si 35
říkali, — když jsme se rozcházeli?«

»Ano, — jedině to vím, paní Emo. Bylo to v lukách a vy jste říkala: Najdeme se vždy, kdy se budeme potřebovat.«

»Ano, — tak jsem to řekla. Byla to poslední slova, která byla mezi námi pronesena. Přemýšlela jsem o nich celou dobu,

5 co jsme se neviděli. A potom —«

Paní Ema se zamlčela.

»A potom jste se bála, že jedenkrát přijde den, kdy skutečně vás budu potřebovat a kdy k vám přijdu. Že ano?«

»Ano,« — vydechla. »Ale vy přece víte, proč jsem se toho 10 bála a proč jsem si toho nepřála. Věděla jsem, že přijdete jen tehdy, když budete nešťasten. A to jsem nechtěla, — ne, Jene, nechtěla. Přála jsem si, abyste na mě zapomněl. A to byste byl šťasten.«

»Paní Emo, — vy jste stále taková, jako jste byla. Víte, že 15 jsem se vždy bával, že mé ruce jsou drsné a hrubé oproti vám a že snad vám ublíží, i když budou chtít vás pohladit. Vždyt víte, co jste předtím říkala? Povídala jste: Rozcházíme se jako přátelé, jako nejlepší přátelé. Ani nejmenší stín neleží na naší lásce. Chci a vždy jsem tě tak milovala, — aby jsi mohl krásně 20 vzpomínat. Neboť tak jsem věděla, — že mě budeš nejdéle milovat.«

Jan se zamlčel. V pokoji vše náhle ztichlo, jen jako ozvěna poslední slova jeho tlumeně zaznívala pokojem. Bylo jim oběma pojednou divně, — jako by zapomněli na přítomnost, — 25 jako by těmi dávnými slovy, která byla vyřčena kdysi na prahu života, znovu se opojili. Jan potom spustil obě ruce neklidně do klína a pokračoval:

»Emo — ah, paní Emo! — Zdá se mi, že není vše ztraceno. Je mi náhle tak teplo, — tak krásně, pokojně teplo, jako by 30 mé srdce bylo na vaší dlani. Hledte, — potkalo mě neštěstí. Hrozné, — děsné neštěstí. Chtěl jsem postavit úžasnou klenbu. Snil jsem o ní celé noci a počítal, — počítal. Zdálo se mi, že mám tolik síly, — že zmohu všechny překážky, které položí se mi do cesty. Jakési touhy se ve mně probudily a hlásily se 35 k životu. Nebylo možno se jim bránit, — neboť byl to život, můj mladý a dychtivý život, který razil si cestu. Vše bylo tak snadné, — jakoby pod samou rukou. A věc se i zprvu dařila.

Můj plán byl přijat, sice s jakousi rezervou, — ale bylo mi dáno všechno k dispozici. Mohl jsem stavět, — klenouti oblouky k nebesům tak, — jak sám jsem chtěl a jak jsem i věřil, že to dokáži. A přece, paní Emo, — klenba se zřítla, — roztránila se na padrti, — a s ní všechny mé odvážné sny. A nebyla by se byla zřítla, ne, za nic na světě ne, — kdyby nebylo bylo těch nedůvěřivých řečí, které musel jsem slýchat kolem sebe, když chtěl jsem hnát oblouky nad oltářem ještě výše, než bylo rozpočteno. Můj bože, — proč mi říkali: Nestavějte výš, — vše se zřítí, — proč pochybovali o tom, v co jsem věřil tak pevně a nezvratně? Tyto hovory a poznámky zaléhaly i do mé pracovny, sedaly kolem mne jako hejno šedivých ptáků s vyhaslým zrakem a mně nebylo možno je neslyšet. Čím více jsem chtěl se od nich osvobodit, tím více jich přibývalo a tím byly dotěrnější. Paní Emo, — jsou lidé, kteří dove-
dou jít životem úplně sami, — kteří jsou kamenní a neochvějní. Jejich srdce jest právě tak tvrdé jako jejich pěsti. Myslím si, že ti nebyli nikdy mladí. Já stavěl v květu svých sil, — vždyť chtěl jsem do díla položit to, — co překypovalo v mém srdci. A bylo toho tolik, tolik, — že mi ani neuvěřili. Neuvěřili a uštvali mě těmi stále nedůvěřivými pohledy a pochybami. Ah, — paní Emo, — já tenkrát neměl nikoho u sebe. Nikdo mi neřekl tehdy slovo, které mohlo vše zachránit. Nikdo mi neřekl: Věřím v tebe, — nikdo se mi nepodíval tak čistě a důvěřivě do očí, — jako já hleděl do své vlastní duše.

Vy jste byla daleko, paní Emo. Nepsala jste mi dlouho. Vím, bylo to snad proto, že poslal jsem vám dopis, který musel vás zabolet. Mluvil jsem vám o ohni, o vášnivých plamelech, o všem, co jste nesměla už slyšet. Chtěl jsem vám rozvinouti před očima praporce, které už nesmějí vláti na vašem domě. Bylo to zlé ode mne, — ale, věřte, — psal jsem vám tehdy, když jsem byl ještě zpit svou vírou v sebe. Tolik krásy jsem viděl kolem sebe, že jsem si ani neuvědomil, že by vás mohla poranit. Snad jsem vás volal příliš prudce a dychtivě, snad jsem zapomněl na vše, co jsem vám slíbil, — ale, paní Emo, — co jsem si měl počít, když mé ruce chtěly, chtěly a chtěly!«

»Jene, — vy jste si myslel, že přijdu na vaše zavolání?«

»Ne, — nemyslel. Bylo to volání, — jak voláváme s hor do údolí, opilí svojí výší. Vykřikl jsem po vás, — poněvadž byla jste na dně mých radostí. Bylo to tehdy, kdy jsem nosil plám ještě v hlavě a kdy jsem o něm mluvil jen se sebou samým.«

»Vidíte, — i já jsem to věděla, že voláte po mně jen proto, že jste příliš šťasten. A já jsem byla smutná tehdy. Zšedivěla jsem nad svým životem. Už dávno jsem nevěřila, že bych vykřesala ze sebe jediné dychtivé jiskry. Já jsem se již od-
10 dala ve svoji nevěru. Co myslíte, že jsem mohla od manželství očekávat? Byly tu okolnosti, malicherné, hloupé, které vyrostly v nejmocnější nutnost. Bylo nutno se vdát. A věděla jsem dobře, co mě čeká. Snad proto jsem se nezklamala. Chtěla jsem mít jen komůrku, malou, zšeřelou komůrku s jedním
15 zastřeným okénkem. Tím jsem se chtěla dívat v nedělích ráno ven, daleko za svým mládím. Vždyť byla jsem tak krásně mladá, že kdyby celý další můj život byl jen rámeček k obrazu mého mládí, — nebylo by to dosti? A mám ráda černé rámy na vzácných obrazech... Nuže, hleďte, — nepřišla jsem proto, —
20 poněvadž jsem věděla, že nemohu vám dát to, čeho si přejete. Vy jste hořel a já jsem si jenom svítila. Byla bych vás zklamala, — zcela určitě zklamala. Snad už proto, že jsem tolik na vás myslila a tolik vás tehdy milovala. Patřil jste už mému nedělnímu okénku, — mým snům. A já jsem neměla odvahy
25 vzít vás odtamtud a položit do skutečnosti. Víte, jak bývá skutečnost hrozná. Bála jsem se, že by mi mohla zahalit i oheň, za kterým se ohlížím. Myslíte si, že jsem sobecká? Ne, — to byl jen jeden, téměř vedlejší důvod, proč jsem nepřišla. —
Vždyť vy víte, jak jste mě zavolal. Váš dopis voněl nočními,
30 zářícími zahradami. Byl přesycen štěstím a touhou. Vaše dychtivé ruce jím prokmitovaly, jásařice nad něčím, co brzy uchopí. To jest snad největší radost v našem životě. Myslím tak proto, poněvadž už pro mě není. Byl jste šťasten, — a víte, jak je to hrozné jíti ke šťastnému. Věděla jsem, že byste nebyl našel ničeho z toho, co jste si přál v mých očích. Všichni šťastní tolik křičí, — že nemohou slyšeti šepotu. Nebyl by vás dosáhl můj hlas. Byl jste vysoko, — tak nesmírně vysoko, —

jak právě sám jste cítil, — a já věděla zcela určitě, že ani mě jste nevolal, — spíše onu radost z lásky, života a tvoření, — která se v nás narodila z našich polibků. Bála jsem se, že bychom se neviděli. Bála jsem se, abych vám neublížila svým smutkem, neboť ten, kdo jest v radosti, má bolesti nejbliže. 5
A potom, — bylo tu tak klidno a ticho kolem mne. Snad šedivo, ale mé oči už také sešedivěly. Můj muž byl ke mně vždy dobrý, neboť všechny, jimž nerozumí, pokládá za vyšší sebe. Nechtěla jsem to ticho bořit. Zdálo se mi, že něco mi říká: všeho toho bude potřeba. Nevěděla jsem, čím se zabýváte. Tu 10
šila jsem jen, že k vám nemohu, neboť jste byl příliš vysoko. Hladila jsem svými rukama ten tichý klid kolem sebe a mysli- vala jsem si, že dovedla bych vás přijat jen tehdy, když byste byl nešťasten.«

»A byla byste ve mě věřila, paní Emo?« tázal se Jan. 15

»Byla bych se o vás bála, — kdybych věděla, co počínáte. Byla bych se bála, ale věřila bych vám.«

»Myslím si, že kdybyste byla stála mi po boku, — vy, aspoň jediný člověk, který ve mě věřil, — že nebyl bych . . . ah, — paní Emo . . . snad nebyl bych ani stavěl. Snad byl bych 20
vám jen pověděl vše to, co ve mně rostlo. — Snad byl bych vystavěl ten chrám ve vašich očích. — Velkolepý, — nejnád- hernější, nejsvětější. Vždyť teprve teď chápu, — že bylo šílen- ství bráti kamenné kvádry na stavbu chrámu, o jehož oltáři jsem bál se snít. Stavěl jsem jen proto, — že byl jsem sám 25
a chtěl jsem mluvit. Chtěl jsem vykřičet to, — co ve mně zpí- valo. Chtěl jsem všemu navzdory oděti zvukem slovo, které bylo tak vznešené, že je mohli pochopiti jen ti, kteří mě milo- vali a kteří by uhádli je na mých očích. Byl jsem zaslepen, nemocen samotou, paní Emo.« — 30

»Oči bolesti bývají zcela jiné než oči radosti. Teď snad vidíte jinak, zcela jinak, než byste byl viděl tehdy. Nestačily by vám, Jane, moje oči, tehdy — cítil jste větší sílu v rukách než pro jediné lidské srdce. Nebyla bych vám byla nic platna.«

Jan pohodil prudce hlavou, — ale potom zvolna, zvolňoučce 35
sklonil ji k hrudi a pravil:

»Ne, — nemluvme již o minulém. Můj chrám se zřítíl a ne-

bude již nikdy vystaven, neboť všechny mé odvážné a výbojné myšlenky zůstaly mrtvy v jeho troskách — jako oni dělníci. Přišel jsem jen k vám — jako ke člověku, který má pro mě nejlepší oči. Přál jsem si míti vždycky na světě několik lidí, —
5 u nichž bych mohl býti krásně smuten. Paní Emo, — chtěl bych položit svoji hlavu vám do klína a plakat. Ronil bych jistě dobré slzy. Chtěl bych, abyste mě pohladila svými rukama. Oh, — jak všechno by zbledlo, vše v mé duši, co bylo zastíněné, — jako by svíce v stříbrných svícnech se rozžaly.
10 Chtěl bych být jen chvíli, nepatrnou chvíli u vás, — a potom odejít zase někam daleko. A víte, že nešťastní dovedou si učiniti z vteřiny nekonečnost. V tom jest jejich síla. A já bych ani nebyl nešťasten, — byl bych klidný a důvěřivý — jako každý člověk, — který může na někoho krásně vzpomínat. Paní Emo, — hrála jste si pro mě tolik roků ruce, —
15 přišel jsem si pro jediné pohlazení, ve které jsem nepřestal věřit, — byť vše mě zklamalo. Skryji si své oči ve vašem klíně; nevidíte jich. Budu klidný a tichý jako dítě. Říkají, že dítě dojde všude. Jen zlehynka zaťukám na vaše srdce a odejdu. Nepodívám se vám do očí, a přece je budu viděti. Bude
20 v nich můj chrám, plný teplého, svatého světla, — a vaše ruce budou kněží. A budu zase žít, krásně a tiše, jakoby na vašich dlaních.

Paní Emo, — Emo, — Emičko moje...»

25 Jan vstal a udělal několik kroků kupředu. Paní Ema rozevřela své veliké oči, nahnula hlavu poněkud dozadu, jako by chtěla zadržeti v hrdle nekonečnou, vlahou vlnu, a zdálo se jí, — že něco se v pokoji tolik rozvonělo, — že vše zmizelo v pokorných stínech, které se objaly nad její hlavou.

30 »Je tu tolik světel« — — někdo zašeptal jako z daleka — — »tolik... tolik... světel.«

Venku pak pršelo, — zvolna, téměř neslyšně, — a dlouhé, ostýchavé záclony, setkané z bledých perel, položily se důvěřivě přes okno...

Bylo již pozdě k večeru, a když Zdeněk podával Lídě ruku na rozloučenou, viděl za jejíma očima veliké, temně fialové nebe, tak podivuhodně záhadné v letních, večerních mlhách.

»Liduško,« — zašeptal a sevřel obě její ruce, »zítra o této době budeš daleko za horami. Je to tak jisté a přece nemohu tomu teď věřit. Můj bože, — tak jsem tě líbal, — že nemohu pochopiti, že by jsi mohla kdy ode mě odejít.«

»Loučívají jsme se vždycky krásně, Zdeňku, — a jen nejčistší láska dovede se krásně loučiti. Neboť v krásné lásce není rozchodu, a je-li v ní loučení, — pak je to takový tichý druh přivítání.«

Stáli na břehu mělkého potoka. V daleku leskla se do šera silnice, most a v pozadí rozsvítilo se několik pokorných světel ve městě, — světelek, která se ještě krčila a nedůvěřovala svému plameni.

»Musím už jít,« pokračovala Lída, »ve městě hoří světla. Budu na tebe vzpomínat, můj hochu, — a chci, aby jsi věděl, — že není a nebylo nic krásnějšího v mém životě. A potom, — jednu příliš daleko —; jsem-li od tebe, je všechno tak zá- vratně daleko, že nedovedu o tom ani přemýšlet. Nemluvili jsme v lásce nikdy o světě a někdy jsem si myslela, že to ani dobře není. Hleď, — tam v dáli jsou tak malinká světýlka, — jako by se něčeho bála!«

Zdeněk díval se k městu a přivřel oči. Viděl jen bledou, přízemní mlhu, — a cítil večerní vůně země, které chystajíce se vstáti klečely už na kolenou.

»Ah, — ano, chtěla jsem ti něco říci, Zdenku,« pokračovala Lída po krátké přestávce. »Chtěla jsem říci, že život je těžký a — ne, — nemohu najítí toho pravého slova, — ano, — že život je těžký a že jsme se měli příliš krásně rádi.«

»Liduško, chtěl bych, aby jsi ani nevěděla, že jsme se měli krásně rádi, — neboť by to bylo tím krásnější.«

»Zdeňku, — vidíš mi do očí?«

»Vidím.«

»Nelze mluvit bez očí. Dívej se do nich a poslouvej, co ti říkám: *nebude nikdy nic krásného v mém životě mimo tebe.*«

Zdenkovi bylo podivno, — neboť nerozuměl této zvláštní nesouvislé řeči a zachytil se obou jejích očí úzkostlivým pohledem. Lída byla bledá a stála proti západu. A přece byla to jediná láska, kterou bylo možno vyčísti z jejích očí.

»Budeš věřit, Zdenku?«

»Ano.«

»Budeš vždy věřit?«

10 »Vždy, Liduško.«

»Tedy sbohem!«

Zdeněk shýbl se a políbil jí tiše ruku. Když zvedl hlavu, — bylo jaksi náhle úplně tma. Zhasla silnice, — obrysy mostu — i západ i východ, — jen v daleku světélka, dříve tak pokorná, — nyní se prudce a hrdě rozsvítila.

15 Zdeněk byl sám. Zatajil dech a naslouchal těm neslyšným a ještě neslyšnějším povzdechnutím vzdalujících se kroků...

*

Městečko nabylo zcela jiného vzhledu. Domky se stahly a zšedivěly a stromořadí, kterými Zdeněk nikdy nechodíval, stala se 20 se náhle téměř sestersky blízká. Léto jakoby přes noc změnilo se v podzim. A přece bylo krásně, — tak ku podivu krásně za dlouhých, odpoledních procházek. Zdeněk, který dříve město nenáviděl, — učinil si je v noci přítelem.

Bylo mu krásně i večer, když rozžíval malou, červenou 25 lampičku na svém psacím stolku a skládal hlavu do dlaní, aby přemítal o jakémsi krásném smutku, který mu naplnil srdce bolestí a radostí zároveň.

Psával zcela krátké básničky, podobné písním zpívaným za večera — nebo ptákům letícím v jednu stranu nebes, — tam, 30 kde slunce zapadá.

*

Stávalo se, že Zdeněk přemýšlel takto:

Má milá je v jednom bohatém, velikém městě. Chodí celá bílá po slunečných nábřežích, rušných náměstích a bohatých

ulicích. Prohlíží všechno jasnýma a udivenýma očima a shledává všechno ku podivu krásným. Zastavuje se před paláci, kostely a divadly, dívá se s vysokých mostů a povzdechává si: »Bože, to je nádhera.«

A všude je hluku, křiku, — volání a září, že je možno až 5
zapomněti. Ona bude chodit, jakoby celá omámená. Jedenkrát,
— vím, — zabloudí (blouditi znamená jít nejkratší cestou) do
zcela malinké zapadlé uličky, kde okna se smějí v kvítí a
břečtanu. Tam ji uvidí dobrá, vrásčitá panímáma s květovaným
šátkem na hlavě. Ta bude míti v košíčku roztodivné věci. 10
Najde pro ni malou kytíčku lučního kvítí. Milá si ji koupí, už
kvůli té stařence a kvůli jejímu květovanému šátku. Koupí si,
— přivoní — a zamyslí se. Ho, — ho, — potom se jí rozsvítí
oči nad zlaté bány kostelů, — nad drahokamy všech oltářů, —
zatleská rukama a poběží ke mně. 15

Bude tu za chvíli, protože mě má ráda. Kytíčku mi dá
darem a já si ji postavím za okno a budu se na ni dívat vždy
večer, až bude zcela tma, — neboť rád se dívám na věci,
o kterých si myslím, že mohou svítiti, jakmile se jim zachce.

Podzim narodil se mrtvý. Byl jako nedonošené, zmrzačené dítě, kterému nebylo dovoleno ani jedenkrát vzkřiknouti. Již v říjnu počalo prudce sněžit a celé šedivé dny rozplývaly se unuděně v zdouhavém, blátivém tání. Lidé chodili městem zlostně rychle a uráželi se zcela bezdůvodnými maličkostmi.

Když Pavel stanul po prvé na pražské dlažbě, s kufříkem v rukou, těkal chvíli očima po rozplihlých zářích luceren a po velkých výkladních skříních, jejichž světla chvěla se v rachotu vozů a tramvají. Potom postavil kufřík na zem, vyhrnul si límec a pečlivě zapjal si všechny knoflíky svého šedivého svrchníku.

Několik dní potom nemyslíl na nic. Byl příliš zaneprázdněn zařizováním svého studentského bytu. Zdálo se mu, že utonul v shonu, překotném, vriskavém životě. Po celý den běhal rozmáčenými ulicemi, vyřídil si mnoho věcí, které jej obtěžovaly svojí malichernou dotěrností. Sedal večer na svoji postel velmi unaven, ale přece nebyla to ona dobrá únava z nějaké kladné činnosti, ale spíše z úporné nečinnosti, neboť nebyl s to, aby si vzpomněl na to, co vykonal, — a vzpomněl-li si, zdálo se mu to býti tak malicherné, že na to v okamžiku zapomněl.

Když potom zhasil a nemohl dlouho usnouti pro hlasité oddechování svého spoluspáče a pro marné zahrívání studených podušek, — vzpomínal, tře jednu nohu o druhou, na léto, které bylo letos tak podivuhodně žhavé a radostné. Nevzpomněl prvé dny téměř vůbec na to, — co leželo za tím, na ten veliký smutek, který stál příliš blízko něho, než by si jej mohl uvědomiti, — a usínal, jakmile zkřehlé tělo zvláčnělo teplem. Snů neměl, — a probouzíval se přece jaksi nevyspalý a nevrlý na hlas své domácí, která vždy přesně o půl sedmé tukala na jeho dveře a volala:

»Pane Pavle, pane Karle . . . už je čas, už je sedum!«

Patřilo vždycky k jejím zvykům, že půl hodiny ještě při-

dávala, neboť oblékání a snídání trvalo velmi dlouho a nadstavená půlhodina tím byla velmi příhodně nahrazena. Pavel ale přesto se na ni zlobíval. Pročpak lže, — myslil si, — a to hned zrána. Potom vstal, oblékal se zprvu velmi pečlivě, ale stále nedbaleji a nedbaleji, až o půl osmé vycházel, mačkaje v rukou sešity přepěchované úzkým, ledabylým písmem. 5

Přednášky navštěvoval také zprvu pečlivě; tísnil se v přeplněných posluchárnách, kouřil v přestávkách a navazoval téměř bezvýznamné styky. Díval se, — jak už si navykl na gymnasiu, — chvílemi skoro zasněně z okna na protější střechy. 10 Ležel na hích sníh jakési odbarvené běli a za ním malounko těžkého nebe. Když jej počala přednáška nudit, vytahoval malý, kapesní anglický slovníček a listoval v něm dopředu a dozadu, ale neučil se. Jeho rozum byl také tak mlhavý jako okno, sníh a nebe. K jedenácté vracel se pěšky domů s vědomím, že vykonal kus uložené práce, ale s pocitem studené neuspokojenosti, která jej nutila zatínat v kapsách ruce do pěstí. 15

Později ochabl v návštěvě a počal choditi jen tam, kde se mu líbilo. Byla to zvláště přednáška o francouzské literatuře, kterou měl v jedné úzké a špinavé uličce na Malé Straně, 20 v dlouhé a přívětivé posluchárně. Zamiloval si profesora pro jeho tiché a hluboké oči a pro zvláštní pohyby úst. Přednášky bývaly pozdě odpoledne, — když se šerilo. V sále svítily plynové lustry, které Pavla dojímalý svým tichým syčením. Myslíval vždy na samovar a na čaj, který mu bude podán nějakou 25 intimní, měkkou rukou. Přednášeč svých lekcí nečetl, ale tvořil je a jeho slova byla teplá a voněla jako chléb právě vytažený z pece.

Tak to trvalo několik týdnů. Pavel stále neměl kdy, aby zůstal sám. Vlastně on stál stále sám a sám, ale neuvědomoval 30 si to. Přece však bylo tu vždy něco jako táhlý, tlumený hlas z hlubin, který mu šeptal: však to přijde, milý hochu, — však to přijde! A Pavel snažil se zapomínat, obávaje se trochu toho zapomínání, neboť konec konců v ně nevěřil.

Jednou k večeru potkal na nábřeží Járu Dlouhého. Byl 35 tomu rád, neboť on to byl, který v dalekém, venkovském městečku vykládal mu o podivuhodných pražských náměstích

- a uličkách, plných nervosních, historických stínů, a sliboval mu, že jej provede a že mu ukáže všechny ty záhadné domečky, kašny a fontány s kamennými sousošími a železným zábradlím.
- 5 A také skutečně vzal Pavla pod paždí a vedl jej přes Karlův most vzhůru na Nové město. Když přešli na druhou stranu, sešeřilo se úplně, jen ještě za hradem trochu prosvítávalo, ale to jen tak matně, jako by hrad tomu chtěl, ale nebe nikoli.
- Pavel a Jára byli dobří kamarádi. Prochodili spolu mnoho nocí a říkali si všechny šilené sny a dětinské fantasmie, kterými byli mladí. Mluvili vždy večer hlasem trochu nadšeným.
- »Víš, povedu tě na jedno náměstí. Je ti tam řada černých stromů, které jsem nikdy ve dne neviděl.«
- 15 »Jsou okolo paláce?«
- »Jsou. Takové barokové. Nikdy v žádném okno nesvítí.«
- »Snad tam nikdo nebydlí. Můj bože, jak je to krásné věřit v tomto přeplněném městě, že jsou tu domy, v nichž nikdo nebydlí.«
- 20 Stanuli u Čertovky.
- »Škoda, že je tma,« pravil Jára. »Tam ti je skvostný průhled!«
- Pavel se zamyslel a potom říkal tiše: »Ne, vidím všechno. Vidím všechno tuze krásně. Nezdá se ti, že dnes lze všechno
- 25 vidět velmi krásně? Nikdy jsem tu nebyl, — a přece je mi, jako bych tu chodil už odedávna a naplnil si všechno to tiché okolí svými radostmi i bolestmi. Vždyť je znám, ... znám...«
- Potom šli na Velkopřevorské náměstí.
- Bylo tam velmi ticho a nikdo tam nechodil. Jejich kročeje
- 30 se rozléhaly, ač snažili se jít co nejtišeji.
- »Říkals, že tu okna nesvítívají? Myslím si, že rozsvítily by se jen tehdy, když by nějaká markýza se z nich podívala a vyložila z nich ruce příliš daleko. Víš, — přesahovaly by až za rám a já bych tu chodil a hrozně bych je chtěl políbit.
- 35 Byly by tak bílé! Ona by mě neviděla, — dívala by se někde do nebe. A ty ruce by byly vysoko, velmi vysoko. Stoupl bych na špičky, vše bych si pod nohy podložil, nakonec i své srdce,

— a myslíš, že bych jí dosáhl? Myslím, že ne, poněvadž v tomto případě bylo by krásnější nedosáhnout.«

Jára díval se hltavýma očima kolem sebe a zdálo se, že neposlouchal. Potom se rozržitě obrátil k Pavlovi a řekl: »Ty, všiml jsi si té černovlasé dívky, — co dnes seděla před námi v přednáškách?« 5

Pavel se poněkud zarazil ve své estetické fantasmii a dal se do vzpomínání.

»Ta s těmi dlouhými, černými copy?«

»Ano, — ta.« 10

Pavlovi mihla se před očima bílá blůzka, táhlý, dosti podivný profil, oči s dlouhým, smolně černým obočím a jakási žhavá linie od země vzhůru.

»Jak jsi si na ni vzpomněl?«

»Víš, jsme tu tak sami. Myslím si, že je tu příliš mnoho krásy pro nás samy.« 15

Pavel se zachvěl. Jako by právě to promluvilo, čemu neuvědoměle po celou tu dobu kladl dlaně na ústa, proboha to prose, aby to nepromluvilo.

»Ona ti měla tak zvláštní krk. Nebyla hezká, jistě nebyla zvláště hezká. Ale měla něco, víš, jak Šrámek říká, jakousi 'dábelskou úchylku od krásy'. Bylo ti mi tak děsně, že jsem se po celé ty tři hodiny přemáhal, abych se jí nezakousl do toho vyzývavého, bílého krku. Všiml jsi si, jak se jí chvějí nozdry? Můj bože, bylo [to] přímo bolestné, — a přece jsem za ní seděl jako přibitý. Nepodívala se na mě. 25

A potom její ruka je horká. Spálil bych se, kdybych se jí dotkl.«

Chodili mlčky klikatými uličkami blízko hradu. Mlčení se položilo mezi ně, ale zdálo se, že si rozumějí, neboť jejich oči byly téměř stejné. Neviděly totiž ničeho, — ale cítily. Potkávali zavalité vojáky, vedoucí si kolem pasu ženštiny. Jejich ruce byly hrubé a mozolovité, ale přece hlavy, které k sobě nakláněli, měly podivný půvab, že Pavel zamyšleně řekl: 30

»Vidíš, je to docela krásné!« 35

A potom, — jako by si teprve náhle vzpomněl na to, co chtěl říci, pravil: »Járo, — tys už dlouho nemiloval, že ano?«

Jára sklonil hlavu a divoce vjel rukama do kapes. Ale potom vzhlédl, a spatřiv na Pavlově obličej výraz tak podivný, jako by sama slova na něm stála, zcela neslyšně se zeptal:

5 »Slyšel jsem, že prý jsi se rozešel s Libuší. Je to pravda?»

Pavel mu neodpověděl, — jeho obličej zmrtněl, a teprve až došli na konec slepé uličky a museli se obrátiti, zvedl hlavu a řekl to, — nepatrné slovíčko, na něž nechtěl a nechtěl mys-
liti po celý měsíc, ale o němž věděl, že jedenkrát přijde a
10 že se zavěsí mu do hrdla celou svojí tíží.

»Ano, — ano, — Járo. Odešla už ode mě. Je tomu dva měsíce.«

Brzy potom se rozloučili. Pavel té noci nemohl se zahřát a usnul až pozdě k ránu, slyše ve snu stále ten starý hlas,
15 který dohodivě, ale přece tvrdošjně lhal mu půl hodiny napřed.

II

Počasí se nelepšilo. Bylo stále chladno a blátivo. Ty protivné dny trvaly už tak dlouho, že ani nikdo nemohl věřiti, že jeden-
20 kráté objeví se na konci rozedraných mraků slavnostní nebe a že bude svítiti slunce. Sníh tál a padal v malých lavinách se střech, rozvodňoval se na ulicích a nemaje dostatečný odtok rozbředoval se do černých, slepých kaluží.

Pavel trpěl chladem. V jeho pokojíku bylo zima. Paní do-
máčí mu netopila a on nemohl to ani po ní žádat. Ráno se
25 ohřál trochu v přednáškách, odpoledne v kavárnách, ale toto teplo čpělo kouřem a zkaženým vzduchem. Nakonec dal přednost rychlým procházkám po městě, kterými alespoň trochu ohřál dlouhé, hubené nohy, od rána sešněrované v mokřích
30 botech.

Nebyla to zevnější zima, která věsila se na Pavla, byl to jakýsi vnitřní chlad. Jeho nitro bylo podobno vlhkému prů-
jezdu, kterým táhne, že až i malá lampička, která v koutě rudě
pod křížem blikotává, hasne. Byla to zimomřivost z čekání,
35 hledání a marného přelhávání se. Byl to mráz, jako by na dně

jeho srdce leželo několik ledových slov, která nekonečně tají a ubírají poslední špetky tělesného tepla.

Karel mu říkal: »Ty staře vypadáš! I vrásky se ti kolem úst dělají.«

A Pavel ty vrásky cítil a hladil si je jako jízvy, které nikdy 5 nezmizí.

V takové náladě seznámil se s Evou Černínovou, — černobrvou a bledou studentkou, o které kdysi mluvil s Járrou.

Bylo to v divadle, kdy oba stejně proklínali i autora i kus 10 kteréhosi nového dramatu a kdy společným zíváním obrátili vzájemně na sebe svoji pozornost.

»Je to nudné, až je z toho zima,« zašeptal k ní Pavel, dívaje se na její černé vlasy, jako by chtěl do nich zahaliti všechno svoje stonavé unavení.

Eva se obrátila a přikývla. Měla silné, rudé rty, které byly 15 poněkud zbledlé, a oči černé se světýlkama. Usmála se maloučko a vzdychla: »Bože, jak jen tohle mohou lidé psát! Jak jen musel se nudit ten, který to psal!«

»Myslím, že se vůbec nenudil, slečno. Byl to asi náramný 20 dobrák. Ti bývají trochu tupí a nenudí se.« — — —

Když bylo po divadle, šel Pavel Evu doprovodit. Na ulicích bylo poměrně dosti pusto, jen lucerny obrazy se na svíticím 25 dláždění.

Pavel s ní šel skoro rád. Tak dlouho s nikým nemluvil! Bylo mu už hořko z dlouhého mlčení, které nebylo tvůrčí přípravou, 25 ale skrz naskrz neplodné. Proto byl sdílnější než obyčejně a často se zajíkal uprostřed nedokončené věty. Eva chovala se klidně a kráčela krátkým, pevným krokem, vyhýbajíc se ostražitě všemu pouličnímu kalu.

Mluvili — jak to vždycky u těchto mladých lidí bývá — 30 o sobě. Pavlovi zjhl poněkud hlas, jako vždy, když byl nadšen a vykládal své theorie, raduje se ne tak nad jejich smyslem, jak nad samou radostí povídání. Říkal jí: »Vidíte, slečno, — jsem tak sám, zcela sám, až je mi úzko z toho. Cítívám tuto 35 samotu jako nějakou bolest. Přece však: jsou lidé, kteří stále si nařkájí na svoji samotu, ale nedovedli by nikoho snést vedle sebe, kdyby se i vyskytnul. Naučili se snít ve svých

samotách o příliš ideálních přátelích a příliš vřelých stisknutých ruky. Bývá mi teď tak divně v tom cizím městě. Kolikrát se mi myslím, že přijde den tak šedivý, že sbalím všechny své krámy do kufříku a odjedu domů nejrychlejším vlakem. Mám vám 5 takovou malou, teplou světličku s jedním oknem. Těším se na ni nesmírně.«

»Milujete tak své rodné město?«

»Ne, — byl-li jsem doma, říkal jsem, že je nenávidím. Ale teď dívám se z dálky a zdá se mi býti krásné. Je tam ticho a 10 život jde tam ztlumeným krokem. Lze tam býti zcela dobře nešťastným.«

»Byla jsem na venkově o prázdninách. Jezdíváme do malé 15 dědiny na Šumavě. Přes celé prázdniny měla jsem tam společnost, — známé z Prahy. Jen posledních čtrnáct dní byla jsem sama. Bylo právě krásně. Denně svítilo slunce. Chodívala jsem lukami, četla a zpívala. Byla-li jsem unavena, — odpočala jsem si krásně.«

»Ah ano, — řekněte, slečno, — že některé dny jsou tak 20 zlaté jako ruce složené v klín? Člověk, — je-li sám, neví o sobě ničeho. Stane se naprosto nepatrným, — anebo spíše — rozplyne se do nebe. Byl jsem letos o prázdninách na Tatrách. Dva měsíce bydlel jsem v salašnické chyši v horském údolí. Uzrál jsem tam a vrátil jsem se jakýsi čistý a silný. Potom, — byl jsem tehdy šťasten a celé lesy jsem si naplnil krásným 25 vzpomínáním. Bylo tam tak, že nikdy už v mém životě tak nebude. Chápete to, slečno, když říkám, že nikdy tak už nebude. Jsem z těch nešťastných lidí, kterým se stává to, co věří. Přišel jsem domů dychtivý, mladý a šťastný, — a tam jsem ztratil všechno, co mě na horách činilo dychtivým, mladým 30 i šťastným. A nejhroznější z toho bylo, že jsem věřil, že se tak stalo. Teď jsem tu ve velikém městě a je mi stále zima. Stojím a ohlížím se...«

»Vy říkáte, že jste byl kdysi skutečně šťastný.«

»Ano, — říkám to, — byl jsem šťasten, — a přijdou-li 35 zvláště smutné dny, budu říkat: byl jsem velmi šťasten.«

»Jste tedy silný člověk. Říkáte něco, — co lidé neříkají nahlas. Nemůže vám býti nikdy zima, — nemůžete mít nikdy

nesnesitelné bolesti. Byl jste šťasten. Oh, — já to asi nikdy neřeknu. Bála bych se to říci.«

»Což nechápete, slečno, — že říkám-li: byl jsem šťasten, — jest mi hrozně. Mé srdce se tak vysílilo, že nedovede už věřit v nic nového a krásného, co by ještě přišlo. A říká-li 5 tak tvrdošijně, že byl jsem šťasten, zdali to neznamená, že už nikdy nebudu šťasten? Zdali tato víra v dávné štěstí není mi smutkem, — ba něčím víc než smutkem, — ale znuděním? Nedovedu nic čekat; — a co je ze života, který už na nic nečeká. Ten je odbytý a zbytečný.« 10

»Já, — myslím, — děkovala bych Bohu, kdybych směla říci to, co vy. Četla jsem kdysi knihu od Dostojevského, která končí: Jedna minuta štěstí, — zdaž to nestačí na celý život lidský. A věřím té větě, neboť jsem nad ní plakala.«

»Jste jiná, — jste žena a nemáte v srdci prokletou závist a skoupost jako já. Šilím bolestí, vzpomenu-li si na vše, co 15 minulo, a rozdírám rukama tmou, v níž nelze ničeho zachytit. Konečně unavím se tak vášnivým vzpomínáním, že cítím, jak jsem bledý. Ztrácívám úplně sebe. Stávám se zrcadlem, které na zimomřivých, ledových plochách odráží věčně jakýsi 20 bohatý, minulý život. Ten život je jásající a zpívá, — ale obraz v zrcadle je mrtvý a studený. Můj bože, slečno, — je noc, — a já vám vyprávím věci bez hlavy a paty, věci, které vás patrně nijak nezajímají. A přece myslím si, že ani o mně neřeknete, že jsem ztřeštěný. Jsem v noci vždy takový. Dovedu 25 mluvit o neštěstích, — a to je dobře. Zbavuji se jakési tíhy a dávám je všem spícím stínům. Že mi odpustíte?«

Eva podívala se na Pavla. Měla široký klobouk a kolem krku kožešinu. Nebylo jí viděti nic víc než lesknoucí se oči. 30 Zvedla nervosně svoji pravou ruku, — potom ale spustila ji, — jako by na ni zapomněla, — zcela bezvládně, a pravila tiše:

»Co vám mám odpouštět? Že jdete se mnou, že je noc a že 35 jste mi říkal něco, — co byste mi ve dne neřekl? Nedovedu mluvit krásně a proto vám neřeknu to, co si myslím. Neřeknu vám ani, že vám odpouštím. Vy sám jste to řekl jen proto, že rád prosíte. Nikdo se mnou dosud tak nemluvil jako vy. Je to

tak zvláštní. — nejsem nijak překvapena. Je mi, — jako bych to dávno slyšela už někde.«

Eva sklonila hlavu a zimomřivě se zachvěla. Byli v malé uličce někde v předměstí. Pavel neznal dosud města tolik, aby 5 určil, kde se přesně nalézají. U jedné vily, která zdála se býti nejnepatrnější mezi všemi, — Eva se zastavila.

»Jsem doma. Děkuji vám.«

Pavla napadlo, že se dosud nepředstavil, a nabral na sebe náhle obradný ráz, uklonil se trochu prkenně a pravil: »Pro- 10 miňte, že jsem se vám dosud nepředstavil. Jsem Pavel Vráz, posluchač filosofie.«

Eva se zamračila a zesmutněla jaksi.

»Na to jste také moh' už dnes zapomnět,« pravila. »Já jsem, zdá se, — na své jméno zapomněla. A nechci si ani na ně 15 vzpomínat. Jmenuji se teď jen Eva, — a ostatní jméno řeknu vám až někdy za zcela obyčejného dopoledne, — budete-li se mne tázat. Dobrou noc!«

Podala Pavlovi ruku a otevřela zahradní dvířka.

»Dobrou noc.«

20 Dvířka zaskřípěla a Pavel osaměl. Vytáhl si z kapsy cigaretu a zapálil ji. Potom vracel se domu, — aniž zapjal si kabát a zvedl límec, — a přemýšleje o tom, — co zapomněl ještě Evě říci, — aby to se sebe shodil jako nesmírnou tíhu, kterou přes všechnu bolest do té míry ctíme, že skládáme ji 25 jen za nocí do rukou bílých a vzepjatých.

III

Pavel se vídal od té doby s Evou častěji. Ale nikdy už to nebylo pro něj takové jako prve. Setkávali se, tiskli si ruce a Pavel snažil se stále býti srdečným. Ale málokdy pršívá 30 měkce! Marné bylo jeho snažení. Viděl její oči, — které tázavě se na něj dívaly, viděl její rty teplé a rudé, — ale přes jakousi mlhavou stěnu, která vše tlumila a skreslovala. Bylo to, — jako by neměl kdy na ni se dívat, a stával se nervosním v její společnosti. Přesto však chodíval s ní celá dopoledne po

lomoživých ulicích, ale stále pozoroval, že jeho hlas slábne a ledová uprostřed myšlenek, v kterých se lenivě a bez zájmu probíral.

Eva chodila kolem něho tiše a její oči byly teskně zá-
dumčivé. Mluvila málo a bolestně sbírala s Pavlových rtů 5
neurčité, unavené odpovědi. Její krok byl ještě menší a její
nervosní, přelomený pohyb paží častější.

A přece neudálo se mezi nimi ničeho vnějšího. Leželo mezi
nimi něco nedopověděného. Eva se stala z toho ostychavou
a Pavel mrzutým, a přepadal jej náhlý smutek, zvláště tehdy, 10
když se s Evou rozloučil a viděl zacházeti její poněkud drobnou
postavičku s modrým kloboukem. Uvědomoval si její teskný
pohled a prudce si vyčítal chladnost, vůči níž byl bezmocným
zajatcem. Bylo mu, jako by zklamal nějaký slib, ač dobře
věděl, že ani jej neslibil. Přece však, — druhého dne, — 15
spatřiv na přednáškách Evu, vyšel s ní zase a krácel podle ní
zloudaným krokem, bez myšlenky, bez teplého slova. Jaksi
podvědomě však přece to chápal, a poněvadž rád myslil slovy,
rozmlouval s Karlem často pozdě do noci, když zhasili lampu
a tetelili se ve studených peřinách, zahřívajice ozáblé údy. 20

V pokoji bylo šero; — nárožní svítlna házela tam hrst
mdlého světla, které zavěšovalo se na bílé záclony. Pavel díval
se na ně a mluvil. Byl to jeho zvyk, — že mluvil-li o sobě, —
díval se vždy na něco matně světlého. Karel choulil se do
podušek a poslouchal se zavřenýma očima, až usnul uspán 25
monotonní řečí, která se posléze stávala samomluvou.

»Můj bože, Karle,« říkal Pavel, »je mi tu tak úzko. Není
tu očí, z nichž bych se moh nadýchat vzduchu. Je to marný
život pro mě. Ztratil jsem rovnováhu. Nejsem si už ani po-
doben.« 30

»Jsi jiný. Jako bys byl nemocen, Pavle. Máš toho učení
tolik. Dej na sebe pozor!«

»Co učení! To jest něco zcela jiného. Je tak neplodné, jako
vše ostatní, co dělám. Ztratil jsem účel, — chápeš to, Karle?
Jsem člověk, — který může žít jen tehdy, když může dávat. 35
A já nemám už ničeho. Asi všechno jsem už rozdal. Ty prázdné
ruce mě tolik bolejí.«

»Ale Pavle, — sám se klameš. Znáš tě dobře a vím, že nedovedeš žít planým životem. Šel jsi vždy za určitým cílem, jako by ti svět byl záhadou zcela jasnou. A učinil jsi vždy to, co jsi chtěl. Teď jsi trochu churav, — rozrušen velkým městem. Jsi samotář, — a shon lidí tě unavuje. Zvykneš si, — a vše přejde. Vytkneš si zase cíle a půjdeš pevně za nimi. Jistě, — jistě to tak bude.«

»Nevěřím. Říkal jsem ti, že vše se ve mně změnilo a že sám se nepoznávám. Neměl jsem ostatně nikdy pevných, vytčených cílů. Naopak nevěděl jsem nikdy, kam můj život vrávorá. Činy, které jsem vykonal, byly mravenčí. Byly vytčeny ráno, aby do večera už byly s krku. Žil jsem vždy den ze dne. A bylo to krásné. Nebál jsem se budoucnosti, — nepotřeboval jsem jí. Byl jsem bohatý. Moje přítomnost byla nekonečná. — Ne, — nechci na to vzpomínat, venku někdo hrozně mlátí okovanou botou o dláždění. Možná čeká na poslední tramvaj. Ale Karle, — víš, co je to dívat se na svět oběma očima? Karel nechápal.

»Jak to myslíš?«

»Hleď, — je to jedno nebezpečství. Velké nebezpečství, neboť věz, — oči lidské jsou svoji nepřátelé a poráží se vzájemně. Střež se dívat se oběma! Potom byl by tvůj život jen samé porážení.«

»Nechápu.«

»Ano. Jsi tuze ve tmě a nedíváš se na nic světlého. A potom, zdá se, že ani nevíš o svém druhém oku. Nechtěj o něm ani vědět, nemáš-li ničeho, oč by ses opřel. I já se kdysi tak díval. A viděl jsem. Vše bylo jasné: to je černé, to je bílé, — to je zlo, — to je dobro. Vše bylo jasné jako násobilka a život byl až ubohoucky prostičký. Přece ale člověk věděl, že má nohy a že může chodit. Z jedné strany byla propast, z druhé bílá cesta. Uvažoval, — a rozum rozhodl se pro bílou cestu. Nuže, — dal se bílou cestou. Ale potom, kamaráde, — stalo se mi, že jsem byl kdysi dlouho v lesích. Opozdil jsem se kdysi k večeru a hledal jsem tu bílou cestu domů. Tak se stalo, že já, pořádný měšťák, zůstal jsem déle, — než jsem měl. Večer byl příliš krásný. Voněl, přemohl mě, zcela jako krásná žena,

— políbením. A druhé oko se mi počalo pomaloučku otvírat. Pochopil jsem, že nemohu už vidět tak, jak jsem vídal dosud, sic že bych na své pouti světem jedenkrát probodl se nastrčeným pravítkem. Bože, bylo tam nebe, — které zakrylo svou dlaní všechno. Člověk je vlastně teprve uviděl. Vždycky si 5
myslíval, že nebe je jen ten modrý kousek nad jeho hlavou. Ale nyní, — jako by si uvědomil, že je kolem něho celého, — nesmírné, ano, mohl říci jen nesmírné, — ani dobré, ani zlé, ani tmavé, ani světlé. Myslím, že jsem tenkrát klekl si někde do mechu, neboť byl jsem velmi překvapen. Jako by stěna se byla 10
přede mnou provalila. Všechny protivy se setkaly v mém srdci. Myslím si, že v tom momentě jsem pochopil všechno, oč usilovali mudrci od těch nejstarších. Ale nevěděl jsem o tom, — což svědčí pro. Vrátil jsem se domů se dvěma očima, ale dlouho jsem na ně neviděl. Vše bylo pod nimi zcela jinaké. Nemohl 15
jsem nic odsoudit, nic určit. Viděl jsem pouze. Malichernými se mi zdáli všichni, kteří třídili a klasifikovali. Usmíval jsem se jim a doufal jsem, že jedenkrát prohlédnou. Viděti oběma očima je sice pokročilejší stadium nazírání, — ale k životu to nestačí. Nikdy jsem to tak hrozně nevěděl jako teď. Ko- 20
nečně, možná, — že ještě neumím hleděti dokonale. Nikdy se nenaučím hleděti dokonale. Mé oči už nejsou spojeny nervy s mozkiem, — a pro mé srdce jsou příliš malé. Nuže, tento život, který říká ano a ne jedním dechem, musí mít ještě něco. Musí přijít bílá a dobrá ruka, která vede a říká: Máš oči 25
k vidění, — viz! — Hle, — strom, — město, — člověk, — slza! Říká ti, — ty vidíš a chápeš. Hladiš světla (máš-li duši světlou) a neodsuzuješ stíny. V srdci ti jásá nevyslovitelná radost, — že žiješ a kráčíš.

Potkala mě tenkrát, příteli, krása. Ztratil jsem ji, — a 30
nevím už ani, — neexistovala-li jen v mých očích. Ale to konečně jedno je. Vzala mě za ruku a vodila. Cítil jsem, že mám srdce, rty a ruce. Bylo krásné je mít, radovat se z nich a užívat je ku slávě boží. Ah, — ano, — tenkrát jsem také uviděl Boha, — poněvadž všechno bylo nesmírně čisté a já si 35
přál, aby to zůstalo na věky. Nebyla to láska, — nemohu tak říci, poněvadž všichni lidé užívají zcela v jiném významu toho

slova, — byl to někdo, kdo mě potkal, políbil a otevřel. Celý svět se do mě nahnul a já jsem se díval na něj svýma pátravýma očima, jak mizí v mém nitru — a jak se prolíná s mojí krví. Ale ten někdo zase odešel. Hle, to svědčí o tom, že nebyl výtvozem mých očí. Vidiny zaháníme my, — bohové odcházejí sami.

Odešel a nechal mě otevřeného všem větrům. Ztratil jsem ruku, ale vidím dvěma očima. Neznám teď ani bílého, ani černého, — vidím šed' a nechápu jí. Je mi lhostejno jít nalevo i napravo, neboť moje theorie mi to říká a srdce mé mlčí. To srdce, které jedině mohlo by přiložiti na nerozhodnou miskou svůj přitěžující hlas, — mlčí jako opuštěný, vybrakovaný dům. A přece je nutno jít! Brát a dávat, plakat a volat. A ve mně je něco, jako stařeček s olysalou hlavou, který jí kyvadlovitě kývá a vypráví pohádky, při nichž cvaká bezzubými čelistmi. Je mu smutno a teskno, — ale vypráví nejzázračnější pohádku o nejšťastnějším princí a nejkrásnější princezně. Ne, — aby se zahřál, — ale aby se jí umučil, — neboť jest to také egoista, který neumí se radovati z uplynulého štěstí. Oh Karle, — kdyby jsi věděl, jak je to děsné. Je to jako šedivá ulice bez konce. Nemožno v ní býti ani nesvítící lucernou. Nemohu mít už nikoho rád. Přesvědčil jsem se o tom. Klamal jsem se nechtěje na to mysliti. Nedovedu políbit žádnou dívku, — žádnou lásku, žádnou krásu. Nedovedu se nechat nést, aniž někoho dovedu nésti. Zmrazím, zledovím nad každým plamenem. Můj bože, dovedu se jen modlit v šerech, klepat umrzlými prsty na železnou bránu, která pálí, a říkat: Pane Bože, — vpusť mě, nebo zemru zimou. Řekni, Karle, — řekni, co mám dělat. Řekni jediné slovo, jemuž bych se mohl zavěsit na krk a políbit je, jako slovo skutečně nevyslovené. Promluv, — ať cokoli, — ať vím, že nejsem tu sám, neboť je mně hrozně v tom ledu, — pověz, zašepť aspoň, — podej mi ruku — . . .

Karel se ve snu prudce otočil, ale potom se zase schoukl a začal dlouze a odměřeně oddychovat.

Na věži začaly bít hodiny.

JEDOVATÉ MILOVÁNÍ

Říkali o něm, že je idealista, a proto to slovo na smrt nenáviděl. Znělo mu v jejich ústech zoškliveně a hanobně; podobalo se útrpnému slovu nebo velkomyslnému lichocení. Byl tenkrát mlád a hrdý. Bylo mu potřebí domýšleti se na něco. Bývá tomu tak u lidí pokorných, zcela pokorných ve hloubi svého srdce, kteří nemohou najít nikoho, komu by pokoru dali. Neboť pokora pojí se s plachostí. Ostýchají se všech těch pohlazení, které vládně volají z jejich dlaní, zakřičují je, přelamují laskavá slova v drsný zvuk a trpí. Trpí, ale jsou hrdí na své smutky, neboť zdá se jim, že jen ony vylučují je z řad všedních lidí na místo zcela ojedinělé. Neboť to, že cítí se něčím zvláštním v šedi života denního, kterým pohrdají a nechtějí jej vidět, to jest jejich pýcha. Snad by uschli, kdyby nemohli se na to domýšlet. Zdá se jim, že v nich je stále něco křížováno, že v celé jejich duši není nic jiného než jakési umírání touh, které chtěly příliš vysoko. Jest tu též ono trapné mlčení, které lehá jim na rty. Nemohou se vysloviti; nežili ještě do té míry, aby dovedli mluviti. A oni věří, že mohli-li by mluviti, že řekli by nejvznešenější krásy, — věří v to přepevně, ač v celých jejich dosud nenaplněných duších vlaje jen něco jako babí léto v šedivém večeru. Říkávají často zaslzele: oh, jak jsme sami, — zcela, zcela sami! — ale zdá se mi, že kdyby v těch chvílích někdo k nim přišel, i ten sen, o němž snili, — nesnesou jeho přítomnosti. Neboť býti sám, — či spíše osamocen mezi všemi, — je jejich šťastným neštěstím.

Fráňa Šimon byl také takový ve svých osmnácti letech. Snad s jedinou výjimkou, že nenáviděl nesmírně onoho slova idealista. Snad bylo v tom i trochu vědomí, že celá jeho výlučná tesknota leží trochu na plocho, — a přestože říkává: »Nic tak nenávidím jako sentimentalitu«, — cítil v těchto slovech (ač mluvčí to nikdy tak nemínil) ostny velikého života, ke kterému se nyní obracel zády, ostny, které klidně a neslyšně probodávaly jeho přec jen sentimentální snění. Bylo to snad také tím, že tušil velké návaly krve, kterými jej život

zaplaví, — že byl již blízko své mužnosti a že své ruce, dosud křečovitě zaťaté, — otevíral zvolna, zvolna se stálým omlouváním se a odprošováním.

Vyspěl brzo. Hoši vyspějí mezi drsnými a sprostými slovy. Hovořívají často hrozně uprostřed nejnevinnějších, polodětských her. Ale jejich první lásky bývají téměř vždycky prostinké a čisté jako věnečky před oltářem. Umírají studem, když přemýšlejí o tom, že už přece budou museti říci své dívence: Miluji tě! Ukřívají svou lásku až na nejspodnějším můstečku svého srdce. Stydí se za svoji něžnost, která z nich volá, a ubíjejí ji chlapskými slovy jako vysokými, okutými boty. Jejich představy bývají mnohdy navýsost smyslné, ale o těch, které milují, smýšlejí čistěji než o svých matkách.

Fráňa jako hoch, když usínal, myslel si vždycky na tu, kterou první políbí. Hladíval rukou bílou a měkkou peřinku — a v jeho mysli tančily tak krásné a ušlechtilé zjevy, že jeho hladící ruce nalávaly se jako víno na slunci mladou krví. Představoval si, že bude hrozně nešťasten, že bude muset podstoupit úžasná dobrodružství, než se k ní přiblíží. Ale to všechno jenom proto, aby ji tím více miloval. Byl sám pevně přesvědčen, že nikdy nebude na světě nikdo víc milovat než on. Anebo představoval si, že jeho postel je loď, — loď na širém moři, — a ona že je vedle něho. Snad unáší ji nějakým divousům. Brával na sebe takový usedlý, sebevědomý výraz a toče se k ní (seděla vedle něho a dívala se do moře) bral ji za ruku a mluvil k ní laskavá, velkolepá slova. Ba dokonce, aby to vypadalo ještě vznešeněji, skládal primitivní, ale nesmírně bohaté věty, které utvořil si ze své skrovné školní zásoby francouzských slovíček, — a mluvil k ní francouzsky. Neboť právě do těch přízvuků a slov, — které dosud mu nesevšednily denním užíváním jako mateřština, — položil celé své bohatství vyjadřovací. Tak trávil svá usínání; jednou rukou drže kormidlo své odvážné lodi, — a druhou svoji ženu — (obyčejně vypadala mnohem starší jeho), která hleděla na něho nejzamilovaněji a nejodevzdaněji. — Konečně se odevzdané oko většilo a většilo, — až se z něho stal jakýsi kulatý, stříbrný rybník, a Fráňa hup, — a už spal . . .

Přesto dlouho, dlouho na světě nikoho nemiloval, a jak se říkalo, »s nikým nechodil«. Jeho kamarádi už dávno měli svá dostaveníčka, významné pohledy na promenádách, růžová psaníčka, která četli co nejtajněji pod lavicemi, ač obsahovala několik čítánkových vět, — ale podpis, pane! — buď »Vaše« nebo dokonce »Tvoje Máňa, Pepa, Soňa«, atd. . . . A hoši nafukovali se u vědomí svého pevného vlastnictví a z očí koukali jim už budoucí muži a schovávající dopisy do kapes zapínali kabát na všechny knoflíky. Fráňa mluvil tehdy o ženách nesmírně sprostě, neboť hochům záviděl. Ale aby jeho hrdost neutrpěla, říkal si: Nezávidím jim těch holek, — ale té jejich úctyhodné tupo-
sti, že mohou za takovými pitomými vyžlaty chodit. Říkal o sobě též, že je misogyn, ale musel to slovo každému vysvětlovati, — což ostatně dělal rád, neboť cizí slova, vplétaná do hovoru místně i nemístně, velmi miloval. Snad proto, že obyčejně jejich pojmy zůstaly mu vždy trochu nejasny, — a tak on, moha si téměř mysliti o nich cokoli, — myslíval vždy něco »ojediněle zvláštního«. A to stačilo, — aby to, co do toho svého vložil, učinilo mu celou řeč jaksi vyšší a krásnější.

Všichni hoši líbali, všichni hoši už milovali, — a dokonce už i chlubili se tím, — ale Fráňa byl sám, protože myslil vysoko. A aby jeho theorie o touhách, které byly zlomeny proto, že vztahovaly se příliš vysoko, byly vyplněny, sta-
lo se, že jeden večer našel jej v náručí tlusté kuchařky. Fráňa nevěděl skutečně, jak se tam dostal. Jeho ruce ho tam snad přivedly. Celý den chodil za nimi jako zmámený. A když v kuchyni tříštil svoje sny, — nemaje přece jen odvahy roz-
tříštit je docela, — oh, — slyšel, přezřetelně slyšel, jak střepiny řinčí o drsnou, prkennou podlahu a o železné lůžko.

Když potom ve svém pokoji zatahl podušku přes hlavu a na oči přitiskl si tmou, — jeho chlapectví v něm zaplakalo křečovitě a nezhojitelně. Svíjel se celý v záplavě škytavého pláče. Zdálo se mu, jako by měl ruce rozdrčené, — odporné, — uhnívající. Zavíral oči, a nemohl je zavřít. Marně jeho mužství promlouvalo k němu hrdými slovy. Bylo to ještě hroznější, neboť jeho srdce bylo vždycky hochem. Jeho zoufalství bylo tak bezmezné, že chvílemi ani nevěřil, že se to

mohlo stát; — a nakonec se stalo, že klekl na své posteli a modlil se vzlykaje: Odpusť mi, moje milá, která přijdeš, — odpusť mi to, odpusť mi to!

O mnoho v těch slzách sestárl. Jako by byl udělal veliký 5
krok přes nebezpečný bod svého života. Oči se mu zakalily slzami do ocelova a mnoho z těch bílých babích let, které vlály nezralým šerem jeho duše, vyplynulo slzami z jeho očí. A jeho milá, »která měla přijít«, jej asi ve snu navštívila a asi mu odpustila, — neboť ze sna se usmíval jako ten, kdo 10
ruce skládá v klín a říká: Tak, dnes jsem již práci svou udělal, — pojdte, děti, pojdte si hrát!

*

Stávati se mužem jest pro jinocha nemocí. Jest to bolestivé seznamování s novými šťavami, které pojednou odkudsi berou se v krvi. Jest to překvapené udivení nad srdcem, — které, 15
plno rozmaru, — podobá se ohništi, teprve zapálenému, — z něhož se kouř prodírá skrze praskající chvojí. Celé tělo se chvěje, jeden pór nedůvěřuje druhému, — a nejneklidnější jsou ruce; — jako by už věděly, že ty dny, které přijdou, budou nésti je ve znaku; — že budou brát a dávat. Jako by už tušily 20
blízko někde ony vinice svého vinobraní, — brzy blednou, brzy překrvují se a nejčastěji běží o své újmě až k očím, aby si jim požalovaly a poptaly se na radu proti svému rozechvění. Ale oči neříkají rukám nic, — mají samy dosti práce se sebou, — a ruce vracejí se malátně do klína, který jest jako kotel, 25
pod kterým se ustavičně a ustavičně topí, ve kterém vře krev.

Fráňa Šimon právě tak nemocně překládal ruce v klíně, když uviděl Olgu. Bylo to v lukách, — do kterých šel, aniž věděl proč, — ale patrně tam musel být, poněvadž nemohl vydržet ve městě, — a převaloval se na mezi, mezi velikými 30
rovinami, — zcela blízko na cestičce spěchající podél potoka. Knihu, kterou měl s sebou, četl, — ale poněvadž mu po ní lezli mravenci, tak jí nerozuměl a nechal jí. Ruky bořil do hlíny; byla vlhká a pod protepleným povrchem příjemně chladivá. Tráva na mezi voněla tak zvláště. Je to téměř 35
nepříjemné, jak mnohdy tráva dovede vonět. Fráňa dlouho

přemýšlel, kam ten zemitý, až hlavu rozbolestňující pach zařaditi, a usoudil, že voní — dlouhou chvíli.

Olga šla okolo a Fráňa ji pozdravil, protože ji znal.

Olga pak, — poněvadž ona měla tu výbornou vlastnost, že dělala vždy to, co chtěla, — zastavila se nad ním a ptala se, 5
protože chtěla mluvit:

»Bože, co tu děláte, pane Šimone. Tak sám, — docela sám.«

Ohlížela se kolkolem, jako by skutečně ani nevěřila, že může být někdo sám.

»Jest to neuvěřitelné, že slečno?« 10

Olga Hálová nemilovala slova, která zrovna neléhávala v ruce denního rozhovoru. Na rozdíl od Fráni zdála se jí býti chudá, a nechápajíc je zplna, — cítila se proti nim zranitelná. Do toho druhu patřilo také slovo »neuvěřitelné«.

»Nu, tak neuvěřitelné to není. Ale je mi to trochu divné.« 15

»Nedívím se tomu pranic. Vždyť i vy jste sama.«

»Ah, u mě je to jenom nedopatřením. Měly jsme smluveno já, Máňa a Zdena, že půjdeme ke splavu na blatouchy. A ony mi utekly; měla jsem totiž hodinu a opozdila jsem se. Jdu teď za nimi.« 20

»Což sama byste se tu bála?«

»Ale kdepak! Ale co bych tu sama dělala!«

Olga patřila mezi ty dívenky, které nikdy nepochopí, že by mohly samy se bavit venku v poli. Bylo to něco pro ni naprosto neuvěřitelného. Jevilo se to u ní i ušlechtilejším způsobem: 25 četla-li v románech (půjčival jí ideální výbor jakýsi sextán, který ji platonicky miloval), přeskakovala stati jednající o krásách přírodních. Ale měla nesporné přednosti; byla stavěná, jako by se narodila o žních, měla modré, nedočkavé oči, — a byla hned od prvního jarního sluníčka osmahlá, že na jejích 30 rukou svítily se zlatisté chloupky. Člověk si maně vzpomněl na přirovnání snad trochu odporující; vzpomněl si na podzimní roviny potažené nitkami stříbrného babího léta. Vzpomněl-li si, — zaradoval se. Bylo mu náhle teplo a chtěl tichounce a *proti srsti* pohládit zlatohnědou ruku. 35

Fráňa vstal.

»Smím jíti s vámi?«

V Olžiných očích přeběhla dvě světélka.

»Ale pojdte. Beztoho se bojím. Potkala jsem vám takového bezzubého dědečka. Trásl se a opíral se o hůl. Šel zrovna proti mně. Já jsem se bála. Cosi mi i povídal. Nic jsem mu neřekla; — utíkala jsem dál. Tady s té cesty se nikdo nikoho nedovolá.«

Fráňa se usmál.

»A mě byste se nebála?«

Světélka zas přeběhla očima. Šelmovský úsměv.

10 »Nevypadáte nijak strašidelně.«

»Nu, — a nebála byste se?« Fráňův hlas má tvrdošíjný přízvuk. Dokonce se jí dívá do očí. A ruce se překrývají, překrývají . . .

15 Dívka, která je skoro ženou, a jinoch, který je skoro mužem, jdou-li spolu po úzké polní mezi, — dovedou vidět do svých vlastních vidin. Ale žena, která je ještě dívkou, zavírává oči při náhlém pomyslení. Bojí se, bojí se, — a přece plno radosti je v srdci, — snad radost z očekávání, — až bude práh umyt a okna vyčistěna — až o velikém svátku. Je v ní plno překrývacích pohybů, — ale nohy, — oh, zůstává po nich v trávě prudká stopa, jako by oř běžel k cíli.

20 Proto Olga zastavila plamínky v očích, — obrátila se přes záda a konvenčně se usmála.

»Co bych se vás bála! Nebojím se.«

25 Fráňa byl usazen. Srdce jeho bylo skropeno dlouhou, obyčejnou stříkačkou. Bylo mu jaksi stydno, že se ptal a že mu bylo odpověděno. Nemluvil a šel za ní tak roztržitě, že se přistihl s otevřenými ústy, která sklapl tak rychle, až to zcvakalo.

30 Olga něco vykládala. O nějakém tancování nebo velkolepé zábavě, které buď bude nebo již byla účastna. A Fráňovi bylo, jako by se viděl na té zábavě sedícího kdesi v koutě, netancujícího, nebavícího se, — nepovšimnutého. Zimomřivá púlnoční nálada padla na něho. Sám sobě cítil se nesmírně protivným. Jeho pocity byly tak intenzivní, že až Olga to zpozorovala a umkla ve svém žvatlání. Brzy přidala do kroku. Suknice se jí rozletěly, až Fráňovi pod nosem zavonělo. Potom

Fráňa zvedl hlavu ze země a díval se tiše zezadu na Olgu. Nebylo už v něm nic z té dřívější bolestné divokosti, — stal se jen dvěma očima, držícima se za ruce jako děti. Viděl, že Olga má na hrudi takovou dobrou a konejšivou linii, — a všechno s něho pomalu padalo. 5

Její prsy se vlnily a zvedaly a větřík čtverák lísal se k nim, hladil je a klaněl se jim. Malé děti, za ruce se držící, — běžely už poklusem a tolik se zvonkově a čistě smály, že se Olga ohlédla a maně podívala se na Fráňa tak, — jak dovede žena málokdy: žensky. Dětičky klekly a Fráňův hlas, 10 který v srdci byl rozkazující, sestoupil se rtů prosebně a pokorně, že se až sám podivil:

»Slečno Olgo, — slečno Olgo, — nechoďte za nimi. Pojdte se mnou. Půjdeme sami po cestě kolem potoka. Na druhé straně je také jez. A co blatouchů tam najdeme! Pomohu vám 15 hledat. Celou kytici vám jich nasbírám. Půjdete?«

Poněvadž Olga dělala to, co chtěla, obrátila se a šla s Fráňou.

Mnoho chodili, mnoho mluvili a mnoho mlčeli. Potom si sedli: on vzal její ruku a ona jeho. Do očí se dívali a myslili 20 si na to, co si neřekli. Když se setmělo, nahnul Bůh Fráňa na Olžiny rty. A ty se vymrštily jako luk, z něhož bylo střeleno. Fráňa cítil, jak mu srdce krvácí. Krev mu stoupala vzhůru až na rty. Byla to silná, mladá, šunící krev.

Té noci Fráňa nespál, ale Olga usnula, sotva lehla, a spala 25 tak rovnoměrně a tiše, — že se až její matička podivila a nahla se nad ní a pozorovala ji zkoumavýma, hladícíma očima.

*

V malém městě pomlouvá i dláždění, po němž se chodí. Kámen ke kameni se nahýbá a šeptá mu: Víš-li pak, bra- 30 chu, kde byla včera paní Novotná? A druhý kámen, přepočestně se tváře, — zamumlá něco jako: Víme, víme, — a důstojně se usměje.

Tak se stalo, že ke Fráňovi hned druhého dne přišli kolegové Jára a Jeník.

»Ty, Fráňo, ty prý chodíš za Olgou Hálovou?« ptal se první. 35

Slovo »za« rozčililo Fráňu.

»Co bych za ní chodil. Vůbec *za* ní nechodím,« řekl klada na předložku patřičný přízvuk.

Jeník mlčel, byl to chlapec skoro nehezký. Měl tvář zbrázděnu vráskami a celý byl tak vrásčitý, že se zdálo, že vrásky přerývají mu i oči. Ale mluvil-li, stávalo se to poměrně zřídka, — delší řeč, — vrásky z očí zmizely; jako by bílé prapory v nich zavlály. Podivno: chodil ve společnosti hochů docela nevzáštních, ač dle svých řečí mezi ně se nehodil. A šel s nimi všude. Nemluvil mnoho, nerušil zábavy, hoši jej měli rádi a vždy s ním počítali. Ale jeho oči na leccos myslily, když stápl je nad pivem do šedivého, hospodského kouře, a mnohdy se stávalo, že sám se nad nimi udiviv, zakryl je zase šedivým, vrásčitým povrchem a nečasně se zasmál.

15 Ten neříkal Fráňovi nic. Jen mlčky poslouchal Járu.

»Vybral jsi si, kamaráde. Je feš. A přestala už chodit s Pepíkem?«

»Nevím. Ostatně jak víš, že s ní chodím. Že jsem s ní včera a předvírem mluvil? Z toho přece nic neplyne.«

20 »Čerta plyne nebo ne. Chodil-li bych s hezkou holkou, nikdy bych se nepřetvařoval. Vždyť mi to říkala děvčata.«

»Odkud ta by to věděla?«

»Snad od ní samé. Člověče, to je pro ženské pýcha, ulovit někoho, který dosud byl tak panicky sám a sám. Dělá jim to 25 náramně dobře. A to víš, — dělá-li ženské něco dobře, — ne-drží o tom jazyk na úzdě.«

Fráňu něco bodlo. Byl by býval sice rád, kdyby hoši věděli, že chodí s Olgou, ale netěšilo jej, že snad ona to rozhlašuje. Nevěděl ani určitě, proč jej to bolí, proč je mu téměř i trochu 30 stydno, ale zdálo se mu, že to něco velkého, kvůli čemuž nemohl spáti, jak mu to srdce přeplnilo, — bere se zde do rukou jako uhmataný šestáček, na který sahá denně tisíce rukou.

Jeník asi zpozoroval jeho sestydnutí a zabočil hovor jinam. Fráňa mu byl za to vděčen, — tolik vděčen, že když se s hochy 35 večer na promenádě rozcházel, docela sám se jej zeptal: »Co ty o tom soudíš, Jendo?«

Jeník se usmál dvěma táhlými jízvami a řekl prostě:

»Nic.«

»A proč?«

»Protože nikdy jsem nikoho nemiloval.«

Fráňovi zdálo se, že by mohl rozdávat své štěstí. Proto řekl blahosklonně, poklepávaje mu svým hlasem téměř na rameno: 5

»Však ono to přijde, příteli.«

Jan se utrl pod dlaní jeho hlasu. Potom podíval se na něj skoro nenávistně a otevřel svá ústa tak, že se podobala nasažené dýce. Ale sevřev je rychle, jako by se vzpamatoval, — podal Fráňovi svou těžkou ruku a řekl: 10

»Uvidíme, — uvidíme, chlapečku.«

Fráňa, poněvadž po prvé miloval, měl rád Olgu bezvýhradně. Bylo mu štěstím mysliti na ni, ač mysliti na ženu, kterou milujeme, bývá tragickým. Stávat se, že počneme se mýlit a spleteme si živou milou s chimérou svého srdce, kterou živíme vzpomínáním. Ano, — pokud má milovaná žena dosti čisté oči, že můžeme v nich viděti to, co chceme, — potud jde vše při dobrém. Ale jedenkrát se stane něco, co zabolí. Žena učiní pohyb takový, jakého by vidina schopna nebyla. Není to divné; na pozemských cestách leží kamení, — v srdci, které sní o lásce, jsou cesty vystlány růžovým lupením. Ale ten viklající pohyb její stane se pro něho osudným. Zdá se mu, že byl přelstěn, a v duši je náhle syrovo, pusto. Jarní větry jdou nad krajem a stromy po nich vztahují ruce. Muž líbá, — ale jeho ústa už nejsou plna mladé krve; — slyší jarní větry a vidí rozpráhnuté stromy. Vidí dokonce tak zřetelně, až je mu to nepřijemno. Na stromě je kůra opryskalá a ruku, kterou objímá, cítí jako své mrzuté vlastnictví, — protože ochrnula. Snaží se líbat ještě prudceji, nezvykle, překotně, — ale marně. Oči sedí a vidí ten kousek okolní půdy a samy o své újmě přemýšlejí 20 o věcech zcela odlehlých, na příklad proč lišejník na tom a tom stromě vyrostl na jižní straně a ne naopak. 25

Fráňa o Olze přemýšlel a miloval ji celým srdcem. Olga myslila na Fráňu též, ale ponejvíce, když se dívala do zrcadla. Měla jej ráda, skutečně jej měla ráda, ale míti rád právě Fráňu 30 neznamenal pro ni vše. Ne snad, že by to věděla, ona — do té míry byla četbou vychována, že o tom, koho milujeme,

nesmějí se říkat tak bezbožné věci, — ale její srdce to vědělo. Její silná, zdravá přirozenost to říkala. Měla ráda Fráňu poctivě; do té míry, co mohla. Nepřemýšlela o něm stále, protože nedovedla stále přemýšlet. Pokoušela se dokonce napsat o něm něco krásného do svého deníku, který dívky píšou proto, protože musejí mít vždy něco pro schovávání a utajování. Na stránce, kde bylo popsáno, jak ji políbil, vykreslila i zdobené orámování a napsala krasopisně: Nejkrásnější den mého života. Vzadu sice už těch »nejkrásnějších dnů« bylo několik, ale to ji neuvádělo do rozpaku. Nebyla z těch, kteří se bojí štěstí. Byla prostá jako její matka, která šťastně porodila dvanáct dětí a šťastně je, až na ni nejmladší, rozdala světu. V její prajednoduché povaze zaujímali svoje místo večere i Fráňa, aniž tu byli oddělení přepážkou. A nemyslila to nikterak urážlivě. Měla prostě zdravý žaludek a chuť k jídlu.

Dokud Fráňa o ní mnoho přemýšlel, vystupovala v něm čistá a nedotknutelná. Snad příliš čistá, neboť jedenkrát postihl zlomek onoho křivého pohybu a zlomek bodnutí ve svém srdci. Od té doby přestal přemýšlet *o ní* a začal mnohem lidšěji myslit *na ni*. Olga to brzy zpozorovala, neboť zdálo se jí, že objímá ji krásněji a těsněji. On objímal dříve také krásně, — ale měl jaksi tuze dlouhé ruce. Olze se to líbilo, neboť dosud nic takového neznala, a odcházela ze schůzek vždy o něco více ženou. Bývala zmatena jeho rukama a prosívala:

»Ale Fráňo, — nech mě, nech mě, Fráničku!«

Ale on jí říkal:

»Ty mě prosíš takovým hlasem, jako bys mě zvala. Nemohu poslechnout, nemohu poslechnout.«

A Olga nakonec uznávala, že její hlas je neposlušný. Proto raději mlčela a bořila své oči do jeho ramene; oči se tam chvěly jako dvě lapené myšky a sladké zmatení vlnilo se v jejím těle. Fráňa nevedl těch svých odmocněných řečí, kterým nerozuměla nikdy do té míry, aby se jich nebála, říkal jen: Mám tě rád! Bože můj, jak mám tě rád! — a to ona chápala zcela.

Potom přišel jeden únorový večer, kdy ji dostal celou. Věděl o tom on i ona, když spolu tenkrát šli bílou, zasněženou plochou a v daleku žlutě svítilo město. Když se stulili k roz-

drobené zídce jakéhosi polorozpadlého stavení, osamělého v polích, — Olga trásla se divným, zimomřivým strachem a bránila se. Musila být krásná ve svém bojování, — neboť Fráňa stal se divokým a obával se o své srdce.

»Olgo, — Olinko, což mě nemáš ráda?«

»Mám, Fráňo, — ale je to tak hrozné.«

»Je-li to hrozné, — nemáš mě ráda.«

»Ale mám, Fráňo.«

»Nemáš.«

Fráňův hlas byl černý poutník, který užuž se obrací.

Poněvadž Olga měla Fráňu opravdu ráda, — a poněvadž konečně byla zvyklá dělati to, co chtěla, — dokázala to Fráňovi. A mnoho sněhu bylo okolo; tolik, že dvě lidská srdce, když se nasýtily, — polekala se jeho ubledlých dálek. Když se vraceli, Fráňa šel pozadu a Olga tolik spěchala. Bylo velmi ticho před nimi i za nimi. Tak ticho, že řekli si nějaká slova, aby ticho nebylo tak veliké. Ale jejich slova hledala se na bílé pláni a stále se míjejíce nemohla se naleznout. Ve městě šli od sebe vzdáleněji než obyčejně a rozloučili se spěšně. Fráňa, když stál na prahu u jejích dveří, — chtěl říci jí něco velikého a krásného jako děkování. Ale byl příliš zmaten tím vším, co se stalo, a nenašel žádného velikého ani krásného rčení. Stiskl jí jenom ruku, — ba ani do očí se jí nepodíval.

Olga běžíc po schodech upravovala si účes. Jako by tam měla napsáno, co se dnes s ní stalo. Měla strach, neboť nejen vlasy, všechno z ní křičelo, že je jiná. V předsíni podívala se do zrcadla a lekla se svých očí. Jaké byly veliké! Nebyly to už chrpové oči dívky, — byly to oči ženy. Leželo už cosi za nima. Jakási temná, fosforeskující náplň, která je prohlubovala. Zavřela zvolna svá víčka. Tu zpozorovala, že přes tyto nové oči se víčka zavírají krásněji. Jako by na ně růžová roucha oblékala. A potom: — jakmile je zavřela a obejmula blizoučkou tmou, uviděla něco a vzpomněla si na něco. Nebylo to už obklopeno studeným sněhem, nebylo to už zarážející pro svou bezprostřednost. Leželo to mezi jejíma očima a teplým víčkem a věděla už, co si s tím počít. Bylo to radostné povzdechnutí z celého těla. Zvláště jakási nová část jejího těla,

5 která dlouho čekala na ten okamžik, — povzdychovala skoro nenasytně. A tu Olga pochopila, že kdykoli ode dneška zavře své oči, — že zavře je pro krásná zjevení. — Protáhla své ruce do výše, až se jí prsa roztančila, — a zapomněla už zcela na všechny stíny hřichu, které jí celou cestou pronásledovaly. Rozesmátá, udýchána vrazila do pokoje, že až starý pan Hála zvedl klidné, těžké oči od večerních novin a přísně se na ni podíval. Olga její prudce políbila na obě neoholené skráně a třikráte s ním zatočila.

»Tam ti je krásně, tatínku!«

10 »Zbláznila jsi se?«

Olga se rozesmála na celé kolo. Když její smích potom utichl, složila ruce do klína a snažila se vzít na sebe co neobyčejnější večerní tvářnost. Z kuchyně zazníval rachot talířků a hlas paní Hálové, hlas rozkazující a energický.

15 A Olga byla ráda, — oh jak byla ráda, — že maminka je tam v kuchyni a není teď u ní, neboť ona by jistě zaslechla, že někdo tu v pokoji tolik křičí, — tolik křičí ...

*

Fráňa ve svých mladých samotách naučil se chodit za sny. Naučil se tomu tak, že mu to vstoupilo až do krve — a stalo se přirozeností. Snad na to první dny svého opojení životem pozapomněl. Ale zapomenouti na svoji přirozenost znamená jedenkrát si ji zase bolestně uvědomiti. Tisíce dní říkal si Fráňa, že pohrdá skutečným životem, náplní dne. Tím, že půl roku bral jej jásavě a otevřenou dlaní, nepřesvědčil ještě svá dřívější rozhodnutí. Leželo něco na dně jeho duše, co k němu promlouvalo, když si oddychoval. Snad nebylo by ani správně říci: na dně duše. Snad byla to celá jeho duše, která teď byla překřížena mladistvým milováním. Bylo to po prvé ve Fráňově životě, že o své duši nevěděl, nebo alespoň jí nepotřeboval.

25

30 Miloval Olgu a vkročil daleko do země jejího přirozenějšího panství; musel jí jít naproti, neboť milovati ji znamenalo milovati ji v jejím smyslu. Ona nemohla k němu vystoupiti, — on musel se skloniti k ní. A tak Fráňova duše, jako bojácná princezna, zůstala na hranicích svého panství a čekala. Byla

35 to hrdá duše a věděla, že se dočká ...

Olga, když se v ní probudila rozkošná zřídla nové krve, stala se také jinou. Chodili-li kolem ní muži dříve, — dívávala se jim do očí. Sice kradmo, — ale jen proto, že se jí to zdálo pěknější. A mužové tenkrát se usmáli a myslili si tak hlasitě, že až rty se jim trásly: jaký to rozkošný žabec! Míjejíce ji, 5 mívávali potom krásný den. Ale teď, zavadivše letmo o její pohled, skoro se ani neusmáli. Stáhli rty až bolestně a ruce museli schovat do kapes. A jejich celý den potom nestál za nic. Tkvělo cosi ve vzduchu a oni stále se ohlíželi. Druhého dne šli zase tou cestou a mysleli si: potkám ji, — nepotkám ji, — 10 a byli tolik roztržití, že až do lidí vráželi.

Tenkrát počaly mezi Olgou a Fráňou rozepře. Rozepře zcela malicherné, které se začínaly jen pro radost z usmíření, — ale oba přec jen v nich zneklidněli. Neb při nich se stávalo, že přestali (byť na okamžik) viděti jen sebe — a že 15 mohli se rozhlédnouti. Olga dívala se kolem a Fráňa do sebe.

Rozepře se množily. Muselo by jim to býti k smíchu, kdyby se nebyli milovali. Fráňa se stal navýsost popudlivým, až skoro hrubým. Ale stále věřil, že není možno, aby po jakémkoliv 20 roztržce večer nenašel je u sebe, stulené, dýchající si do tváře — a říkající si odprošujícím hlasem: miluji tě. Fráňa nemohl by někoho milovati, kdyby nevěřil, že bude milovati jej věčně. Na opravdové své city bral stále měřítko svých snů.

»Jedenkrát se rozejdeme,« říkávala někdy Olga, sentimentálně se dívajíc do letního šera. »Všichni se rozešli, — i když 25 se nejvíce milovali.«

»Ano,« odpovídal Fráňa. »Vždycky tomu bylo tak, — a snad i u nás tomu tak bude, — ale já tomu nevěřím. Až jedenkrát já ti řeknu, — že snad se rozejdeme, až jedenkrát já 30 tomu uvěřím, — pak, Oluško, běž hned domů, — neboť už tě nemiluji. A ty tomu věříš? Skutečně, — ty tomu věříš? Jistě bys to nebyla dřív řekla. Vím, už mě nemáš tak ráda.«

Olga, která přeslechla celý hovor až na poslední slova, chytla se jich tak jako Fráňova krku a šeptala: 35

»Nevěřím, Fráňo, to já jenom tak. Tvoje jsem, tvoje jsem, celá jsem tvoje.«

A Fráňa přesvědčiv se nemohl už ničeho namítati.
Ale přece. Jedenkrát zastavil jej na promenádě Jára. A tak
mezi řečí, — jakoby nic, — mu pověděl:

»Ty, Fráňo, — včera jsem viděl Pepíka chodit kolem Hál-
5 vých oken. Nechodí ti za Olgou?«

Fráňova hrdost by byla přeskočila ten rozhovor ledabylým
úsměvem, — ale Fráňovo srdce se vzpříčilo v hrudi a ústa se
vyptávala s takovou chtivostí, že se až Fráňa styděl.

Tehdy večer na vlhké, zplihlé promenádě, na které odráželo
10 se matně několik reflexí dlouhých elektrických lamp, vplížilo
se zase něco nového do duše Fráňovi. Srdce mu zůstávalo na
chvíli stát, jako by zvedalo uděšeně ruce, — a dlouhý, úžasně
dlouhý, vlhký stín plížil se postranními vrátky do Fráňova
nitra. A Fráňa ho cítil, — a Fráňa ho viděl, ale nemohl dě-
15 lati nic jiného než dívat se na žluté skvrny světel, vpité v ka-
mennou dlažbu. Šelma v něm chodila tichými, dlouhými kroky
a srdce nevědělo, kam se mu má schovat.

Celou noc si umiňoval, že Olze ničeho neřekne, ale příštího
dne se zděsil, neboť rty o své újmě začaly k ní mluvit prud-
20 kými, drsnými slovy a jeho oči se rozžhavily, že skoro ničeho
neviděly mimo svého plamene.

Odešel tenkrát od ní, — neboť věděl, že půjde za ním. Ale
nejhroznější bylo to, že jakmile zaslechl, že její kroky, které
spěšně za ním zněly, jen poněkud zeslably, — srdce mu ochr-
25 nulo hrozným strachem: snad za mnou nepřijde, — snad se
skutečně se mnou rozejde, — a tu viděl s bolestnou jistotou,
že on uražený a rozcházející se v okamžiku by se sám za ní
obrátil, — všechno odpustil, ruce sepjal a prosil pro lásku
boží. Pochopil, že celé jeho tělo žije její krví, — že jistě by ze-
30 mřel, kdyby jí neměl, — ale též viděl, že jednou přijde den,
kdy se skutečně s ním rozejde, neboť je tak zcela jiná.

Olga jej doběhla a obejmutím učinila z Fráni zajatce. Po-
plakavši si na jeho rameně ukonejšila částečně i jeho hrdost.
Fráňovi se zardálo, že nevěřil Járovým slovům. Ba dokonce
35 něco v něm ironicky zašeptlo, že by nevěřil ani svým očím,
a dav se přiměřenou dobu odprošovat (stal se v tom okamžiku
trochu hercem), smířil se s ní, jako by vplynul zase do jejích

slov, a prosil za všechna tvrdá a drsná slova, která mu vyklouzla za setkání.

Olga mu je odpustila, neboť byla se sebou spokojena, — a setřevši si slzy nabídla mu, smějíc se rolničkami, tolik krásných věcí, — že Fráňa zneklidněl, — neboť byl by si přál, aby pro tentokrát dala mu vše tise, — vášnivě, — a bolestně, — tak, — jak on dával jí dnes po prvé své srdce.

*

Už přes rok byla Olga Fráňovou milou. Přešlo léto, podzim a zima. Fráňa poznal milování pod velikým, blankytným nebem, milování, do něhož chvílemi zvolna padalo zežloutlé, mrtvé listí, a přes zasněžené plochy, v nichž láska bývá zprvu plachá a ostýchavá, ale posleze se rozhoří navzdory mrazu a vichoru, vedl ji zase k jaru. Ale jeho kroky už nebyly tak bezstarostně a bezvýhradně šťastné jako dříve. Býti šťasten příliš znamená býti šťasten zlomek vteřiny. Jeho kroky jako by se ohlížely. Jeho záda se ošívala, jako by někdo kladl mu stále na ně zvidavý zrak. A věci, které brával dříve pro radost, aby cítil, jak má ruce plné, — znejistotněly a váhaly v jeho rukách, které beznadějně chtěly si vsugerovat, že vše je tak, jak bylo.

Fráňa naučil se voditi Olgu k sobě. Měl svůj oddělený pokojík se zvláštním vchodem, kam chodili mu jen ráno uklízet. Stalo se to kdysi v zimě. Nabídl jí to v žertu, ale zastavil se nad těmi slovy. Olga nechtěla, — och jak se zdráhala, ale myšlenka na teplý, malý pokojík, uzavřený jako srdce, přidružila se jí pod víčka k vidinám ještě nenaplněným a proto nejkrásnějším. Fráňa uměl mluvit velmi potichu a jeho hlas byl tak bezpečný, že ji svedl.

»Mám takový malý pokojíček, Olgo. Je v něm jediná lampa, která svítí do růžova. Na stěně mám obrázečky, které jsou nejkrásnější, když se venku stmívá. V koutě stojí starý klavír. Odjakživa hrám na něj bez not. Tatiček, který bydlí o poschodí výše, nemá to rád. Slyší-li mě tak fantazírovat, říkává polou zlostně a polou žertovně: Aha, koni jedou! Potom je tam křeslo, které objímá samo, a divánek, na který se musí sedat velmi opatrně. Nu, — a potom je tam postel s ru-

dou příkrývkou a dveře, které mají přepevný zámek. Vid, že přijdeš, drahoušku!»

A Olga přišla. Na schodišti musela si srdce držeti, — jak vyvádělo. Neboť ona byla opatrná, navýsost opatrná. Když ji Fráňa vpustil a on sám jaksi ustrašeně objal ji kolem pasu, byla chvíli vyděšena a neklidně dívala se kolem. Ale její nadra byla právě tak dobrá jako Fráňovy ruce a oba se uklidnili. Večer vyběhla dřevěným schodištěm, a octnuvši se na ulici, v bezpečí, vědouc, že nikdo ji neviděl, prožila teprve výsostně svoji rozkoš, a když po chvíli i Fráňa sešel dolů, aby vydali se na obvyklou procházku šerými alejemi kolem města, — vložila ve tmě svou ruku do jeho ramene tak klidně a dlouze, téměř legitimně, a přitiskla se k němu jako žena, jejíž manžel vrátil se z dlouhé cesty a ona jej zase po dlouhé době jde vystavovat ulicím, alejím a lidem.

Chodila potom k němu častěji. Poněvadž byla z rodiny pořádné, zdálo se jí toto milování uprostřed tichého nábytku, na měkkých kobercích, u kamen, v nichž hořovalo, mnohem plnějším a jistějším. Stávala se i méně opatrnou, přesvědčivši se o bezpečnosti Fráňova pokojíku, — a přistupovávala i k oknu vedoucímu na náměstí. Mívala v sobě takový radostný, až skoro sobecký pocit, jako mívá člověk, který se dívá zadýchanými, proteplenými a bezpečnými okenicemi na ulic, kde prohání se studený, předpůlnoční vítr, který stále a stále zhasíná nárožní lucernu. V pokoji je ticho, kamna hoří dřímavým ohněm, člověk hledí na lucernu, která nesvítí, ale stále jen zhasíná, poslouchá vichřici a tulí se do lenošky tím úžeji, čím prudší jsou smyky vichrových vln přes skřípavé vývěsy, římsy a zdi.

Ale Fráňa trpěl. Jeho duše byla Olgou už nasycena. Neměl slov, které by jí dal, ale věděl, že ruce jeho by sešilely, kdyby je ona opustila. Nemohl jí dát nic jiného než to, že si ji bral a měl ji rád černou, křečovitou láskou, která voněla po přezrálém ovoci. A to vědomí, že není mu možno s ní se rozejít, ani tehdy, když všechno bude na jeho straně, — stalo se mu přítěží. Neboť ona byla milenkou jeho těla. Jedinou potravou, kterou bylo schopno brát a trávit.

Dovedl bych snad jiné ženy milovat, myslíval si, ale ne-

dovedl bych je si brát. Její náručí mě zeslabilo. Nedovedu do-
bývat. Její náručí mě otrávil. Nedovedl bych míti na své
straně čas, kdybych dobýval jinou. Tento hrozný klín jest pro
mě otevřen stále, kdy se mi zlíbí, — jak je to hrozné, býti
spoután tím, že mohu si bez ostychu z něho brát a že žádné mé
přání není nevyslyšeno. 5

Ještě horší myšlenky vstávaly v jeho mysli, když vzpomněl
si, že i jiný mohl by stejně brát jako on. Zhroutil se přímo
pod smyslnými, pekelnými představami, do kterých ji jeho
obrazotvornost tvrdošíjně kladla. Probouzela se v něm žárlivost. 10
Žárlivost nízká a odporná, kterou sám cítil jako hnisavý
vřed. Žárlivost ducha i těla jest vášeň, — a každá vášeň jest
plamen, který prožehuje srdce a spaluje v něm strusku mali-
cherného a zmrzačeného. Tato žárlivost jest dar boží jako
utrpení, — které vede k vysokým radostem. Ale Fráňu svírala 15
žárlivost těla, — jen těla, ničeho jiného, neboť vše ostatní už
prchalo před Olgou a nepřálo si nic jiného, než aby zmizela
jako slunce, které nemilostivě vyprahuje půdu, rozpukanou,
ztvrdlou, žádostivou deště. A Fráňa to věděl: neboť věděti a
chápati bylo jeho utrpení. 20

Olga začala pomalu Fráňovi lhát. Naučil ji tomu svojí
prudkostí a neurvalostí, s jakou se choval, zaslechl-li jen, že
někdo s ní mluvil. Ale tato lež se jí zalíbila. Zazdalo se jí
náhle, že s ní žije se mnohem pohodlněji, neboť Fráňa dosud
jí věřil nejvíce na celém světě. Tak zastihla se mnohdy, že 25
lhala bez příčiny, i ve věcech, kdy bylo lze mluvit pravdu, —
jen k vůli lži samé. Posléze se stalo, že Fráňa svojí nehoráz-
ností pozvolna ji samu vedl k tomu, že jej začala podvádět.
Neboť ženy nesnesou býti křivě podezírány. Předědou tomuto
nevinnému utrpení tím, že skuteční klamně domněnky toho, 30
kdo jim nespravedlivě vyčítá. Zprvu jej jen dráždila. Dráždila
jej tím spíše, když zpozorovala, jak je na ní závislý, jak při
své zlobě je bezmocný a jak jeho pěst otevře se při jejím sebe-
menším pohlazení. Neboť Fráňa stával se neopatrným. Býval
tak hrubý a tolikráte se s ní nadobro rozcházel, že pochopila: 35
ten se se mnou nemůže nikdy rozejít. Přírozeně vzala si jej
tedy na dlaň, foukala mu do tváře, — šelmovsky odpovídala

- na pozdrav Pepíka, který cosi zatušil, — šelmovsky [pozdravovala] i jiné pány, — a kladla se večer k spánku jako královna, — která má velmi věrné a poslušné poddané, které se ani ve snu nezdává o revolucích.
- 5 Potom přišel večer, který jí ukázal, že Fráňovo objetí nechává jí ještě mnoho a mnoho prázdného místa. Viděla, že nezaplněné toto místo roste den ode dne, a tento cit, zpola podvědomý a proto hrozně rozkazující, učinil, že její srdce najednou se otočilo jako větrná korouhvička na střeše domu, —
- 10 když za dlouhého ticha oboří se do ní prudký, žádostivý vítr. Fráňa znal to prázdné její místo. Znal je tak dobře, že měl celé rty rozkousané, když se vracíval ze schůzek. Ale když se rozsvítil večer, — o němž jej teprve sto budoucích nocí muselo přesvědčiti, že je poslední, — nevěřil rozchodu.
- 15 Je pravda, potkal ji před týdnem s Pepíkem v zapadlé ulici, — včera mu lhala, že má hodinu, — a zase ji někdo viděl v polích, na *jeho* mezi s cizím, — dnes ráno mu ani nepřišla, — dnes večer se s ním rozešla, — ale bože můj! — v tu chvíli věřiti, že skutečně mu odešla, bylo by pro Fráňu smrtí!
- 20 Když k večeru přišli chlapi, Jenda, Jára a Karel, všichni, kteří znali zpola jeho hoře, neboť s ním chodili na noční procházky, — Fráňa byl dlouho ticho.
- »Zaspíváme si!« pobídl Karel Fráňu. — »Je dnes nějak smutno.«
- 25 Jeník díval se z okna a naslouchal jakési kroky v ulici.
- »Co chcete zpívat?«
- »Ale jen něco tam nahmátني.«
- Fráňa nahmátł Komedianty. Když potom doprovázel Karlův zpěv, — zjevila se mu jakoby bleskem celá hrůza události.
- 30 Spustil ruce v klín uprostřed pasáží a skryl si hlavu v rukou.
- »Chlapi, — chlapi . . .!«
- Bylo to takové zasténání, bylo to takové zašeptání, že chlapi zvážněli, ač nikdy nebyli zvyklí brát tyto věci tragicky.
- »Fráňo,« šeptł Jára a byl by ho téměř pohladil rukama po hlavě, kdyby chlapi v těchto letech vůbec kdy si tento pohyb věnovali, — »Fráňo, — jen počkej chvíli! Přestane to, dříve než se naděješ.«

»Nestojí za to,« zamručel Karel.

Jenda díval se stále z okna a myslel si, proč jen stále dnes slyší kroky odcházející.

»Řekni mu něco!« zašeptal k němu Jára. »Ty dovedeš o takových věcech vykládat.«

Jenda se obrátil. V pokoji hořela červená lampička, pod níž Fráňovi kvétávaly ruce. Na bílých klávesách ležela Fráňova hlava, kterou bolest ani stud nedovolily pozvednout. Chlapci viděli, jak je těžká, těžká, a ostýchavě a neobratně snažili se ji pozvednout.

»Nikdy jsem s nikým nechodil,« začal Jenda chraplavým hlasem. »Můžete si říci, že jsem nikdy nemiloval, a nemusíte mi věřit. Nepřál jsem si nikdy, aby se příliš věřilo mým slovům. Ale já se dívám jinak, zcela jinak na lásku než vy. Ženě, která by mi odešla, vždycky bych děkoval, — neboť co bohatství zůstavila by v mé duši, — i když by její kroky doznívaly. Myslel bych vždycky na to, že jedenkrát přišla a že slunce bylo naše a že země byla naše a že ona byla moje.

Nikdy jsem nikoho neměl . . .«

Bylo chvíli ticho a Fráňa pozvedl hlavu. Karel, — hubený, vytáhlý chlapec, který Olgu nikdy neměl rád, protože chodil v ošuntělém svrchníčku a dovedl jen zpívat, pravil nenávistně:

»Potvory jsou to, chlapci, — praprosté potvory. Zaškrtil bych je, kdybych byl silnější. Měl jsem jich velmi mnoho.«

Fráňova pravá ruka trhla sebou zoufale na klávesách. Zařinčel disonanční akord.

»Neberu to nikdy vážně,« začal Jára. »Proto ani ony mě nikdy vážně nezklamou. Nic si z toho, Fráňo, nedělej! Kvůli ní, — kvůli takové —!«

Ale Fráňa mlčel dál. Až potom šel je vyprovodit a kráčeli nočním stromořadím, — teprve se rozvykládal. Vykládal toho tolik, že ani nechtěl. Všechno to bylo nerozumné a nejapné, poněvadž uvnitř jeho srdce do vysílení mlelo stále větu, ku které by bylo potřebí mnoho bolestí, než by se pochopila: Už ji nemáš, — už ji nemáš!

Když se rozešli chlapci s Fráňou, — skutečně, — ani jeden se mu nesmál.

Miluška Radová přijela do Hořovic na letní byt. Pronajaly si s maminkou bílý domek zrovna u lesa. Z okna bylo vidět 5 daleko široko a bylo to tak krásné, že Miluška, sotva vstoupila do pokoje, hned se rozhodla, že si před okno postaví svůj malý psací stůl a proti oknu postel tak, aby hned ráno, sotvaže se probudí, viděla všecku tu krásu.

Paní Radová už byla starší dáma a chodila pořád v černých 10 šatech. Milušky si vážila. Říkala, že je velmi nadaná, protože nechtěla přímo říci, že je hezká, a doufala, že udělá dobrou partii, v což obyčejně doufají všechny podobné matičky.

Miluška měla první docela svobodné prázdniny. Prošla osmi 15 třídami lycea velmi pochvalně. Profesor z češtiny byl do ní dokonce zamilován, debatovával s ní horlivě a býval od ní porážen se všech stran tak dokonale, že nezbylo mu než se usmát, když se s ním loučila po maturitě:

»Mívejte se dobře, vy — zpátečníku!«

Je nutno podotknout, že tento profesor nemiloval zvláště 20 Baudelaira ani Hlaváčka. Šrámka ovšem vůbec nečetl.

Miluška chodívala za pěkných dopolední sama na mýtinu k »Červenému kříži«. Bylo tam veliké ticho, a šel-li tam někdo, — tak ticho chodilo s ním. Lehla si na kraj lesa na mýtinu a četla »Pana«. Vzala si jej s sebou kvůli předmluvě, 25 ve které se doporučuje tato kniha všem jemným duším jako nezbytné zavazadlo pro krásné závětrí.

Seděla a čítávala. Bylo to čtvrtý den, kdy se setkala s Janem Buříkem, — lesním praktikantem. Kdyby bývala bedlivě té chvíle čtla Hamsuna, byla by jej jistě pokládala za okamžitou 30 fantasií. Ale radovala se tehdy nad jitem, sebou a šaty, neboť cítila, že jaksí sem dnes dobře zapadá. A tak jenom trochu se ulekla, ale potom, náhle přesvědčena o bezpečnosti svého domu, nasadila napjatě nevidoucí tvář a obrátila čtyři listy v knize zpět.

I Jan Buřík se zarazil. Lekl se té příliš bílé záře sukniček, vzdouvajících se na hladivé trávě. Skoro si musel dát odvahy, aby šel dál. Když byl až před ní, rozhodl se, že pozdraví. A pozdravil. Slečna poděkovala. Chtěl to být zcela prostý pohyb, ale protože měl sto různých popudů, a hlavně proto, že chtěl být prostý, byl těžký a nucený. Jan neřekl nic víc, ale když minul, myslil si, že vše to bylo jak na obraze. 5

Miluška zneklidněla od toho rána. Bylo jí, jako by napsala povídku bez pointy. Myslíla si, že měl mládenec sednout k ní, že by se to hodilo, že by bylo jaksi stylové dívat se za takového rána do očí myslivcových, za kterými se leskne puška. Jistě je to nějaký skromný a ostýchavý hoch. Byl by se červenal, kdyby k němu mluvila ona — z města. »Pan« by jí vypadl z ruky a padl by zrovna mezi ně. 10

Ale při této myšlence se Miluška zarazila. Hoši mohou být i hrozně nestyloví. Mohl by říci něco hrubého nebo nemotorného. A potom —. Je tu velké ticho. Zacle i ústa, kdybys volala. 15

Miluška vstala, oprášila se a šla domů na desátek. Odpoledne se s maminkou ustanovily, že půjdou s paní ředitelovou na »Jedenácté přikázání«, které hráli místní ochotníci v hospodě »U lesní kaply«. 20

»Bude to rozmilé,« tleskala Miluška.

»Ale co si vezmeš na sebe, dítě?« tázala se již o něco starostlivěji maminka. 25

»Ale maminko. Pro Hořovice snad něco najdu. A víš-li pak, že po programu se tančí? To bude legrace, jestli pro mě přijde nějaký hromotluk a bude mi říkat: Jak se bavíte, milá slečno? — Je dnes večer krásně, že ano, ctěná slečno? — Těším se nesmírně. Vždyť tu je takové divadlo pravý svátek! Celá elita, s panem poštmistrem a učitelem, se sejde. Půjdeme, matinko, půjdeme!« 30

A šli. Miluška oblekla si bílé šaty, velmi jednoduché, a trochu se mrzela, že nebudou tu náležitě oceněny. Ale napravila to slováckým šátkem, který si přes sebe přehodila, který křičel a zpíval, že ho bylo na míli slyšet. 35

»U lesní kaply« bylo velmi živo. Pan ředitel uvedl dámy na

místa, sám usedl vedle nich a snažil se je co nejroztomileji bavit. Milušce říkal »překrásná slečno« a paní Radové »vážená milostpaní«. Milušce se chlubil, že chodíval do gymnasia s Heydukem, a široce o něm právě vykládal, když opona šla

5 nahoru a divadlo začalo.

Milušku to velmi, velmi bavilo. Byli všichni tak podařeně komičtí, že byla to pravá pochoutka pro její smysly. »Jak je to milé, maminko,« šeptala chvílemi a tiskla se k ní. Pan řídící měl z toho náramnou radost a pošeptnu snažil se dámám co

10 nejstručněji vypovědět civilní životopis každého herce, neboť byli to vesměs bývalí jeho žáci a on stal se na ně hrdý teď, když ukazovali to, co umí a čemu je i on zčásti naučil.

Po prvním jednání se Miluška ohlédla. Zdálo se jí, že vzadu v sálu stojí ranní myslivec. Ale sotva chtěla se co nejnenápadnějším způsobem přesvědčit, začalo druhé jednání. Po divadle

15 se tančí, pomyslíla si. Uvidíme, jak je slušný!

V druhé přestávce zjistila, že je to skutečně on. A když za obrovského potlesku divadlo bylo skončeno, zašeptala:

»Mamičko, — ještě chvíli tu zůstaňme! Mně se tu tak

20 líbí!«

»Zůstaňte, zůstaňte, vážená milostivá paní,« naléhal pan řídící.

Zůstaly. Muzikanti zahráli a párky se zprvu ostýchavě, ale posléze dychtivě roztančily. Pro Milušku přišel zprvu

25 pan řídící, když mu paní Radová na jeho úklonu odpověděla, že už deset let netančí, a rozkymácel se s ní po sále. Miluška cítila, jak se všichni na ni dívají, snažila se tančit co nejgraciously, zde, kde se plně mohla uplatnit sama — jediná mezi tolika, — ale pan řídící byl tuze těžký tanečník.

30 Jižjiž chtěla poděkovati celá rozmrzelá, když spatřila, že Jan jde k ní, klaní se a říká jakoby z třetí ozvěny:

»Smím prosit, slečno?«

Pan řídící se uklonil, Jan se uklonil a Miluška jen trošičku. Potom se mu přenesla do náručí a dala se s novou chutí do

35 tance. Jan netančil zrovna nejlíp, ale přec jen lépe než pan řídící. Zprvu oba mlčeli, — Miluška usilovně přemítala, o čem s ním mluvit. Poněvadž přemítala příliš usilovně, nebyla s to

naléztí něco. V Praze na plese vždy lze něco najít. S tímto člověkem ale nelze začít tak jako s ostatními. Vždyť se ani nepředstavil! Bylo jí jaksi prázdno v tu chvíli.

Jan mlčel předně proto, že se soustředil na to, aby tančil co nejdokonaleji. Za druhé myslel, že bude slušnější, když nechá první promluvit ji. Ale když se mu to zdálo příliš dlouho, zeptal se:

»Byla jste to vy, — slečno, dnes ráno u ‚Červeného kříže‘?«
Můj bože, myslila si Miluška, — na ten začátek také jsem mohla připadnout.

»Ah, ano. Tuším, že jsme se tam spolu viděli. Bylo tak krásně dnes ráno. Člověk z velkoměsta skoro zapomněl věřit v taková jitra.«

»Bylo krásně,« pravil prostě Jan, »ale v zátočkových bařinách bylo hrozně mokro. Šel jsem právě odtamtud.«

»Máte asi daleké obchůzky, že ano? Ale přece je to tak krásné býti stále mezi lesy a nebem. Je to skoro zázračné povolání býti myslivcem.«

»Je to někdy ošklivé. Zvláště o jarních plískanicích, ale to nic nevadí. Mám to rád.«

»Ah — v jarních plískanicích bývá přece už i vůně jarního slunce.«

»Nejvíce bývá bláta, slečno,« řekl Jan zvolna, pomysliv si na jedny svoje kalhoty, po kterých se sklouzl tak důkladně letošního jara, že musel jít humny domů.

Miluška přemýšlela chvíli, nemyslí-li to symbolicky, ale nevybrala si nic. Tu náhle valčík ustal a uviděla, že maminka na ni nepozorovaně kýve, aby šla pomalu domů.

»Budu muset jít domů,« pravila tiše. »Maminka už je ospalá.«

Jan dovedl ji k mamince. Teprve tam se představil. Paní Radová, když se dověděla, že studuje lesní inženýrství v Praze na technice, pozvedla vysoko obočí a Miluška též na něj jaksi překvapeně pohlédla a v okamžiku rozhodla se vyložití si jeho poslední větu symbolicky.

»Ku podivu, že jsme vás nikdy, pane Buřík, v Praze neviděli. Byly jsme i na vašem plese, ale nepamatuji se . . .«

»Nechodívám v Praze na plesy, milostivá paní.«

»Proč?«

Jan byl poněkud na rozpacích.

»Když já tam nikoho neznám. A potom — já přijdu tuze
5 málo do styku s kolegy, kteří to pořádají. Scházím se jen
s kamarády-krajany občas někde v hospůdce na Hradčanech.«

Pan ředitel zatím zpozoroval, že dámy se chystají k odchodu.
Přiběhl, aby je zadržel.

»Nechodte, milé dámy, vždyť je ještě času dost.«

10 »Ale matinka je tolik ospalá,« podotkla uznale Miluška.

»Vždyť ani netrefíte. Je taková tma na našich uličkách.
To není jak ve městě, překrásná slečno! Tady je to zcela
jinaké.«

»Dovolíte-li, — milostivá paní, — doprovodím vás,« nabídl
15 se Jan.

Paní Radová jeho službu přijala, poněvadž se skutečně
obávala těch neosvětlených uliček.

Venku byla tma a skutečně nebylo viděti ani na pár kroků.
Jan byl nucen nabídnouti dámám rámě. Paní Radová byla
20 skutečně ospalá, zato Miluška šla nadobyčej čile. Skoro jako
by tančila na jevišti.

»Chápu vás, pane Buřík,« řekla trochu zamyšleně, »že
nechodíte na plesy. Je to tam nudné jako špatný život. Bý-
vám z toho celá zoufalá. Jak krásněji se sedí někde v za-
25 padlé hospodě, když venku hradčanské uličky krčí se zimou.
Bože, jak to je asi krásné. Tolik bych chtěla to prožít. Vám
mužům je hej, — vy všude můžete.«

»Je tam pěkně, — protože jsou tam kamarádi. Zpíváme
a vzpomínáme na domov. Necítíme se nikdy v Praze tuze
30 dobře.«

»To vám věřím,« prisvědčila Miluška.

Zatím došli k domu.

Paní Radová zvolna otevírala ruční kabelku, vytahovala
klíček a odemykala. Bylo velmi tma a trvalo jí to dlouho.
35 Zatím Miluška přistoupila k Janovi a řekla:

»Vidíte, — tak málo lidí je na světě! Bylo mi protivno roz-
mlouvat na zábavách s kupčícími tvářemi. Čekávala jsem vždy

něco příliš krásného. Je to hrozné, to nynější čekání. Jenom seslabuje a nalomuje. Myslíte, že mohu se dočkat?»

Jan dobře nechápal, co chce říci. Vůbec celá její řeč mu byla, jako by po obou stranách ležela mlha. Prochodil lesy křížem krážem a rozuměl nejlépe slovům, která drvoštěpi s vyměňují si za svého obědu.

Usmál se povinně a uklonil se:

»Dobrou noc!«

»Dobrou noc!«

Po krátké úvaze přidala paní Radová: 10

»Na shledanou, pane Buřík!«

Jan smeknul klobouk, ale nebylo to ve tmě vidět, že stojí s obnaženou hlavou. Potom obešel jednou ves, — aby si něco v sobě urovnal, u lesa pokusil se zaspívat „dobrú noc“, ale nešlo mu to. Vzdal se toho a odešel spát. 15

II

Miluška seděla na skále v lese a dívala se přes chvoji na zelenou dolinu. Vedla po ní pěšinka, u ní stála zahrádka, v níž pěstili malé stromky, a v té zahrádce — pokud mohlo její oko rozeznat — stál domeček splepený ze stromové kůry. 20

Miluška myslila si na to, — jak je to krásné, že každý básník na tomto místě by byl nucen napsat alespoň jednu báseň. Potom ale došla k úsudku, že někteří básníci by nemohli vůbec napsat tu ničeho, — protože selanky a idyly nejsou v bezvýhradné módě. Na hory v pozadí dopadalo večerní slunce. Podobaly se býčím hřbetům. Miluška to obdivovala, ale zdálo se jí, že je jí potřebí nějakého posluchače, s nímž by o tom mohla mluvit. Právě si namlouvala, že teprve v samotě člověk může tu nádheru plně zažít, — když v dolině ozval se výstřel a brzy za ním druhý. 30

Miluška se lekla a řekla si: Jan! Řekla to podivně, — jako když vystřelí.

Brzy se na cestičce objevil zelený klobouk a pod ním skutečně Jan. Miluška nechtěla naň zavolat, ale chtěla, aby

ji viděl. Proto se vzpřímila v celé své kráse, vystoupivši na hrot krajní skály.

Jan ji uviděl. Zamával kloboukem a zavolal:

»Holá, — jak jste vysoko!«

5 »Skoro až u nebe,« smála se.

»Do toho nebe se snadno dostanu!« křičel hlas zdola a Miluška spatřila, jak přešel cestu a dal se po stráni vzhůru.

Přemýšlela o Janovi dosti poslední dobou. Přemýšlela vůbec o všem, poněvadž neměla nic na práci. Teď, když věděla, že stoupá k ní nahoru, měla dojem kalendářní povídky. Ona, — myslivec, — les. Bylo to tak dokonalé, že zchladla, neboť byla už pět let přesvědčena, že vyspěla nad ty sladkobolné limonády. Přesto upravila si šaty a sedla si nad nějakým háčkováním a litovala, že nemá u sebe zrcátko. V tomto okamžiku by jistě do něho se podívala, neboť děvčátka, která stráví tolik času díváním se do sebe, potřebují nezbytně k tomu zrcadel, — aby ten proces viděly též zevně.

Jan přišel udýchaný. Projel si zpocenou rukou černé vlasy a oddechl si:

20 »To je kopec!«

Miluška mu podala ruku:

»To jsem se vás polekala.«

»Jak to?«

»Nu, té rány. Vždyť jste bouchl znenadání uprostřed velikého ticha. Myslila jsem, že jsem na okruh sta mil sama, — a tu máš, — výstřel jako hrom mi ukáže člověka na pár kroků.«

Jan sedl si do mechu nedaleko ní.

»Nechtěl jsem vás postrašit. Jenom veverka jsem zastřelil.«

»Jste vy ale barbar. Což vám jí není líto?«

30 »Škodí.«

»Ah, — učebnice rozevřené v lesích. Někdo v nich na papíře vypočítá, že veverka jsou škodlivé a že je nutno je postrílet. A vy, jakmile ji spatříte, — třeba byste před chvílí obdivoval západ, — hned po ní bouchnete.«

35 Miluška se rozehrála, až trochu zčervenala.

»A to po ní střílíte po každé, kdykoli nějakou uvidíte?«

»Ano.«

»Oh, to je nehezké od vás!«
»Ale, slečno,« ozval se Jan zamračeným hlasem, »vy a já
hledíme na les zcela jinak. Vy jste zde na letním bytě, ale já
v úřadě. Vy můžete tu vyhledávat jenom krásné; já, bohužel,
nemám času rozmýšlet se, zda to či ono je hezké či ne. Jsem 5
tu myslivec.«

»Vy tedy jenom počítáte stromy, odsuzujete je k poražení
a zabíjíte občas nějakou zvěř.«

»Klamete se, slečno. Je tu mnoho nesmírně dobrého a
krásného. Ale to přijde tak samo sebou, jako krásný den. 10
Někdy ani člověk neví, v čem to vězí.«

Miluška se usmířila.

»Ano, — jste jiný než já. Nedovedla bych zabíjet v tomto
krásném lese,« pravila hlasem už smířlivějším.

»Myslím, že byste dovedla,« řekl Jan, »ale to byste musela 15
jinak do toho lesa přijít.«

»Jak to myslíte?«

Jan rozpačitě hrál si s knoflíkem u kabátu. »Znám vás
tak málo, — a nevím, pochopíte-li to dobře. Myslím si, že se
díváte na svět jinak, protože jej znáte z jeho lepší stránky, — 20
nebo — z té stránky, která obyčejně bývá pokládána za
lepší.«

»Nerozumím vám dobře.«

Miluška svráстила obočí, jak byla zvyklá dělat, když někdo
začal povídat něco velmi těžce pochopitelného. To ale při- 25
vedlo Jana ještě více z rovnováhy.

»Vím, že mi nerozumíte, — a v tom to právě vězí. — Měla
jste někdy hlad?« zeptal se tiše po krátkém mlčení.

»Hlad? — Proč se ptáte?«

»Protože kdybyste měla někdy hlad, tak byste to spíš mohla 30
pochopit. Jsou na světě věci, které jsou prostě nutné. Ale vy
je nemůžete uznati za nutné. Proto se na ně zlobíte a proto
vás bolí.«

»Proč bych je nemohla uznati za nutné?«

»V tom právě to vězí. Protože jste nikdy neměla hlad.« 35

Miluška skutečně nerozuměla. Proto otočila hlavu a zvrá-
cená nazad dívala se k západu. Jan díval se na její bílou blu-

zičku, na hladivou linii ňader, chtěl něco ještě dořici, ale už to nedořekl.

»Měl jste někdy někoho rád?« zeptala se náhle Miluška, nepodívavši se na něho.

5 Jan se usmál.

»Každý měl někoho rád, — myslím.«

»Každý? — To jsem si nikdy nemyslila. Spíše bych byla připustila opak.«

Jan přisedl k ní blíže a řekl:

10 »U nás na vsi má každý hoch své děvče. Už to tak jaksi vyrosté, že vždy tomu tak bývá.«

»A vy?«

»Já už nejsem vesnický. Mně už říkají Pražák.«

»A není vám smutno? Chodíte pořád po lesích. Ráno, 15 v poledne i večer. Jeden básník říká:

V poledním lese
kdo miluje, srdce své neunesé.«

»Já své srdce tedy unesu.«

»Není vám těžké?«

20 »Leckdy je smutno člověku, — obyčejně když dlouho prší. Ale to přejde. Bývám málokdy smuten.«

Jan trhal trávu blízko, blizoučko u Miluščiných rukou. Miluška to cítila, ale ruku neodtáhla. Jan trochu zbledl, když o ni maně zavadil. Chtěl říci: odpusťte, — ale neřekl toho, 25 protože bílá pěstička byla slepá, — jako by neviděla. Jan položil svou ruku na ni a řekl:

»Máte malé ruce. Ani pušku byste v nich neobsáhla. A takové studené!«

»Je mi trochu chladno.«

30 »Ukažte, sehřeju je vám.«

Vzal její ruku do svých a jako by na ni dýchal svými teplými prsty.

»Vám myslím není nikdy zima,« ptala se.

»Celou zimu mi netopili v Praze v pokoji. Bylo mi tenkrát 35 dost zima.«

Miluška se podivila.

»Je vám již tepleji?«

»Ano, — ano, — jen ještě konečky prstů.«

Jan se shýbl a dýchl na ně.

Miluška viděla jeho černé rozházené vlasy. Byl to celý 5
druhý les. Ani jedné cesty tam nebylo.

»Jaké máte krásné vlasy,« řekla a zahrabala se do nich
druhou, volnou rukou. Skutečně byla to hřejivá, opálená hlava.
Slunce se do ní nachytalo tolik jako much do pavučin.

Jan dýchal a dýchal, až náhle zpozoroval, že jeho rty leží 10
na bílé, měkké kůži. V srdci mu hrklo jako v hodinách, — bál
se zvednouti hlavu. Co tomu řekne »slečna«? Proto zůstal
nehybně, se rty přitisknutými na ni, čekaje v šťastném strachu.

Ale ruka se ani nepohnula. Byla bílá, chladná a jemná 15
a její pěstěné nehty vypadaly vedle jeho černých, vzpur-
ných vlasů jako kousky roztrísknutého ledu, který netaje a
netaje...

III

To bylo slavné a krásné léto. Mezi lesy rozložilo se docela
po domácku, svléklo všechny župany a košilky a nahé, na 20
houčkové sedělo mezi dolinami od Hořovic k Týnu.

Miluška byla jím celá unešena a nevycházela z pohybu.
Tisíckrát za den vykřikovala: »Oh, to je milé, — to je krásné!«
a chytala každého za rukáv, kdo stál právě vedle, dívajíc se
mu významně do očí, jako by teprve až v nich našel pravý 25
význam té krásy.

Trochu osmahla, trochu ztloustla a paní Radová byla nad
ní spokojena.

Jan Buřík zatím chodil po lesích a přemýšlel o své nové
známosti. Toto přemýšlení mělo sice příchut' něčeho nového, 30
krásného, — ale Janovi bylo někdy trapno, aniž věděl proč.
Ona byla příliš z jiného světa než on, — a jemu se zdálo, že
všechno to visí jen jaksi ve vzduchu, že to nemá žádné zemské
opory, — a byl rozpačitý a nesmělý, citě všechny nevhodné
pohyby, které při schůzkách dělal, jako rány do vlastního srdce. 35

Scházel se téměř denně. Miluška našla místo u lesní tůňky mezi třemi břízami a tam jej vždycky vodila, — jako by její jinde ani nemohla políbit.

Za pěkných odpolední tam sedávala a četávala a Jan, — sotvaže si odbyl povinnou obchůzku, přicházel za ní. Vidal ji již zdaleka: bílé, modře pruhované šaty, knížka na klíně a vysoký účes žlutavých vlasů, který prosvítal lesním šerem.

Sedali spolu a objímali se.

Miluška říkala:

10 »Přála jsem si vždycky, aby mě někdo pochopil, Jene.«
Jan se usmál.

»Proč si to přejete?«

»Víte, abych byla tím silnější. Člověk, když má někoho, o němž ví, že mu rozumí, je jakoby podepřen.«

15 »A čemu, myslíte, — má právě rozumět?« ptal se Jan trochu ostýchavě, cítě, jak je hloupý.

»Můj bože, čemu?« zavzdychla Miluška rozmrzele. »Což ani vy nevíte, — co všechno v nitru leží a bolí. Cítívám se tolik nešťastna někdy. Zvláště tam dole ve městě. Přijdou večery, že bych za přátelské slovo dala půl života. Jsem sama
20 a sama, jen se svými myšlenkami, které dvojnásob trýzní. Chtěla bych to vypovídat, — ale komu, — komu, — okolo je jenom stádo zbytečných a tupých lidí. Nerozumějí, — nerozumějí.«

25 A přitiskla se úžeji k Janovi, jako by hledala u něj ochranu před zlými vzpomínkami.

Jan pohladil ji po hlavě, ale lítosti necítil. Bylo mu to samému divné, — proč necítí lítost. Přál si toho, vždyť ji miluje, — a ona jistě tím trpěla, ale marně.

30 »Sníte rád?« tázávala se jindy.

»Ano,« říkal Jan. »Večer, když sedím u kamen; tatíček a matička sedí za stolem a děti jsou už v posteli. Bývám unaven a přemýšlím. Samé hlouposti mi napadají, — ale je přitom krásně.«

35 »Já,« pravila Miluška, »musím být přitom sama. Zavírám se ve své světnici. Jaké krásné věci si myslím! Krásné proto, že nevyplnitelné. Kdyby se daly uskutečnit, za nic by nestály.«

Jan přikývl a zvolna si položil svou hlavu k ní do klína. Činil to opatrně, ač věděl, že má k tomu právo, — ale ještě stále mu bylo u ní úzko, jako by každé chvíle mohla říci: Pane, co si to opovažujete! Ale Miluška neřekla nikdy nic a v tomto případě jenom si sukni popotáhla přes kolínka a knihu zavřela, poznamenávajíc si stranu, kde skončila. 5

Poněvadž se Jan bál, aby nezavedla rozhovor jako onehdy na literaturu, kteréžto pole bylo mu valně neznámo, přitiskl jí k sobě. Voněla čerstvým mýdlem.

»Máš mě rád?« 10

»Mám.«

»Máš mě tak rád, že bys všechno pro mě udělal?«

»Udělal.«

Miluška jej políbila tak křečovitě, že se až jejich zuby setkaly a zarazily se o sebe jako dvě ohrady různých světů. 15

Potom oba přemýšleli, co by řekli. Nastalo velké ticho. Ale tím tichem jako když mravenci lezou. Miluška s ním dovedla o všem mluvit, ale o své lásce nemohla naléztí žádného slova. A on též cítil, že by se tu mělo něco říci, — nebo že by ji měl uchopit, stisknout jí ňadra a položit se na ni pro lásku boží a slávu léta, — ale nic. Bylo to jaksi daleko a cizí. Díval se jen na červenou muchomůrku, posetou bílými mouchami, a vzýval ji, aby mu něco napověděla. Ona však zůstala němá a s ní celý les, — jen uctivě šuměl, ale to bylo daleko. 20

Miluška pomohla si citátem. Někteří lidé pomáhají si citáty v nepřijemných okamžicích. Připomenout jim, že jsou moudří a vzdělaní, a to je jakž takž uspokojí. 25

Miluška tentokrát řekla:

»Máme-li si co říci, jsme nuceni mlčeti.« 30

Jan slyšel, že chraptěla, když to říkala, a že je to hrozná lež. Náhle si uvědomil, že si nemají co říci, a zastyděl se tolik, že si až oči schoval do dlaní.

»Co je vám, Jene?« zašeptala Miluška, obejmouc jeho černou, kadeřavou hlavu. 35

Jan mlčel.

»Oh, já vás chápu, já vás chápu docela,« pokračovala,

tisknouc se k němu bliž a bliže, neboť byla nadšena tím, že tento opálený, venkovský chasník dal se pohnout k tak úspěštilému a cituplnému gestu. Nevěděla sice, co znamená, ale bylo to proto ještě krásnější.

5

IV

Jan odešel a bylo mu pusto. Zmatené představy vířily mu hlavou. Les kolem něho ztěžkl a on si vyčítal něco, — čemu se nedalo zabránit. Když byl od ní vzdálen, vždy byl ochoten smýšleti o ní lépe než v její přítomnosti. Ale dnes
10 přece — otevřela se mezera, — a Jan, přesvědčuje se celou cestou o své špatnosti, přece jen věděl, že se nevemluví do ničeho. Byl příliš prostý, aby lhal, byl příliš ostýchavý, aby se nevrátil.

Miluška nepozorovala nic na Janovi. Jen poněkud byla
15 rozmrzelá, že odchází dřív než obyčejně, — a dnes, — takový skvostný den! Ale vysvětlujíc si to návaem jakýchsi hlubokých a krásných citů do jeho mladistvého srdce, — uklidnila se, ponořila se znovu do četby a shledala ji zajímavou.